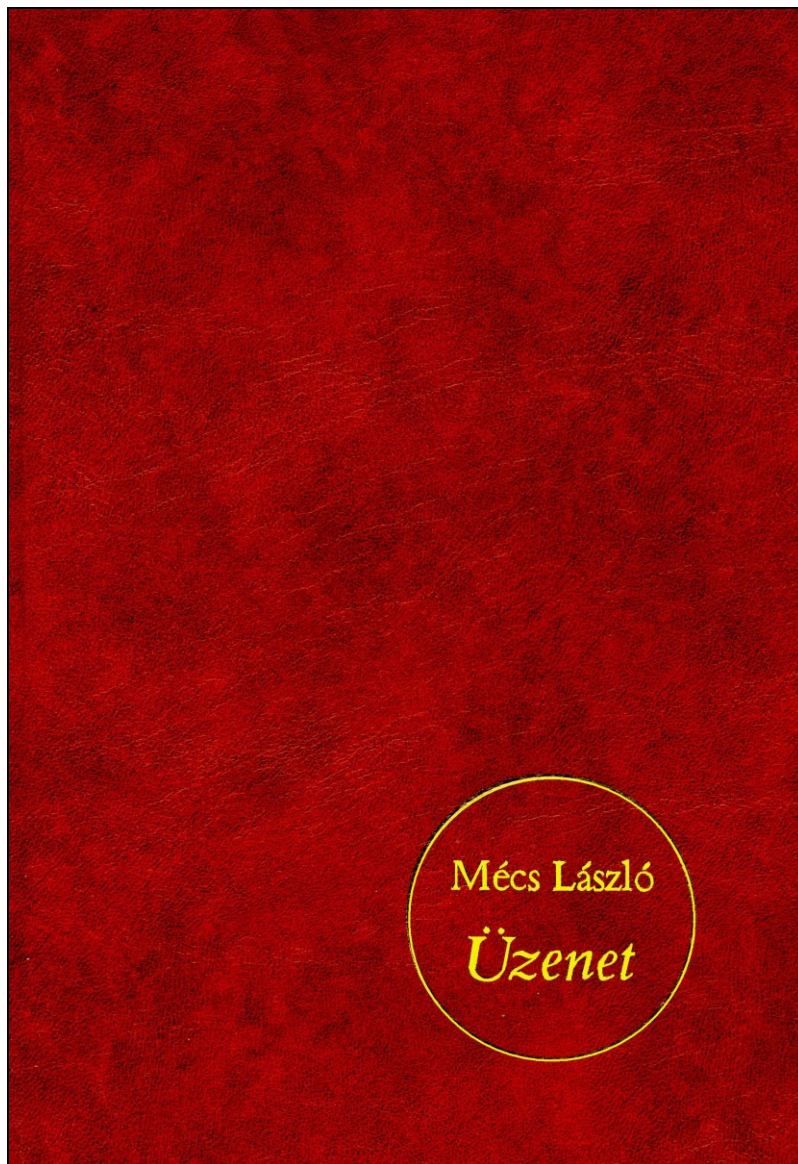

Mécs László Üzenet Válogatott versek

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Mécs László
Üzenet
Válogatott versek

A kötetet Szennay András
pannonhalmi főapát megbízásából
Fényi Ottó és
Korzenszky Richárd
válogatta és szerkesztette

Az utószót Rónay László írta

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1982-ban jelent meg a Szent István Társulat gondozásában, az ISBN 963 360 200 9 azonosítóval. Az elektronikus változat a Gödöllői Premontrei Perjelség engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Gödöllői Premontrei Perjelség tulajdonában marad. Az elektronikus kiadás szövegét Szabó L. Éva vitte számítógépbe.

Az elektronikus kiadás függelékében tartalmazza Mécs László halálhírének bejelentését a Katolikus Magyarok Vasárnapja című hetilapban és Irányi László püspök washingtoni előadását Mécs László halála alkalmával. Az illusztrációk között is több, más forrásból származó képet közöl a program. Ezek a források a *Mécs László: Vadócba rózsát oltok; László Mécs: I Graft Roses on Eglantines* című magyar-angol kétnyelvű kiadás, Stephen Vörösváry, Weller Publishing, Toronto, 1968 és az *Aranygyapjú* című válogatott versek (1923-1968), Hungarian Cultural Foundation, Buffalo, New York és Ecclesia Kiadó, 1971.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Ajánlás	7
Meteor	8
A Küldönc	9
Éjféli vándor egy kolostor tövében	9
A habozások hídján	10
A szent vihar	11
Mindég beléjük ütközől	13
Üzenet Milói Vénusznak	14
Megláttam a Férfit	15
Egy bujdosó szegénylegény	17
A királyfi három bánata	18
Nyár	20
A Fény felé	21
Üveglegenda	22
A gyermek játszani akart	23
Világnyelveket tanultam	24
Mögöttem mindég ott a Hegy!	25
Mint a cigány... ..	26
Én fogyni látom folyton, mint a Holdat	27
Cirenei Simon lázadása	28
A két kezem: paraszt-ököl	29
Búcsúztató	30
Játszottam én is	31
Szénaboglya mellől	32
Vitatkozás Kempis Tamással	33
Isten csősze	35
A feltámadott Lázár tünődése	36
Őszi alkony	37
Piros csizmán őszi harmat	38
Betyár-módon sors-határon!	39
Hernádszentistvántól Pannonhalmáig	41
... üzenete honfitársainak	42
Hajnali harangszó	42
Viharos tavasszal	44
A nyomor balladája	46
Szétszóródás után	48
Fohász Jókaihoz	50
Borkóstolás	52
Hajnali szerenád	54
Falurossza	55
„A Kárpátokban megvakultam!”	56
Véletlenül	57
A kirándulás elmaradt	59
A közös fészkek melege	61

Vaskó János és kedves családja	62
A pisztrángok példája	64
Apák oly szürkék, mint a nyúl	65
Jártam az ellenség földjén.....	67
Pesti május elseje	69
Vörösbegy	71
Minden magyar vadásszon!	72
Sötét március.....	74
Tücsök a gyárban	76
Sínautóbusz.....	77
Pató Pál: A madár, faihoz	79
Sorozás.....	80
Ó, szegény tulipánok!	81
Imádság a nagy Lunatikusért	82
Sírnak a magyar háztetők.....	83
Kubikusok	85
Hongrie, 1943	86
Levél egy francia kislánynak	88
Ezer szarvas balladája	90
Bakonyi látomás	92
Vörösbegy bogyókat csipeget.....	94
Posta-pillangó	95
Tüskevár.....	96
...hívó testvéreinek... ..	97
Jövőbe zengő ének	97
Temettünk egy öregasszonyt	99
A lámpásos ember útja.....	101
A csőcselék	103
Lázár a kapu előtt.....	105
Legényesen	106
József	108
A tékozló fiú hazatér.....	109
Öreg papok.....	111
Alázat	112
Írástudók között	113
Az én családfám.....	114
Tavaszi zsoltár	116
Búzaszentelés.....	118
Vallomás	120
Csak ennyi az egész	122
Egy hang a népből.....	124
Angelus	125
Az Istennek nincs árnyéka	126
Imádság szent tébolyért	128
Vigyázz-állásban.....	130
Esti imádság.....	131
Aquarium	133
A Mindenség balladája	134
Két orralógató aszkéta	135
Tantalus.....	137

Májusi legenda	139
Nem tudok betelni!	141
Heribald	142
Civis Romanus sum	144
Badacsonyi bordal.....	146
Genezis.....	147
Tessék leszállni!.....	149
A mesterek utcájában.....	150
Éjjeli szánút.....	151
Nézem a menetrendet.....	153
A káplán.....	155
Csecsemőszáj a tavaszban	156
Magnificat.....	157
Vándorbottal a Balatonnál	158
Balladás percek.....	160
Ezüstmise.....	161
Pán	162
Szegény kereszt.....	163
Hárman megyünk az úton.....	164
Aki szeret... ..	165
Adok, hogy adj!	166
Tavaszi tanács	167
Szent Kristóf legendája.....	168
Az Isten ösvényei.....	170
... minden embertestvérének... ..	172
Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!	172
Porszem a napsugárban.....	174
A munkás ünnepel	176
Az anyánk	178
Emberek vagyunk!	180
Rohanás a tavaszban	182
Holdas ég alatt	184
Rózsás rádión.....	186
Az anya	187
Parancsolj, Fenség!	188
Kirándulás.....	190
Egyszerű találkozás.....	192
Harangöntők öröme	194
Mint a madarász.....	196
Itt voltam 1927.....	198
Öreg fák	199
Ketten a csodafával.....	200
Örök banalitás	202
De profundis!	203
Örök Kolumbus.....	204
Imádság örök gyermekségért.....	205
Üdvözlégy testvér, szent titok, tükörkép!	206
Az ismeretlen katona sírjánál.....	207
Aranyos kicsikém!	208
Hordár!.....	210

Szívek közt jó a szívnek.....	211
Vidám erőkre gondolok	212
Olymposz él és jótékonykodik.....	213
Piros virág a pusztán	215
Fényt hagyni magunk után!	217
Halott csókok harasztján költ az élet	218
Beszélgettünk.....	219
Egy hullám elsimult	220
Emlékek zengenek	221
Minden tökélyben ott a torzó	223
Karácsonyfát díszítettem.....	224
Árva csibék	225
Szeretne játszani!	226
Szerelmet vall a vándor.....	227
Ki érti ezt?.....	229
Epercsokor a kormos kalapon.....	230
Megszépül minden, ha valakié.....	232
Nyári zápor	233
Ne foltozd a tündérvöntöst!	234
Madárijesztő.....	236
Ökörszem lett a Kék Madárból	237
Utószó	238
Életrajzi és könyvészeti adatok	249
Az illusztrációk jegyzéke	251
A verscímek betűrendes mutatója.....	252
Függelék.....	257
Mécs László halálhíre a Katolikus Magyarok Vasárnapjában.....	257
Emlékezés Mécs Lászlóra.....	258
Idegen nyelven.....	263
A Nyár című vers olasz fordítása.....	263
A Civis Romanus sum című vers angol fordítása.....	264
Részlet Az ismeretlen katona sírjánál című vers francia fordításából	265
Képek	266

Ajánlás

1978. november 9-én Pannonhalmán meghalt Mécs László, ahol életéből húsz esztendőt töltött. Irodalmi hagyatékának gondozását végakaratóval arra a bencés közösségre bízta, amelynek kriptájában most holtteste nyugszik.

Sajátos költő volt ő, a két világháború közötti magyar katolikus élet egyik feltűnő, markáns alakja. Küldetéstudatának, felelősségvállalásának tömegeket mozgató hatása volt. Rendelkezett a szó hatalmával és a szólás felelősségével.

Mindazt, ami érték, kötelességünk megőrizni. Ez a versgyűjtemény, amelyet most átnyújtunk az olvasóknak, értékmentő törekvésből született válogatás. Nem azzal az igénnyel készült, hogy átfogjon egy egész életművet. Arra sem vállalkozik, hogy ítéletet mondjon egyes versek irodalmi értékéről. Inkább emlékeztetőt és ízelítőt szeretne adni az olvasóknak, témák szerint csoportosítva azokat a költeményeket, amelyekben a költő önmagáról, hazaszeretetről, hitéről és humanizmusáról vallott. Mécs László „prédikáló” költő volt, a kimondott szó varázsának erejével hatott. Azoknak ajánlom elsősorban ezt a kötetet, akik még emlékeznek a szavaló költő hangjára, akik még látták őt „fehéren és kéken”. De ajánlom azoknak is, akik nem látták, nem hallották, nem ismerték őt és költészetével még nem találkoztak: ajánlom a fiatalabb nemzedéknek is.

A kötet címe: ÜZENET. Kedvelt verse volt mindig a költőnek a „Meteor”, sokszor idézte írásban és szóban, ezért kölcsönözték innen a válogatók a címet. Temetésén, 1978. november 11-én is ennek a költeménynek soraival búcsúztattuk:

„Egy ismeretlen, ősi fényű
örök Titokról elszakadtan
küldöncnek jöttem, s eltűnök majd,
ha üzenetem általadtam.”

A „küldönc” eltűnt, üzenetét átadta. Olykor a remény sarkallta, máskor az aggodalom űzte, nem méricskélta, nem fontolgotta, hanem úgy mondta el üzenetét, ahogy az örömeiben, bánatában, áhítatában az ajkára tódult. De amit üzent, elgondolkoztató ma is. Költészete meggyőző erejű tanúságtétel volt az emberért érzett felelősségről. És nem mellékes tény a történelmi események, változások útvesztőiben, hogy mindezt katolikus papként tette, premontrai szerzetesként, mint az egyház képviselője. Olyan korszakban szólt és közvetített üzenetet, amikor az írástudók felelőssége lelkiismereti kérdés volt a szó művészei számára.

Mécs László a két világháború között szólt megdöbbentő egyértelműséggel vádló hangon nyomorról, kiszolgáltatottságról, elnyomásról, faji és nemzetiségi gyűlöletről. És szólt ugyanakkor hitvallóan legnagyobb élményéről, az „ismeretlen, ősi fényű örök Titokról”, az Istenről – és az Istenhez tartozás örömről.

Értéket akarunk őrizni és továbbadni ezzel a kötettel. Az objektív irodalmi értékítélet kimondása nem a mi feladatunk: ez egyébként is csak a tejes életmű ismeretében volna lehetséges.

Pannonhalma, 1982. január 17-én,
Mécs László születésének évfordulóján

Dr. Szennay András
főapát

Meteor

Egy ismeretlen, ősi fényű
nagy égitestről elszakadtan,
ki tudja, hol keringtem eddig,
s hogy hány száz fény-évet szaladtam,

amíg elértem itt a légkört,
s a létem láthatóan izzik.
A földnek fény-nyelven beszélek,
pár perc, aztán ízlik, nem ízlik:

kiegve földre hullok én is,
s küldönci pályámat betöltvén,
megtorpanok, mint túlvilági
ércekből öntött szobor-öntvény.

Tudósok jönnek vegyszerekkel,
vizsgálják ércét a szobornak,
de csődöt mond nagy kémiájuk,
fejük csóválják és morognak,

ez nem vas, nem réz, bronz, arany sem,
titokból van ez, mint az élet,
ilyet nem olvaszt vasgyár, vulkán:
ily ércet rejt az ősi Lélek.

Egy ismeretlen, ősi fényű
örök Titokról elszakadtan
küldöncnek jöttem, s eltűnök majd,
ha üzenetem általadtam.

Legyen világosság, 1933

A Küldönc...

Éjféli vándor egy kolostor tövében

Ők fent alusznak... hófehér galambok
nagy barna dúcban... sok bús éji hangot,
bagoly-sírást nem hallanak meg ők.

Kétség viharja, vad magányú vészek
ott elcsitulnak... oly puhácska fészek
ölen pihennek: Isten lágy kezén...

– Én csak csavargok, vág az éj hidegje,
vagyok: halott világ vérző idegje,
örök bolyongás, nyugtalan menés.

A szél az éj könnyét szívemre fújta,
ruhám száz ránca rémek rejtekútja,
megérik őket mindig a kutyák,

s hajszolnak, űznek... én meg a viharral
elvágtatok, mely egyre-egyre nyargal
álmok, szívek és templomok felett.

Bezörgessek?... Ha most belép a lábam,
besurran a bagolysírás utánam,
s ezernyi rém riasztja álmukat.

Aludjatok. Az Éjbe nincs oly álom,
mely zaklatott lelkem lekösse. Bolygok,
amíg a szép Hajnalt meg nem találok...

Hajnali harangszó, 1923

A habozások hídján...

Nem tudtam, merre menjek én, tamáskodó tanítvány,
s csak álltam, álltam hallgatag a habozások hídján.

Az egyik partról átzenélt az élet zűrzavarja,
gyönyört, virágot, vágyakat, színt, illatot kavarva.

A zűr zenéje mámoros hálóját szötte, fonta,
s a szívem vergődése már csendesbedett naponta.

A másik parton misztikus, nagypéntekes homály volt,
kálváriás halmok felett egy vérző Hold világolt...

Uram, a szíved vére hullt a misztikus sötétben,
tüzes folyóvá nőtt a bús kálváriák tövében.

A híd felé hömpölyögve jött a vér (szent égi posta),
átzúgott rajta, s potrohos pilléreit kimosta.

A híd ledőlt, magam pedig Szíved felé futottam.
Ami vágyam volt, ottmaradt a romokban halottan.

Most itt vagyok, Tied vagyok... virágos ifjúságom
fáját elhoztam... harmatozd meg vérrel minden ágon.

Még minden szirma szűzen áll, bimbóba bújva reszket:
Uram, kivágom, s ácsolok súlyos, kemény keresztet.

Két kék galamb: a két szemem feléd repül imának:
mutasd nekik a sok között az én kálváriámat;

a végtelenben add nekik harmatját égi méznek,
– de villámmal verd őket át, ha egyszer visszanéznek...

Hajnali harangszó, 1923

A szent vihar

Nem tudni honnan jő és hova száguld,
törvényeit még senki meg nem mérte.
De harmatával és villámival
csak jár a földön egy titkos vihar,
lecsap hol itt, hol ott sok ezer éve:
nyomát megérzi erdő, völgy, országút.

Villámküllős, parázsló vad batáron
Illés prófétát elragadta egyszer...
Izaiásnak égi üzenet
gyanánt ajkára tett égő szemet:
s minden igéje ostor lett, meg kegyeser,
míg átment bűnös, letarolt határon.

Jónás hajóját pozdorjává verte,
s a cethalat mentésül érte küldte.
A bűnös Dávid mint száradt ihar
állt lélek-erdőn: jött a szent vihar,
zúgatta, rázta, s tavasz lett körülte:
melódiák, zsoltárok hulltak szerte.

Tűzzel keresztelt tizenegy apostolt,
s világgá szórta mint szent magvetőket:
tüzes szívekből mag hullt messzire,
megváltozott az ósdi föld színe:
nem álmodott fehér virágok nőttek,
s köztük mártírok vérszirma piroslott...

Villámot szórt a damaszkuszi útra,
hol földdel és hívsággal telítetten,
szétszórnai készen krisztusi akolt,
Saul mint véres farkas lovagolt:
Saulból Pál lett, egy szemrezzenetben,
s megnyílt szívében a kegyelmek kútja.

A középkorban bús drapériákat
felhőzött földi kéjek kék egére:
a túlvilágról Krisztus két szeme
világított, s az ember mindene
csak ezt tükrözte, – Szent Ferenc testére
e szent vihar égette a stigmákat...

Én hallom néha, hogyha zúgva vágat,
a szárnya már néhányszor meglegyintett...
De térdig járok a humuszban még,
álmodtató, pacsirtás még az ég,
ígéretes tavaszban magot hintek,
s nyalábbal gyűjtök édes ibolyákat...

A lábom térdig televényben gázol,
ezer virággal megköt ifjúságom...
De egyre többször rángat a vihar,
könnyűvé éget szent villámival:
egyszer virágbilincseim lerázom,
s elszárnyalok az álmok tavaszából...

Rabszolgák énekelnek, 1925

Mindég beléjük ütközöl

Leszámoltál már mézzel és tavasszal.
A messiási csúcsok zord világa
mint mágnesút: vonz, húz, leköt: hiába!
valahogyan
mindig beléjük ütközöl.

Tar ormokon elédvirulnak Évák:
vérlázító, ős, szűz kíváncsisággal
babrálnak duzzadt, kincses almaággal,
s te daccal vágsz
az útba véres lábnyomot.

Utánad vágdat vágyak paripáján
sok-sok királyi, kéjes Kleopátra,
virágos lassót vet rád, vonszol hátra,
s te konokul
csak mégy a csillagok felé!

A lábod törlik illatos hajukkal
bűnös-virágos testű Magdalénák,
a szájalom-olajtól ernyedt-bénák
a lábaid,
s hívod a mindenszenteket.

Találkozol szelíd Veronikákkal:
ártatlanságuk fehér keszkenője
lelkedről véres harmatot töröl le,
de mégy tovább,
hol asszony többé nem terem!

A Férfiak Tátráján állsz: hiába!
diákkorod völgyéből fölsodorja
holt Hófehérkét a Tavasz viharja,
reádtékint,
s halottal nem tudsz küzdeni!

Rabszolgák énekelnek, 1925

Üzenet Milói Vénusznak

Tanár akartam lenni, hideg tudós,
ki eszmék kristály-csúcsain üldögél,
s a problémátlan, kékes égbolt
íve alatt derűsen lát mindent;

szerelmes kézzel termeted és fejed
után faragni ifjúi lelkemet
örök, fehér márványszobornak
s rá nevetésed igéző titkát.

– De kortárs lettem: fergeteges idők
sötét sodrában búskomor ég alatt,
midőn a szennyes Styx kiáradt,
s mindeneket belepett az árvíz.

A milliókkal úsztam a vad vizen,
szívem szivacsként szívta a szenvedést,
mázsásra nőtt, aránytalanná:
s klasszicitás csuda bája eltűnt

lelkem szobráról. Torz vagyok és modern,
idegzetemben minden-idegzet él:
megvert a kor testvérisége,
s százezer arc kusza kínja rajtam!

Így barbár lettem búskomor ég alatt,
beálltam bárdnak béna fülek között,
szívemből nagy dudát csináltam,
s balzsamokat dalolok koromnak.

Míg lábom gazban gázol a föld felett,
míg öklöm új, vad Hydra ezer fejét
bunkózza örült Herkulesként:
néha örök mosolyodra vágyom ..

Mert nemcsak ottan vársz te a Louvre ölen,
– minden Kor s ember álmai távolán
feltűnsz, s a századok homályán
átragyog ős, nevető szent arcod.

Istennő! bort nyakalva a nyári hön
öreg diófa lombja alatt: sötét,
bús barbár bárd köszönti rád a
régi szerelmesek álom-kelyhét!

Rabszolgák énekelnek, 1925

Megláttam a Férfit

Ezüstös őszi hajnalon
pókhálót szőtt az unalom,
kopott volt szívem és dalom
– s kimentem, hogy az ugaron
s az utakon szívem színezzem...

Lombzáró, hulló életek:
szivárványos színförgeteg
színesre fesse, míg a dér
ezüstöt szórjon rá – s a szél
gyászindulókat orgonáljon.

Borzongtam, jártam álmatag,
bámultam barna árnyakat:
ködlő egen bús varjakat,
őszből futó víg darvakat
s a daltalan, bimbótlan földet.

...Egyszerre a titok-lakat
keleti égről leszakadt,
szívemből édes dal fakadt,
csodák járták az utakat:
mert jött a Magvető, a Férfi...

A földből nőtt és égig ért,
nézése száz tavaszt ígért,
markába népek sorsa fért,
folyton szívébe nyúlt: s a vért
nagy lendülettel szórta széjjel...

Így lépett árkon, bokron át,
folyók felett, hegyormon át,
se síró fák, sem orgonák,
sem új királyi koronák
nem állták útját: ment nyugatra...

Leányok, vén és ifjú nők
ezerszám jöttek, kérve őt,
elébe dobták szívüket,
– ő lépett, mint ki vak, süket,
s piros virág-szívekre gázolt...

Éreztem, hogyha lehajol,
s csak egy virágot megszagol:
egy röpke pillanat alatt
szíve helyén szivacs marad,
és ember lesz: kis földi féreg...

De ő csak ment és égis ért,
nézése száz tavaszt ígért,
markába népek sorsa fért,
folyton szívébe nyúlt: s a vért,
a vért lendítve szórta széjjel...

Rabszolgák énekelnek, 1925

Egy bujdosó szegénylegény

Lapálylakó lettem. A Vihorlát lánca
(mint az ifjú vágyak forradalmi tánca),
messze, messze ködlik kéken, emlékké meredten...
Nagy uraknak, szegényeknek megbecsültje lettem.

Hegyekkel labdázni nem küld már a lázam:
immáron felépült biztonságos házam
vallásból, meg eszmékből, meg csöndes bölcsességből,
májusfából, ciprusfából, bajból, békességből.

Nem nyerít vágy-lova volt álom-vitéznek.
Vénít az, hogy mindég komoly szemek néznek,
nem nomádként: magvetőként, komolyként idéznek,
ki jóságos teremtője kenyérnek meg méznek.

Tele van a világ bajjal, zivatarral,
birodalmak felett telek átka nyargal.
– Az én házam meleg fészek, mert kifűti máma
sok ezer szív rámsugárzó, titkos hóhulláma...

De néha, ha könyvhöz, levélhez telepszem,
könyvből és levélből néz rám sok meleg szem,
s a magányos éjszakában a vihart hallgatom:
egy bujdosó szegénylegény kopog az ablakon...

Kinyitom ablakom, a ház belerezdül,
mikor beugrik az ablakon keresztül
elbujdosott ifjúságom... tenyerem megrázza,
szabadálmú, szabadszójú, pártütő, garázda...

Suttogunk forrongó, lázadó igéket,
vad kacagástól táncolnak a képek,
a Biblia s a szívem is furcsa pogány kéjben...
– Fakó lova rányerít és elnyargal az éjben...

Vigasztaló, 1927

A királyfi három bánata

Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
messiás-mutató különös csillagok,
csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.

A többiek láttak egy síró porontyot,
de anyám úgy rakta rám a pólyarongyot,
mintha babusgatná a szép napkorongot.

Maga adta nékem édessége teljét,
úgy ajándékozta anyasága tejét,
hogy egyszer a földnek bennem kedve teljék.

Isten tudja honnan, palástot kerített,
aranyos palástot vállamra terített,
fejem fölé égszín mosolygást derített.

Ma is úgy foltozza ingemet, ruhámat,
ma is úgy szolgál ki, főzi vacsorámat,
mint királyi ember királyi urának.

Amerre én jártam, kövek énekeltek,
mert az édesanyám izent a köveknek,
szíve ment előttem előre követnek.

Amíg ő van, vígan élném a világom,
nem hiányzik nekem semmi a világon,
három bánat teszi boldogtalanságom.

Az egyik bánatom: mért nem tudja látni
egymást a sok ember, a sok-sok királyfi,
úgy, ahogy az anyjuk tudja őket látni?

A másik bánatom: hogyha ő majd holtan
fekszik a föld alatt virággá foszoltan,
senki se tudja majd, hogy királyfi voltam.

Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.

Hogyha minden folyó lelkemen átfolyna,
s ezer hála-malom csak zsoltárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna.

Hogyha a föld minden színmezét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom.

Az ember és az árnyéka, 1930

Nyár

Isten veled komolyság, Isten veled komorság,
Isten veled bölcsészet, Isten veled költészet,
megjöttek a rokonok,
megjöttek a gyerekek.

Asztag hátán gyerekek, csúszkálnak és nevetnek,
udvaromon gyerekek, kergetőznek, nevetnek,
minden zugban gyerekek:
élő napfény, szeretet.

A vén paplak: vén hordó, máskor ecetes hordó,
most pezsgő bor, kacagás, kicsorog a kacagás:
vetés-érlelő kacagás,
ember-érlelő kacagás.

Egész napon mókázom, viccet mondok, nótázom,
ölelnek a kis karok, azt se tudom mi vagyok,
gyerekláncon rab vagyok?
kamasz, költő, pap vagyok?

Az a fő, hogy a Halál most hozzám be nem talál,
elrejt a szép új vetés, édes gyermek-nevetés,
elrejtnek a gyerekek,
élő napfény, szeretet.

Az ember és az árnyéka, 1930

A Fény felé

A múltam. Sok szó kell, hogy jellemezzem:
sok volt a szín, sok volt a vágy körülem,
azt hittem, énem kibogozhatatlan,
azt hittem, létünk végejárhatatlan,
apró kis földi fények bámultattak:
csiszolt köröm, kacérkodó tekintet,
azért csak mentem, bárha csigalépttel
a Fény felé, s a hegyek rám-mutattak:
ott vándorol egy ifjú földi ember.

A jelenem. Kevés szó is kimondja.
Mint érni kezdő körtéből fanyarság,
a földnehézkesség törvénye tűnik
testemből: egyre gyorsabb léptű lábam,
a szívem egyre-egyre jobban szárnyal,
mint őszi tájról menekülő fecske,
a Fény felé, és minden egyszerűbb lett,
s a hegyek egymást kérdezik titokban:
ki ez? mi ez? hová megy oly sietve?

Jövöm talán csak tiszta lendület lesz.
Mér földes léptű férfit fogtok látni,
ki meztelen megáll a horizonton,
kitárt karokkal, fényesség körülte,
a Fény átszúr a testén röntgenezve,
és nem lesz benne semmi földi szépség,
a hegyek térdre hullnak mind előtte,
míg fénybe foszlik, mint a nyári pára...

Az ember és az árnyéka, 1930

Üveglegenda

Sem sivatagban, sem őserdőben nem lakott,
emberi örömök alá máglyákat nem rakott,
ruhája rendes volt s nem csupa folt
– mégis, mégis, mégis remete volt.

Haját megfésülte, fehérneműt váltott,
kalapjához tűzött jószagú virágot,
nem hervasztó orcáját, mint az őszi hold
– és mégis, mégis, mégis remete volt.

Járt a munkásokhoz, járt a szántókhoz,
járt menyegzőbe, temetésre, tengeri-hántókhoz,
ragyogott szeme, ha harmonika szólt
– és mégis, mégis, mégis remete volt.

Nem volt rejtély, titok: mindenki megnézte,
mindenki szerette, mindenki becézte,
meleg, virágos ág volt, nem suta-holt
– és mégis, mégis, mégis remete volt.

Nézte, szagolta, ízlelte, tapogatta
a százsínű, százízű, százhangú világot, s hallgatta,
tudta, mit árul ezer emberi szív, ezer emberi bolt
– és mégis, mégis, mégis remete volt.

Lakott Berlinben, Budapesten, gazdagban, páriában,
lakott Erdélyben, erdőben, Pálban, Gyulában, Máriában,
ezerhúrú hárfája ezreknek szólt
– és mégis, mégis, mégis remete volt.

Ölelni akarta ezer édes inda,
de üvegbura védte, üveglegenda,
átlátszó magánya mindig ráhajolt
– és azért mindég, mindég, mindég remete volt.

Üveglegenda, 1930

A gyermek játszani akart

A vonat futott. A kupé-dobozok
szűkek voltak. A gyermek unatkozott.
Tavaszi csermely-életnek szűk volt a part.
A csermely áradt. A gyermek játszani akart.

A gyermek szeme tükröt keresett:
anyjára mosolygott s várt egy keveset,
az anya arca nem tükrözte vissza,
szomorú volt. A tükör nem volt tiszta.

A gyermek szeme tükröt keresett:
a bankárra mosolygott s várt egy keveset,
a bankár arca nem tükrözte vissza,
bőrzét böngészett. A tükör nem volt tiszta.

A gyermek szeme tükröt keresett:
egymást tükrözték a szerelmesek,
a gyermek rájuk mosolygott. Nem tükrözték vissza.
Vágy fátyolozta. A tükör nem volt tiszta.

A gyermek szeme tükröt keresett:
a kalauz orcái veresek,
a gyermek rámosolygott, szürke szolgálta volt,
nem tükrözhetette vissza. Dolga volt.

A gyermek szeme tükröt keresett:
a gyermek rám mosolygott, s arcát, a kedveset
tükröztem mint kék tó a teli holdat
s ringattam. Valahol angyalok daloltak.

Ó én ráérek. Nincs semmi dolgom itt a Pénzzel.
Nincs semmi dolgom a szerelmi mézzel,
sem a kenyérrel. Ha megharcoltam a bűnnel a harcom:
a tükör tiszta, tiszta gyermek-arcom.

Én tükre vagyok minden mosolyoknak,
én azért élek, hogy visszamosolyogjak
virágra, lepkére, bokorra, rengetegre,
farkasra, bárányra, szivárványra, fergetegre,

fényre, holdra, csillagokra, szegényekre, gazdagokra,
szenvadásra, vidámságra, jó napokra, rossz napokra,
rózsafára, keresztfára, visszamosolyogjak mindenre,
visszamosolyogjak az Istenre.

Üveglegenda, 1930

Világnyelveket tanultam

Virág voltam a tengeren,
és felfaltak a kis habok,
a semmitmondó kis habok.
Szivárvány voltam dúlt egen,
és fölszívtak a fellegek,
a szürke, dolgos fellegek.
Arany hold voltam, szép csoda,
és szétloptak a csillagok,
egyforma, pislá csillagok.

A batyumat úgy készítették,
bunkós botom ki úgy faragták,
hogy Gulliverek, Góliátok
és a Gigászok útját járjam.

S rájöttem, hogy egy szörnyű bűn van:
a külön-szín, a külön-álom,
a külön-út, s a legnagyobb bűn:
a keveseknek tolvaj-nyelve.

S tanulni kezdtem nyelveket.
(Nem volapük s nem szanszkrit nyelvet.)
A szürkék, a lelki szegények
nagy világnyelvét megtanultam.
A nyárspolgárok, egyszerűek
nagy világnyelvét megtanultam.
A kaptafa, barázda, bányá
nagy világnyelvét megtanultam.
A szegények s a szenvedők
nagy világnyelvét megtanultam.

A semmiségen örülők
nagy világnyelvét megtanultam.
Szivárvány voltam, s megtanultam
a munkás felhők szürke nyelvét.
Az anyanyelvem megtanultam.

Üveglegenda, 1930

Mögöttem mindég ott a Hegy!

Mögöttem mindég ott a Hegy.
A versem csak marék aranypor,
mit bányásznom az égi kegy
a titkok méhéből parancsol.
Mögöttem mindég ott a Hegy.

Mögöttem mindég ott a Rét.
Könyvem virágok tiszta csokra,
A vers, virág: Isten-pecsét,
mit ráüt boldog, bús napokra.
Mögöttem mindég ott a Rét.

Fölöttem mindég ott az Ég.
Ha csillagot csillogtat ujjam:
sok lelken csillag-kotta ég,
amelyből égi dallam ujjong.
Fölöttem mindég ott az Ég.

Mögöttem mindég ott a Tenger.
Gyűjts gyöngyöt! Gyöngyhalász vagyok,
s mert megtiport a hullám-henger:
vers-kagylóm nagy titkot gagyog.
Mögöttem mindég ott az Isten!

Legyen világosság, 1933

Mint a cigány...

Mint a cigány, aki egy esőben három
ízben is megázott; egyszer a határon
átfutó viharban; másodsor az erdőn,
amikor beszaladt bujkálva, didergőn,

s csöpögő fák alatt tovább ázott árván,
holott kint kiderült, fény volt és szivárvány;
s harmadszor, amikor a világot szidva
vad mérgében ledőlt a csajtos pázsitra:

így jár, aki zordon könnyzáporok tüntén
emlék-fák közt jár, míg kint öröm süt tündén.
Én az emlék-erdőt felégetem mindig:
könnyen szárad lelkem, ha könnyek meghintik.

Viszont! Mint a cigány, kit egyazon rőzse
háromszor melegít: egyszer mikor össze-
szedi, másodsor míg hazahozza vállán,
harmadszor a tűzhely lángjánál pipálván:

így melegít engem minden szépség-rőzse,
mit tűzzel tömött meg minden tüzek őse,
minden napok Napja, öröklángú Isten!
Melegszen, míg gyűjtöm, nagy gyerekes hitben;

másodsor melegszen, amikor a versben
összefűzve hordom finoman vagy nyersen;
s mikor emberszívek kandallóját töltöm:
harmadsor melegszen e fagyszívú földön.

Élőket nézek, 1938

Én fogyni látom folyton, mint a Holdat

(Imre öcsémnek)

Ő szoptatott. A tiszta tejfolyót
ő küldte a kicsiny csodamalomba,
gyerekszívembe: zengje énekét
a vad, viharzó földi fájdalomba.

Ő látta, hogy a vessző-paripák
velem mesék honába hogy loholtak,
mint álmok éjén ezüst vőlegényt:
csak nőni látott mindig, mint a Holdat.

Csak nőni: futni tavaszok után,
legényes májusokkal parolázni,
a bánatokat csak leinteni
legényesen, s nem könnyekig vitázni.

A szeretet aranyló tengerén
a hullámok aranyhymuszt daloltak,
ott látott ringni aranycsónakon:
csak nőni látott mindig, mint a Holdat.

Én meg csak fogyni láttam, mint a Holdat,
a vénülés remeteszigetén:
szív, láb megromlott, fogai kihulltak,
csodamalmából fogynak a zenék.

A rejtvény-féle ákombákom-ráncok
kölykeznek egyre szentelt arcain,
s még akkor is fájdalmas haláltáncot
járnak bőrén, ha mosolyogni kezd.

Szemünk előtt fogy: sem „tolvajt” kiáltni,
se felüvöltni, sírni nem lehet.
Csak tehetetlen, napról napra látni,
hogy végleg elfogy a Legkedvesebb.

Csodamalmából nem marad meg semmi,
csak anyasága emlék-dallama,
s csak ez fog egyszer csókkal körülvenni,
ha fogyni kezdek én is, mint a Hold.

Élőket nézek, 1938

Cirenei Simon lázadása

A paraszt és a gyermek ősi ösztönvilágát élem: földet, fodormentát
becézek, szívem-lelkem megfűrösztöm
friss hitregében, lepkék és legendák
lebegnek körül, mint szenteket a múltban,
míg hazafele ballagok gyanútlan.

És golgotákba botlik lábam egyre.
A Sors sötét kígyó-ostort suhogtat,
valakit vánszorogva hajt a hegyre,
valaki rámnéz a vér-patakoknak
rácsából meggyalázott emberarccal,
míg a kövön keresztje árkot karcol.

Valaki kér, mint víz-sodort fatönköt
a fuldokló; számár szívem elárul,
mint kém a várat. Borzongok, dühöngök,
de embertársam szólni kezd bajárul,
s a bizalom borzalmas pillanatja
keresztjét hirtelen vállamra rakja.

Némán kísérem, csak fogam csikordul
a dühtől, folyton alkalomra lesve,
hogy ledobhassam terhét. Lassan zordul
néző szemem enyhült testvériesre,
s végül véres nyomában füttyörészek,
mint az, ki már húsvét borától részeg.

Az élet egyre mordabb, egyre többen
járnak sorsuk kemény kálváriáin,
az Ábeleknek népe egyre csökken,
a jóság, fény fogy, egyre több a Káin,
kálváriázók jönnek egyre szembe,
s bejajgatják keresztjük életembe.

Bujkálók és lázongók: mit se használ.
Az életemből nem tudok kimenni,
megállok újra minden kis panasznál,
és újrakezdem. A jutalmam ennyi:
így elfelejtem a saját keresztet,
s hogy alkonyulok, árvulok, öregszem.

Királyhelmece, 1941 július

Kéziratból

A két kezem: paraszt-ököl

Az arcom gyermekes sima,
hajam hullámos és puha,
szívemből dal száll és ima,
– de két kezem paraszt-ököl,
ha taglót fogna s ütne is,
lerogyna helyben egy ökör.

Nekem nem voltak őseim,
csak egy, a legrégeb: a Nép.
Apám mesélte, hogy a szép-
apám magyar vándorlegény
volt, s egyszer végleg elcsúszott
egy tót falucska csók-jegén.

És ott maradt. Boltot nyitott.
A földet túró nép előtt
mindég rejtély volt és titok,
honnan nő pénze oly nagyon,
ráfogták, a dzsinn hord neki
pénzt éjjel, s így nő a vagyon.

A veritékszag, állatok,
bajok közt élő nép közé
távoli fűszert, illatot
és csemegét csempészgetett,
akárcsak én, míg verseim
szépítgetik az életet.

A vándor eltűnt a paraszt-
tengerben: már a többi ős
erdőt írt, sarakat dagaszt.
Csákányon, vasvillán, kapán
hány izzadságcsepp csordogált,
míg tanítóvá lett apám!

Az én szántóföldem papír,
és aranytoll az én ekém,
vetésem: virág s balzsamír.
De két kezem paraszt-ököl:
sok napraforgó versemen
Isten jókedve tündököl.

Királyhelme, 1942 április
Kéziratból

Búcsúztató

Ő volt a ház kakasszója,
alkonyati altatója,
karácsonyi harangszója,
mikulási öröme.

Álmaimnak pecsétőre,
nemességem kutyabőre,
pelikánom, s arany csőre
öntestével etetett.

Soha nem kért, mindig termelt,
kamrát töltött, krumplit vermelt,
szeretetet, arany kendert
tilolt, – s négy szál inge volt.

Ő volt a ház nyugodalma,
arany derűm arany malma,
betlehemi arany szalma
bárány éveim alatt.

Egyhelyben élt mint a nagyfa,
kis naprendszer külön – Napja:
nagy család apraja-nagyja
szíve körül keringett.

S hogy ne rúgjak ki a hámból,
Rendből, én, a világ-vándor
üstökös: ő a magányból
imák láncán őrizett.

Jó volt járni legénykedve,
beszagolni minden kertbe,
– amíg otthon várt remegve
a szívetől színes csend!

Ő volt a nagy Számonkérő,
bíró, de nem elítélő,
bünt erénnyé átzenélő
kristályhúrú anyaság.

Most, hogy elment, árva lettem,
beborult az ég felettem,
– s itthon elszíntelenedtem
szívtelenül kong a csend.

Királyhelmec, 1943 november
Kéziratból

Játszottam én is

(Paul Valérynek)

Midőn indultam, tinta-folyókon
játszott a Költő, színes papír-
hajókkal játszott: bűvészkedett, mint
kígyó-tilinkót fújó fakír.
Szép volt a játék, nekem is tetszett.

De földrengés jött, bomlott a baj-gát,
betört a Tenger mindenhova,
dühödt tajtékja világpillért és
papírhajócskát sodort tova.
Világomlásban más lett a játék.

A Bibliának őserdejében
tutajt faragtam, új vasbetont
hordottam benne új létalaphoz,
s új emberarchoz testvéri gond
fehér márványát vitte vers-gályám.

Azért még így is játszottam én is,
miként az ugri-bugri patak,
mely nefelejcszet csókol s dalától
erdőn kinyílik a csend-lakat,
– de malmok várják s vágya: a Tenger!

S játszottam, mint a nászpárok, kiknek
szívük gyönyörtől már fuldokol.
Ők játszanak csak, – hátuk mögött meg
Élet, Halál les, menny és pokol,
mert nekik szállít prédát a játék!

És bujócskáztam, mint anyaemlő
a gyermek-szájjal, mit meggyötör,
– de a játékból nagy éhség támad,
mit el nem olthat pénz, hír, gyönyör,
míg Isten mellén ki nem elégül.

Vers-gályám márványt, vasbetont hordott,
– de van pillangó-piros dalom,
mely szikra-szárnyal nyílást éget majd
az elmúláson, mint jég-falon,
és szívről szívre száll majd örökre!

Jászó, 1944 február

Kéziratból

Szénaboglya mellől

Boglya mellett ülök, nekivetve hátam.
Rétem kétharmadát immár lekaszáltam,
azaz kaszáltattam, fekete legények
s fehérek kaszáltak: nappalok és éjek.

Mögöttem illatos nagy emlék-boglya.
Ami szépet láttam, már a boglya foglya.
Amiért hevültem, aminek örültem:
idegyűlt illattá, csenddé szenderülten.

Hátravan még a rét egyharmadnyi csücske.
Ideszorult éltem minden léha tücske,
hangos pitypalattya, részeg pacsirtája,
itt koncertez nyaram minden színskálája.

Elöl színnel, hanggal tobzódik az Élet,
hátról halálos csend. Megborzongok Félek.
S a fehér s fekete legények kaszálnak,
suhognak a kaszák, soha meg nem állnak.

Gondolkozom, melyik pacsirta szól szebben:
az-é, mely él s épp most a rétről felrebben?
– Vagy az, mely testetlen vággyá finomultan
vércse-veszedelem nélkül ring a múltban?

Mi bájol el jobban: az az élő őz itt,
mely esténkint rétem fűvén elidőzik,
– vagy az, amely régen megjelent előttem,
s nem remeg már többé, mert emlékké lőttem?

Melyik férfi-barát, asszony-testvér ejt szebb
révületbe: az-é, ki most nefelejtset
szed itt átmenőben – vagy az, kinek lelke
illatját imaként boglyámba lehelte?

Melyik virág-eszme hoz költőibb lázba:
az mely fél, hogy kasza, barom meggyalázza
– vagy az, melytől szépült magyar élet sátra?
S míg borzongva nézek előre és hátra:

fogy a rét, fogy a lét hátralevő csücske,
beleszorul éltem pitypalattya, tücske.
A titok-legények kaszálnak, fű serceg,
suhognak a kaszák, suhannak a percek.

1947

Aranygyapjú, 1971

Vitatkozás Kempis Tamással

A belső ember árvíz-életet
nem élt, s szívéhez, elfösvényedett
kútjához nincs út, ó Kempis Tamás.
– De mit csináljon az életével,
ki más?

A remeteség gyönyörű dolog,
de kín annak, ki arról sóhajog,
hogy sorsa ember-kereső meder,
mely fut: merítsen belőle szív és
veder!

Jártam Jézussal nemcsak templomos
csendben, de lakziban, hol ildomos
kacagni, s a kín nem tárja sebét.
Szép volt Simonnál a Magdalénás
ebéd.

És voltam Jézus nélkül is a rőt
Heródes lakomáján, és a nőt
láttam táncolni az erkölcs felett,
s láttam gyöngytálon a véres
fejet.

Ültem családi tűzhelynél s derűt,
jószót váró szívek közt mindenütt:
borzongatásban, pódiumokon,
s voltam korlátok nélküli jószág,
rokon!

Úgy áradt régen az én daloló
fiatalságom, mint fényfolyó:
mindig hagyott csöpp titok-valamit,
fény-tócsát, melyből csillant a Szépség
s a Hit.

Kirajoztattam madaraimat,
kirajoztattam pillangóimat,
örökké rajzott szívem méhese,
s voltam újkori, világgá rajzott
mese!

Hogy hívjam vissza fekete-meder
mélyére azt, mit sok ezer veder,
szív mer belőlem ki, a sok kikelet-
szagú mosolyt, mit őriz sok szentkép-
keret?

Ha összehívnám lepkés, madaras,
fény-árvizes magamat: pár arasz
magány-barlangom szétvetné, Tamás!
Soknak sikerült a remeteség,
– de mit csináljon nagy csend-vágyával,
ki más?

1948

Vissza a csendbe, 1976

Isten csősze

Három napja hull a víz
az egekből, s bár a zápor
zúdul – fészken ül a bátor
stiglic, sármány, cinke, csíz.

Kotlik a sok kismama,
ki bokorban, ki ereszben,
ki odúban: ki ne vesszen
Isten játék-dallama.

Nincsen házam, tűzhelyem,
kertem sincsen. Az a tiszttem,
hogy mint vén csősz: a jó Isten
játékait figyelem.

Késsel rovom botra fel
mint tücsök-csősz, lepke-pásztor,
mi történik tücsök-nászkor,
s ha egy bábnak bába kell.

Följegyzem, hogy a szelek
mit füttyülnek, mit sutognak,
mit zenélnek a bokroknak
hárfáin s a fák felett.

Bár május van, nagy a köd.
Bolygok benne mint köd-fantom,
itt is, ott is megpillantom
egy-egy titkát s örülök.

Víg balladák köde ez:
itt egy fa mint virág-ara
tűnt fel, ott csöpp Niagara
gyanánt csízdal csörgedez.

Lelkem is ily garmada
búbánatba, köd-kaoszba
bebörtönzött, virágozva
borongó víg ballada.

Így élek. Se tűzhelyem,
sem otthonom. Az a tiszttem,
hogy mint vén csősz: a jó Isten
játék-nyáját figyelem.

1949

Aranygyapjú, 1971

A feltámadott Lázár tünődése

Ki meghalt: már ne térjen vissza többet
se siralomház poklából, se sírból,
mert minden embert kérdőjellé döbbsent.

És felkiáltó jel lesz sok-sok ember:
fölösleges lett! Úgy néz rá a Május
s a dús-emplőjú Nyár, mint a December.

Feltámadt ember kinnal kéri vissza
a szétbitangolt holmiját s pirul, ha
egy kérdőjeles arc válik komiszra.

Ó, nem nagy dolgok – ám pár percre boldog
volt például bőrös vadászkalapja
alatt, míg félrevágta és rikoltott.

Hogy kérje vissza az új birtokostól?
a bicskáját, bakancsát, ócska háti-
zsákját világjáró vándorbotostól?

S hogy kérje vissza nem egytől, de száztól
bútorzatát, kutyáit? Hogy terelje
lepkéit vissza, mint nyáját a pásztor?

Harangvirágok kék giling-galangját
hogy hajtsa vissza lelkébe? Ducba
vagy szívbe hogy terelje sok galambját?

A méheket hogy hívja méhesébe?
Volt cimboráit koldus-asztalához?
S a boldogság Kék Madarát szívébe?

Én föltámadtam, s minden arra döbbsent,
hogy köntösömre már sorsot vetettek.
Aki meghalt, ne jöjjön vissza többet!

1957

Aranygyapjú, 1971

Őszi alkony

Agyvérése van a Napnak,
némán búcsút int a tájra.
Arany sugár-trombitája
nem harsogja már a fényt.

A Föld-vulkán lárva kérgén
felbűvölte, megérlelte,
mi jót rejtett a Föld lelke:
almát, búzát, bort, mesét.

Nyugodtan megy. Lent a földben
tavasz-álmot hagyott hátra:
gumót, hagymát; fent a fákra
rügyet csókolt és reményt.

Így volna jó egyszer némán:
titok-rügy, tulipán-hagyma
mélyén tavaszt, reményt hagyva,
áldó csendben tűnni el.

1958

Vissza a csendbe, 1976

Piros csizmán őszi harmat

Egyenes még jó gerincem,
a lelkemen törés nincsen,
feszül még a lábom izmán
mér földlőpiros csizmám.

De a csizmán őszi harmat.
Mázsás súlyú a könny-harmat.
Boszorkányság fonja sorsom
a fekete párka-orsón.

Vágyam, csizmám megkötötték
pókhálókkal senki-törpék.
Menni kéne! Ezer út van
– s itt rekedtem Liliputban.

Se tova, se té! Nem visz mán
mesékbe a piros csizmám.
Örökségem verik dobra,
s én nézem mint bánat szobra.

Vagy topogok egyhelyt körbe,
mint pányvás ló mindörökre.
Szívem szállna, mint a darvak,
s vágyon, csizmán könnyes harmat.

1961

Aranygyapjú, 1971

Betyár-módon sors-határon!

Régi betyár anekdota
jár eszembe napok óta.
... Veszprém megye, Zala megye
közt egy helyt úgy ment a mesgye,
hogy a betyár-kocsmát hossza
irányában kettéossza.

Így a hosszú asztaltábla
fele s földbe vert két lába,
padja: más-más megye-birtok.
Ha betyár itt borral irtott
bút, s pandúr jött beszaladva:
átugrott a túlsó padra.

Hol a Zala, hol a Veszprém
pandúrja állt meg a mesgyén.
Nótázott a betyár-fajta,
hogy nem fog ki törvény rajta.
Farkas-szemet nézett kandúr-
jómadár és betyár-pandúr.

Így éltem én minden véglet
sors-határán: halál-élet,
magyar gyász és ős dicsőség,
szükös magány, vagány bőség
között: mindnek volt pandúrja,
s küldte értem újra s újra.

Ha jöttek a duhaj élet
pandúrjai: szenvedélyek,
tapsok, bókók, jó kvaterkák,
míg égtek a mámor-gyerták,
jöttek verni rabbilincsbe:
– én átültem a nagy Nincsbe.

Ha a Halál sok pandúrja:
kór, betegség újra s újra
rámtört külön vagy csapatba:
– átültem az élet-padra.
Ha szerelmi vágy jött értem,
az aszkéta-padra tértem.

De nem bírom már sokáig,
Jézus, szívem csendet áhít!
Add, ha visznek haldokolva:
mennybe jussak, ne pokolba.
Ki latornál voltál ügyvéd,
pereld ki a lelkem üdvét!

1964

Aranygyapjú, 1971

Hernádszentistvántól Pannonhalmáig

Búzakalászból gyömöszölök párnát
a rekkenő melegben, s lepihenek
s elhallgatom csavargó pacsirtáját
az égnek én, a hetvenéves gyerek.
Nekem dalol ő most, a névnapos barátnak,
ki most a völgyben csak magam vagyok.
És lelkem messze Hernád partjára vágat,
hol a füzes zúg és surrannak a habok.

Hol van csöpp falum dombos templomával?...
Apám-anyám szíve ott rejtegetett!...
A fél napok biblia-olvasással
olyan lassan kúsztak a fejem felett...
És alkony táján a temetőben
méláztam süppedt sírdombok között.
S emlékszem, egyszer őszi bús esőben
édesapám is odaköltözött...

S a Hernád partján, a gát alatti fövényben
(hatvan éve már – az idő szalad!)
füzekből font hálóval kezében
egy kisfiú úgy leste a halat.
S a tutajos-tótokkal vacsorázott,
mikor az alkony érte a vizen,
velük kelt útra és velük nótázott,
mikor az este dalokat izen.

Pannonhalma mezején a Hernádról álmodom,
s izenem neki: még nem vagyok halott,
de örök vággyal, sóvárgással minden dalom
feléje küldöm: így tartok névnapot!...
Ha űz a gond, ha mar a kétség, bánat
idegen tájon, jó Atyám, Te tudod:
mindig siratom mind a két anyámat:
az egyik eleresztett, a másik elfutott!...

1965

Vissza a csendbe, 1976

... üzenete honfitársainak...

Hajnali harangszó

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

Szörnyű éj volt: a megőrült csillagok mind vért röhögtek,
vad vigyorral vért köpött a máskor lányos, szűzi hold.
És az Ember: sárkány-magból sarjadt fattya véres rögnek
elfeledte, hogy az arca régen Krisztus arca volt.
Álmodott vad háborút és vér csurgott le testén, lelkén,
s népek közt és szívek közt a szivárványhíd leszakadt...
Jaj, mocsár van fürtelem van még mindég a lelkek telkén,
Sátán gubbaszt éltünk fáján, s mind levágja, ami jóság
bimbósodva kifakad.

Elég volt az éjszakából! Álmodjunk már hajnalt végre!
Milliónyi kakas torka! kurjants, hajnalt hívogass!
Minden szívből, piros szívből kukorékold fel az égre!
Minden vándort útra küldj, és minden csírat szólogass!

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

Undorít a lápos róna. Szent magasba lesz lakásom:
égig ér a jóság tornya, már ezentúl ott lakom,
s két szemem csak ámul minden apró élet-mozduláson,

s kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

Most idézlek minden szépség, minden dolgok színessége,
minden magból minden élet, minden szívből minden jóság jöjj elő!
Színesedjetek harasztok, mókázz virgonc ágak vége,
bár már dér puhít kökénykét s zúzmarás a legelő.
Hollószárnyban is pír lappang, s minden ember-szívbe mélyen

vár a jó mag, melyet egykor elszórt a nagy Magvető;
minden szívből minden bíbor hajnalodj most szent-kevélyen!
Csábíts, célok mágnesujja, lábad messze szöktető!
Minden munka célhoz érjen, darvak szárnya délre szálljon,
minden bokron szél zenéljen, felhő, forrás, fussatok,
égi jóság, harmatozz s légy mézes szó a szitkos szájon!

Kongatom piros harangom, ifjú szívet kongatok.

Nem vagyok én mesehős, és kis harang az én harangom,
mégis, mégis azt kívánom, minden ember hallja meg,
s Afrikában, Indiában, északsarkon, déli sarkon
minden dühtől sápadt arcot szégyen pírja marja meg!
Kis harang az én harangom, ám ha rája rezonálna
minden szív és összekongna: úgy megnőne szózatom,
mint a végítélet holtat létre keltő harsonája...

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

Uramisten, add meg nékem, úgy zenéljen kis harangom:
kongásában minden testvér élte titkát lelje meg:
társat sejtjen szíve mellett, aki koldusan barangol,
testvért, vele együtt sírót, aki álmokat temet...
Mondogassák a szegények: lelkünk kottájára kongat;
gazdag mondja: bennem is még emberség után kutat,
és a vének: ránk köszönti régi, ifjú hajnalunkat,
ifjak, lányok: a szívünkéből szórja szét a hangokat.
Tánc feszüljön a harangban: hajnaleMBER szírom-tánca,
mely magyar lányt, tót fiucskát testvér-táncra pöndörít,
gyermekkezet gyermekkézbe, lelket fűzzön tavasz-láncba!
Gyűlöltünk már Káin óta vérivásig, csömörig!
Átkozott, ki most sem áll a testvér-csókos hajnal-táncba!
Átkozott, ki székelyt gyilkol Szent Istvánkor, zsidót gúnyol szombaton.

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

És ti vándorok, kik jártok társtalan és rácsavartok
látatokra minden utat, hímes ösvényt: menjetek!
Testet öltött vágyaim, Ti vándorútra vert csavargók,
szeretettől szőnyegelt út hátán halkán lépjétek,
nyitott ajtó, ölelő kar, lágy kenyér, telt kancsó várjon,
szívem hangja égjen minden testvérhívó mondaton,
s aki elhunyt, lágy szemére béke, béke, béke szálljon ...

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

Hajnali harangszó, 1923

Viharos tavasszal

A föld még mindig félhalott, nagy fagy-fulánkja volt a Télnek;
szíven szúrt termő televényt, embert, folyót, fát, réteket...
Mély volt a szűrés: a rügyek, remények, méhek félve félnek,
s csak lassan jönnek, bár az ég azúrja és az Úr arany
órája is fel-feltűnik felhők között s tavaszt ketyeg!

Hiába minden! Rémeket viharzanak a fellegek.
Ha egy-egy szívből egy naiv, színes pillangó fellebeg,
választhat: hogy virág helyett szuronyra vagy tövisre szálljon.
A fűzfavesszők kérge is hiába rejt friss füttyeket:
mert nincs ki vágjon furulyát, s nótázzon a bimbótlán tájon...

Ti árva, özvegy milliók, ti emberek, ti fák, ti rétek,
hadd súgjak nektek valamit: a tavasz titka a mosolygás!
A Tél akkor zúdult reánk, mikor kitört a Káin-vétek,
s a földről eltűnt a mosoly: Ti árva, özvegy milliók,
kezdjünk kacagni dalt, rügyet: s jönnek tavasz-ribilliók!

A gyermek sem tud nézni bús arcot, melyen könny, átok dermed,
s addig mókáz, mesterkedik, míg nem nevet egész család.
Testvéreim, kik Lucifer lidérc-lámpásaként hordjátok
a szemetek, feledve rég a nagy Család közös dalát:
most hadd legyenek előttetek az arcvidító játszi gyermek!

... Figyeljete! Most felkapok egy kósza, vad szélpáripára,
magasba vágunk szárnyalón, a föld alattunk elmarad,
tavaszt kurjantok mindenütt és rárikkantok fűre, fára,
s mint színes szálló hegedűk, csatlós csapatnak csatlakoznak
a csízek, énekes rigók, pacsirták és más madarak.

Egy nagy Titok repül velünk s vonóz a szálló hegedűkön...
Lenézek s látom: lassudan mosoly szülemlik mindenütt,
völgyön, hegyen, az orgonák bokrán s haragvó-zöld fenyőkön.
A fák nevetnek, föl kacag, felém pirosuló rügy-szemük,
s a szántó gazda föl kacag, mert föl ficáncol jámbor ökre.

Mi vágatunk, megyünk tovább, hol ránk merednek barna gyárok,
hol ember-páriák szíve szebb emberségük száz csíráját
jó mélyen rejti, mint nemes király-rabot a régi várak;
a napfény addig el nem ér: s talán tán már nem is kívánják.
De én kiáltom a tavaszt, ti többek vagytok páriáknál!!

És rákiáltok a hegyek csodálkozó öreg fejére:
hurrá hegyek, ti vagytok a magasba lendült vágyaink!
Ifjúljon erdő-szívetek, és bent a Csönd hósín leplére
tavaszt hímezzon a madár, mosolyból, dalból, szerelemből,
hogy teljesüljön az örök törvény, míg édes párja int...

És átkiáltok a folyók s a csermelyek vidám vizének:
hurra vizek, rohanjatok, forgassatok nagy turbinákat,
a Fájdalom szent malmait hajtsátok, mint egy zúgó ének,
öröljete a tragikus ember számára örömet:
adjon testvérenek parolát s az Istenségnek szép imákat!

Hajnali harangszó, 1923

A nyomor balladája

Napverte nyári délelőttön bolyongtam csöndben és derűben.
 Lelkem kinyílt pipacs-szirmára dalt csorgatott egy víg pacsirta.
 Kacérkodó búzavirágra kacsingattam és elmerültem
 ... midőn egy ráncos koldusarc tragikumát élembe sírta.

Nagy búzatábla mellett mentünk. Valahol dolgos kasza pengett.
 A vén koldus mesélte sorsát (olyan volt, mint egy ősz apostol).
 Harminc évig szolgált a grófnál, ő vágott itten régen rendet,
 ő is szántott itt, míg kezében még hetykén pattogott az ostor.

E földbe szórta ifjúságát... Kitették, hogy kútját kimérték.
 Most koldul. Míg vak felesége mocsárba áll be minden reggel:
 lábára másznak a piócák, eladják, s így vesznek kenyérikét...
 – Komor kíváncsiságtól égve a láphoz mentem az öreggel.

Bűzhödött mocsárban állt az asszony s vakon, révedve égre nézett.
 Szoknyája fel volt türve, combján sebek virultak minden ráncon,
 le-lehajolt, kitapogatta, ha valahol új csípést érzett...
 – Békák groteszkül gúnyolódtak az Ember-járta haláltáncon...

(Nyirettyűs szélsuhancok jöttek, s végigvonóztak minden nádon:
 mi vagyunk a vizek, felhők primásai: szent, örökös hegedősök!
 ... Mindent kilesünk... Voltunk közel egy fürdőhelyen. A promenádon
 sétálnak a nők vagyonokkal a bőrükön, ott tobzódnak a nagy tehetősök...)

Az úton egy kifestett nővel egy bankár száguld autóban,
 Fürdőbe mennek. Millió lóg a férfi s női óraláncon.
 – A vén vak asszony most lehajlik. Megint fogott. S csak áll a tóban.
 – Békák brekegnek és nevetnek az Ember-járta haláltáncon...

(S a nádhegedűn a szelek dala szól: Ültünk a Hegyen, hol a Jóság
 így szólt: boldog aki szenved, sír: mert annak Isten adósa...
 Boldog, ki keresztet hord és várja az égben Isten-adóságát...
 – A rongyosok itták ajkai mézét és arcuk csupa tűzfejű rózsza.)

Fehér lovas, finomka hintón fürdőzni arra mén a püspök;
 beteg lábán, arany keresztjén a napsugár pajzánul táncol.
 – A vén vak asszony újra hajlik és tölti a piócás üstöt...
 – Békák brekegnek és nevetnek az Ember-járta haláltáncon.

(S hegedülnek a nádhegedűk: „Szimbólum e lép: az emberiségnek
 mocsaras nagy szégyene, mely körülönti a könnytele földet;
 közepén a Nyomor magasul a könnyörtelen égnek:
 a szíven téboly, szeme vak, testén a piócák marva nyüzsögnek...”

Új hintó jó: a gróf s a lánya. Utánuk a vidám cselédek;
a vén asszonyból csúfot úznek s röhögnek fent a málhasáncon,
– Feléjük fordul a vak asszony s a zaj felé csak réved, réved...
– Békák brekegnek, gúnyolódnak az Ember járta haláltáncon...

(Már törnek a nádhegedűk: a vihar közeleg, bunkóz buta ökle.
Sikolyos zene sír fel a nádakon, így muzsikálhat egy örült:
„Röhögj, ökör-életű nép, ajakad a jövődre röhög le:
ha kidólsz az igából, szinte lehajtnak az úri, füves legelőrül...”)

– Hogy esni kezdett, elfutottam, de visszanéztem még egy tarlón:
a vak asszony kijött a vízből, karjánál fogva élte párját,
s indultak szélről tépázottan. A vihar megjött vad-komorlón,
s rájuk tátotta villám-foggal vicsorgó nagy komondor-száját...

Hajnali harangszó, 1923

Szétszóródás után

(Ady Endre emlékének)

Évezredes dicsőség szent hegyének
fennsíkján a Fátum feketéllett...
Vihar dudáján szól egy rontó ének:
roskadt karámban megromlott az élet,
s vad kánkánt járt a megkergült Akol...

Évszázados bűnök méreg-virágos
lejtője hívta a megbomlott nyáját:
vakon rohant, a lejtő boszorkányos
törvénye vitte, s vitték átok-szárnyak
a szörnyű széjjelszóródás felé...

Álpásztorok dicsőséget daloltak,
kicsiny tilinkók részegen süvöltve,
dicsérve délibábot, hímes holdat,
megjósolták, hogy most a magyar földre
leszáll az álmok arany-korszaka...

– Nagy átkok zúgtak, fájdalmak jajongtak
a te Cassandra-szájú furulyádon...
Utolsó nagy prófétája fajodnak
halotti torra készítgetted vádlón:
Mivel a Véget látnod adatott...

Együtt futottál végzetes fajoddal
bűnök lejtőjén örült látomással,
a végtelent betöltve bőszejajoddal...
– Aztán megálltál dacos torpanással:
hagytad, hadd menjen végzete felé...

Hadúr engedte: szétszóródott népe...
Te még hitelenségből, fájdalomból
fekete máglyát dacoltál az égre,
így szóródtunk szét a közös Akolból
e Mózes-oszlop máglyás fényinél...

Kis próféták meglopták hősi máglyád:
s kis rémségek rózsáit gyújtogatva
bagolytorokkal a halált kiáltják...
– Pedig nézz szét: a szétszórtak csapatja
bárhogy adódik, életet akar!

Négy égi tájon szenvedés-ugarba
vetettük ömlő könnyeink vetését:
tél közepén kezdünk tavaszi dalba,
s úgy várjuk a vetésünk kikelését,
mert aratás kell: élni akarunk!

Remény-ösvényen a négy égi tájról
indulgatunk neki az új jövőnek...
Szőlőt akarunk szedni bojtorjánról,
s elhisszük, hogy tövisen fügék nőnek:
elhisszük most, mert élni akarunk!

Rabszolgák énekelnek, 1925

Fohász Jókaihoz

Ezer évig építettük, szépítettük a szent bárkát,
s most a bárka összeúzva vergődik a vad vízben.
Nagy fekete köd-kezek a csillagok szemét lezárták:
a komorló konok égről egy csillag-szem sem izen,
s mink hányódunk erre, arra emberségünk roncsain.

Nézz északra, nézhetsz délre, nézz nyugatra, nézz keletre:
mindenütt a zátonyokra bús emberraj települ.
Holló-szárnyú, bánat-szárnyú köd feküdt az emberekre,
szeretnének kezet fogni emberségül, ünnepül:
s nem találják... a sötétben kéz a kéztől menekül...

Ritkul már a mesejárás, csillagvárás az ég táján,
ritkul már, óh délibábok bűvölője, Jókai!
Csak éltednek mustármagból égreszökkent mesefáján
nőnek még a délibábok, mint az Isten csókjai,
balzsamos, jó álmok, szirmok nyílnak, hullnak szertesztét.

Úgy szeretnénk ünnepelni gubbasztó hajótöröttek,
mesefádat látni fényben, tündérsziget közepén,
s lepke-szárnyú lenge lábbal úgy táncolni körülöttem,
hogy az Isten is kacagna felleg-ablak peremén,
– de mázsás a szívünk, lábunk: iszap fogja és hinár.

Magunk lettünk regényhősök, s jaj, fájdalmas hősnek lenni
valóságok viharában s tudni: hogy a rémregény
szörnyű fátumos folyóját nem enyhíti semmi, semmi,
nem szépíti hősiessé sárkány-ölő szép legény,
mert az Isten így írja a mindennapok lapjain!

Kellett, kellett kínok éje: igazabban látunk mindent,
másképp látjuk önmagunkat, bűneinket is talán,
– de az Isten italunkba mégis túl sok ürmöt hintett,
s túl sok, amit meg kell ennünk szenvedések asztalán.
Gyilkos a reménytelenség! sírba bénít népeket!

Jókai, most kellesz nekünk! Szépíts minket szép hősökké,
kiket nem ver csüggedővé semmi sárkány, fergeteg,
kik ezerszer földre verve, talpraugranak örökké,
kiknek bölcsőt, nem koporsót küld az élet-rengeteg,
s kik hiszik, hogy varázslat van szívükön és karjukon.

Álmodj minket szép regénnyé, úgy ahogy szeretted volna,
úgy ahogy dicsővé tettél sok elmúlt gyalázatot:
s míg az Isten írja sorsunk: más tintába téved tolla,
piros, szép öröm-tintába, s a jövő századok
lapjait tán másképp éli és olvassa unokánk!

Vigasztaló, 1927

Borkóstolás

(Rácz Pálnak)

A sok örömben, fájdalomba
ha belevásott a fogad,
pajtás, ne káromkodj sokat,
oly mély e pince, mint a katakomba:
hadd jöjjenek a cimborák!

Szent katakomba ez a pince!
Tavaszkok, őszyök és nyarak,
viharak, álmok, madarak,
virágos lombok, lányok álma, kincse:
eltűnnek, semmi sem marad...

De megmarad a kincsek kincse:
tavaszkok, őszyök és nyarak
kisajtolt íze megmarad:
megőrzi a szent katakomba-pince,
ízleljük végig, cimborák!

A tavalyi, tavalyelőtti:
keserű, fanyar, fiatal,
áztatta nagy könny-zivatar,
s a vincellér még egyre könnyel tölti...
pajtás, ez nem a mi borunk!

Ettől kinyílik a borotva,
és egyenes lesz a kasza,
és veszedelmes hopszasza
bunkóvá edzi öklöd háborodva...
Pajtás, ez nem a mi borunk!

A másik hordó barna méhe
olyan, mint rontás-vert kutak,
a lopó szörnyű színt mutat,
jaj, megborzong a gyertya fénye félve:
pajtás, olyan ez mint a vér...

Isten szőlőjét pusztította
Sátán s öt évig szüretelt...
Gerezdes ember-szíveket
taposott, préselt táncosan, vihogva...
Pajtás, ez nem a mi borunk!

– Hadd édesítse ajkainkat
e negyvennyolcas muskotály!
A bécsi császár, muszka cár
elhegedülték legszebb álmainkat
a bús, keserves szüreten,

de máma már megért a hordó,
Kossuth könnyet, Petőfi vért
adott hozzá: édesre ért...
Pajtás, egy kóstolás: s a lelked bordó,
bolondos mezbe öltözik...

Sok vad szüret volt ezer évig!
E hordóból most, cimborák
kóstoljuk kurucok borát:
a bús Rákóczit, Bottyánt, Bezerédit
csókoljuk minden kortyon át,

oly szamorodnit hagytak hátra,
megihatják az istenek!
E nektár tüzesítse meg
taplós szívünk, ha legény kell a gátra!
Pajtás, a könnyed mért pereg?

Pajtás, vigyázz a lábaidra:
ízleljük meg Mátyás borát,
magyar reneszánsz mámorát...
Már támolyogtok, mintha tüzes hídra
tévedtetek vón cimborák...

Én is dülögök erre, arra,
s a könnyem is potyog bele,
veszett fejszének a nyele,
legalább jó bor maradt a magyarra...
Pajtás, én furcsát álmodom...

... legeltetem a délibábot,
báránnyelűket kergetek,
pásztor vagyok én, gyerekek,
a Tisza partján... csöndben furulyálok...
Álmodjunk szépet, cimborák...

Vigasztaló, 1927

Hajnali szerenád

Nyomasztó pesti udvar. Az ablakból lenézek.
A dámák még alusznak. Én láttam őket éjjel:
szépségük szétsugárzott, mint mágnes-tollú páva,
a szájuk pezsgőt szürcsölt, kacér szemük kalandot,
fülük finom zenét, dalt. Most édesen alusznak
simogató selymek közt, mint álmodó galambok.

Szakácsnők, szobalányok, cselédek és cselédkéek
az udvaron s a gangon most szőnyeget porolnak,
bent fürdőt szagosítanak, csokoládét csinálnak...
... A faluvégről egyszer idesodorta őket
az éhség nagy viharja a vágyas Babilonba,
hogy szolgálják szeszélyét a kényes bőrű nőknek.

A dámák még alusznak. Egy rongyos kis fiúcska
vak rokkantat vezet; kopott harmonikája
dalt ont: öreg falucskák szép anyacsókos lelkét...
A porolás megállott. Nagy-nagy falusi csend lett...
Egy gólya kelepelget. Muskátlis minden ablak,
A kondás tülke hallik, s a pitypalatty üzenet...

A fecskék csicseregnek... Az udvaron s a gangon
szegény cselédek állnak. Nyíló akác a lelkük,
és hullongnak a szirmok a vak harmonikásra...
Rongyos papírpénz hullong az udvar közepére,
a kis fiúcska gyűjti, mint szép tavaszi szirmot,
mint álompénzt jövőre, ruhára és kenyérre...

Ha megkérdezné Isten, hogy mi szeretnék lenni,
(bocsássa meg Kodályunk, Bartókunk, Hubaynk is),
megkérném, hogy tegyen meg kopott harmonikának
a vak vitéz kezében... Mert százezerszer áldott,
ki kínos idegenben kallódó életeknek,
bús, elsodort szíveknek elhúz egy szerenádöt...

Az ember és az árnyéka, 1930

Falurossza

Mindörökké ez a sorrend:
legelől a sötét semmi,
reggeltelen reménytelen,
mögötte a boroskancsó,
(boldogságos varázslámpás),
mögötte ül Magyar János,
mögötte a cigánybanda,
mögötte a tenger bánat.

Elül éjjel, hátul éjjel.
Kicsiny fény a közepében:
nótás, boros fénykalitka.
Itt virraszt a Falurossza
a semmire rámeredve,
néha könnye-megeredve
néha hejehujja-hetykén
kivilágos kivirradtig.

Hajnalodik, harmatozik,
mindenkinek hajnalodik:
német sógor barázdát vág,
gyárat épít, könyvet termel,
a cseh szatócs szatócskodik,
angol szomszéd kincset verem,
– Magyar János álmodozik:
déliab-paripát nyergel.

Híres falu Európa,
közepében kicsi utca,
déliabon lovagolva
Magyar János muzsikáltat,
kivirágzott nótás lelkét
tépve apró darabokra,
dobálja az ablakokba,
s pazar kincsét pazarolja.

Az ember és az árnyéka, 1930

„A Kárpátokban megvakultam!”

Az esti Város hullámzik, morajlik,
mint lusta tenger, mely nem tüntet és
nem csügged, csak van. Csak a Nagykörúton
van friss áramlás, külön-lüktetés.
– A rokkant áll, s egy tábla lóg fakultan
mellén: „A Kárpátokban megvakultam!”

Gyönyörhajhászás útjain sikamlós
aszfalton fut a kéjes borzadály:
ő kellemetlen ember-hulladék csak,
kínos közlekedési akadály.
Tán rá se néz, ki ott vágat vadultan,
s ő áll: „A Kárpátokban megvakultam!”

A szeizmográfok földrengést jeleznek,
a föld alatt vulkánlik a nyomor.
A fényreklámok tálalásra hívnak:
zabálj bujaság, szem, száj, fül, gyomor!
Urak lassan! Mi volt a közelmúltban?
Nézzék: „A Kárpátokban megvakultam!”

Parlamentekben szellemet idéznek
a bűnös lelkű bűvészinások:
gáz-, ágyúgyárban rontó szellem-raj nő,
s a háborúnak nincs már híja sok.
Kontárkodnak ál-dicstől ittasultan
– s ő áll: „A Kárpátokban megvakultam!”

Kasszandra-szájú költők felüvöltnek,
mint vést jelző ebek, s az emberek
alusznak vagy bűnöznek, s égig nő a
kiszúrt szemű bús Lelkiismeret,
s a nemzetek fölébe magasultan
vádol: „A Kárpátokban megvakultam!”

Üveglegenda, 1930

Véletlenül

Véletlenül: vagyis az Úr
utána nem nyomozható,
hajszál estét is kutató
tervéből sűrűn hullt a hó.

Véletlenül épp este volt.
Nem járt az úton senki sem.
Bánat-verővel vert harang:
sötétben kongott bent szívem.

Véletlenül egy ház előtt
mentem, hol egy család lakott,
egy elbocsátott bús család.
Rám bámultak az ablakok.

Véletlenül azt is tudom,
hogy kamrájuk kenyértelen;
tavaszuk kulcsa elveszett,
kertjük meddő, reménytelen.

Véletlenül szíven ütött
bentről egy gyermek-kacagás,
mint karácsonyi csengettyű,
kihívó kín-, könny-tagadás.

Véletlenül eszembe jött,
hogy számunkra már nem maradt
itt semmi örülni való:
könny-árvíz mindent learat.

S véletlenül van még, kinek
örülni valója maradt:
távoli Tavasz küldte őt
hírnöknek, mint egy madarat.

Véletlenül tán távoli
feltámadás csengője ő.
Most még csak ő cseng csend-űzön,
halál-csend szétverője ő.

Véletlenül majd tűzbe jő
a sok berozsdált nagy harang,
könnytől berozsdált szív-harang,
s hegyen-völgyön giling-galang.

Véletlenül: vagyis az Úr
utána nem nyomozható
végzéséből tavasz jöhet.
A tél-halál kivárható.

Az ember és az árnyéka, 1930

A kirándulás elmaradt

Az izgalom megszállta a falut.
Száztíz gyerek ma éjjel nem aludt.

Száztíz gyerek ma ébren álmodott:
valaki vert egy nagy gyerek-dobot,

és meneteltek az áldott mezőn,
játékra, szabadságra éhezőn,

szép volt az erdő, a Latorca-part,
mindenki játszott úgy, ahogy akart,

sok szív-puzdrán megnyílt a kis lakat,
s lődöztek arany kacaj-nyilakat,

nagy tüzet raktak, lobogott a láng,
körültáncolták s mondták: ispiláng,

magas fák mászni hívtak bátrakat,
fényből verték az öröm-sátrakat,

volt labdaverseny, volt versenyfutás,
csupor-töréshez kellett nagy tudás,

felhőtlen égből hullt cukor-eső:
édes lett sok száj, sok cukor-leső,

egy virágzó vadkörte megörült,
mert sok gyerek alája tömörült,

a lombok közt is ült pulyácska sok,
s plébános úr Pósából olvasott,

fürödtek is, külön lányok, fiúk,
apró hajókat vitt a vízi út,

ugrált az ötven meztelen kölyök,
ötven mozgó test, vízben, víz fölött...

Így volt... száztíz gyerek így álmodott...
Így kellett volna lenni, s a dolog

elromlott: hogy megjött a virradat,
esett... s a szép majális elmaradt.

Iskolaudvar. Az eső perreg,
az éggel együtt sír száztíz gyerek.

Ki érti Istent? Titkos terveit?
Miért ríkatja meg kedvenceit?

Most millió vetésnek szomja van,
ezer erdőnek szomjas lombja van,

sok-sok szegénynek kenyérgondja van,
s az Istennek mindenre gondja van:

felhőkannákból mérföldek felett
erdőket öntöz, búzát, réteket,

s elázik közben egy kirándulás,
sok öröm-sátor, ábránd, kacagás.

Ne sírjatok, aprócska magyarok,
mesénkben mink is így jártunk, nagyok.

Akartunk menni szebb jövő felé,
s vihar-sövény állt lábaink elé.

Isten küldött egy véres felleget,
vérzapor hullott, sirtunk eleget,

eláztatta az öröm-sátrakat,
zokogás rázott gyávát, bátrakat.

Új, szebb tavaszba, mint a madarak,
készültünk, s a majális elmaradt.

Ki érti Isten titkos útjait?
Kedvenceit miért ríkatja itt?

Újabb kirándulásról álmodunk,
s elindulunk, ha kivirul botunk.

Üveglegenda, 1930

A közös fészek melege

Otthon hogyha két magyar van együtt,
ott uszít a virtus, gőg s a gond.
Örök kakasviadal van: vetjük
búzánkat, de szántónk harc-porond!

Odahaza átkok közt tagadjuk,
hogy szeretjük egymást véresen,
sátorunkat skalpokkal kirakjuk,
s nem hat meg a pokol érve sem!

Testvérek közt van csak oly gyűlölség,
ahogy otthon gyűlölünk s ütünk!
Leátkozzuk fájáról gyümölcsét
s kalapjáról csokrát, ha kitünt!

Ámde hogyha idegen faj gőgje
meghajszol, mint kóborló kutyát,
s néked csak bajt, tüskét terem földje:
megbecsülöd a retyerutyád!

Idegenben bármilyen magyarral
találkozunk: ünnepünk vagyon.
Emlék-kertünk megöntözzük borral,
s minden virág élni kezd nagyon!

Szavainkon anyacsókos illat,
fellebben a bánat fellege,
s előjön, mint sötétben a csillag
közös fészkünk minden melege!

Legyen világosság, 1933

Vaskó János és kedves családja

Zsellér. Legtöbbször „munkanélküli”.
A munkát ő nem kerüli,
de nincs. Nincs. Nincs. Ki tudja mért.
Vaskó csak vár. Semmit sem ért.

Kivárja a nyarat,
akár a madarak,
s akkor, talán! képét arat.
Talán!
Ez a terítő asztalán,
s feje alatt a párna,
Így álmodik, ki szebb jövőre vár ma.

A felesége mosni jár,
A lúg, a lúg komisz, sivár:
kimarja mások szennyését,
de a szívből is a Mesét.
Azért ő gyakran gyónni megy,
hogyan töltse meg az égi kegy
a csöpp akkumulátort:
szívét,
és villanyozza hősivé,
mint annyi bátort,
és ne legyen süket a lélek-rádió.
A Végtelenből hangot fogni jó!

Van náluk most kilenc gyerek,
de megesküdni nem merek,
ő maga sem biztos tudója:
hozzájuk mindig útban van a gólya.

A gyerekek épsége nagy:
nem fogja hó, nem fogja fagy,
sem vörheny, hogyha tizedel.
Gyomruknak nincs rossz eledel!
Vágyuk nem játék, csinytevés!
Egyetlen álmuk: az evés,
de itt mindég, minden kevés,
ezért ott vannak mindenütt,
hol sejtik a bőség-derút:
cséplésnél ők a pelyvahordók,
szüretkor puttonyoznak, hordót
gurítanak, pincén nyitnak ajtót,
urak vadásznak: ők a hajtók.

Karácsony táján felruház néhányat
Szent Antal, ám oly sok bukfencet hánynak,
s a pálca rájuk oly sokszor porol,
hogy a ruhának nincs sok látszata
rajtuk, s pótlék gyanánt hozzájuk vándorol
urak használt ruházata,
jól megkopottan
és elszabottan,
de nékik ez fagy ellen kell csupán.
Így némelyik
lábán kimustrált úri lakktopán,
másan kigyóbőr félcipőcske kérkedik.

Egyszerre hat jár iskolába,
azaz csak járna, mert hiába
fenyíték, bot, bírói intés,
ez csak borsóval falrahintés,
mert karjuk kenyeret keres:
ki pesztra, ki a kézi-szekeres
zsidónál a szódás fiú.
S mikor minden intés hiú,
s a mulaszottakat
bírónak adják, ott mindég akad
három-négy Vaskó büntetendő:
kemény pénzbírság fizetendő,
„vagy leülendő!”
S apjuk, mert munkanélküli,
az egész telet leüli
börtönben, mert hol tíz napot kapott
az Erzsiért, hol meg tizenhatot
Palkóért, és így lassan-lassan leapad a tél.

Így él nálunk Vaskó, s megél.
Sok Vaskó él a Földön, várják a Nyarat,
Jézustól megígért nagy Nyarat,
midőn Isten jóságából arat
mindenki, mint a madarak!

Fehéren és kéken, 1937

A pizstrángok példája

A pizstrángoktól ezt tanultam:
sohasem úsznak ők az árral,
de mindig szembe, mindig hősként,
glédában és kicsit vadultan,
rugalmasan, ragyogva, frissen,
hol zuhatag fájdalma szisszen.

Őrült erőkkel szembeszállva,
föl a zokogó zuhogókon,
szirtek között, a vízesések
több méteres habzó haragján
föl, szárnyak nélkül szinte szállva
szökdösnek, diadalt aratván,

a Forráshoz, hol még az Eszme
nincs elkeverve nyárspolgári
iszappal, hízlaló, tempótlan
nagy tunyasággal, hol kiveszne
hős ritmusuk! Ők az ormótlan,
titokzatos hegyekbe vágynak!

Amely pizstráng az árral úszik:
lehet boldog, hasa fehérjét
lehet, hogy parti nefelejcssek
kívánják, hogy csókkal elérjék,
s holdfény hullong rá mint a tej-csepp,
– de a Faj meghalt benne: hulla!

A hasukat boldogság-nappal
süttethetik a renegátok,
magyar júdások, árral-úszók:
a nevük hulla, létük-átok!
– Pizstráng-lelkű Pajtás, előre,
a Forrás-álmú hegytetőre!

Fehéren és kéken, 1937

Apák oly szürkék, mint a nyúl

A kenyérfronton csúnya háború van:
titkos hadszíntér lett ma hivatal,
föld, műhely, gyár. A kisebbségi sorsban
sok sebesült van, sok-sok ravatal.
Halott apák családja szerte hull.
Az élő apák szürkék, mint a nyúl.

Leszoktak minden kedves hősködésről:
kilencet ütni kugli-cimborák
közt, majálison kurjantás-rakétát
röpíteni, inni vágyak szín-borát,
cigányt hajszozni rogyásig, vadul.
Leszoktak róla. Szürkék, mint a nyúl.

A Szürkeség a megszomorítottak,
megalázottak végső fegyvere.
Vágyuk: rögök közé lapulva élni,
s rejtett, élő szív lenni pár gyerek,
család számára meglátatlanul,
a szürkeségbe bújni, mint a nyúl.

Ruhájuk szürke, szürke, mint a bánat
s az unalom, (nem égő, mint a kín!)
A naptárukból a piros szín eltűnt,
nincs karácsonyi, nincs pünkösdi szín,
csak hétköznapijuk van, mely alkonyul,
s így göröngy-szürkén élnek, mint a nyúl.

A viharjuktól eltűnt a szivárvány,
a kertjükből a piros tulipán,
nyelvükből Vörösmarty ragyogása,
az álmaikból a Hős, a Titán,
kék romantika-virág nem virul
képzeletükben. Szürkék, mint a nyúl.

De jó ez így, mert lidérc-szemű gondok
vadásznak most a földön szertesét,
fényszórójuktól, ha boszorka-éj van,
a boldog is elveszti esztét,
hát még kinek hajnala is borul!
Annak jó, hogyha szürke, mint a nyúl.

Én köztük járok vőlegényként,
élem s kimondom, mi nékik tilos.
Az élet szent s szent törvényei vannak,
most szürkesség a törvény. Csak piros
maradjon a szív: minden kivirul.
Ó élni, bárha szürkén, mint a nyúl!

Fehéren és kéken, 1937

Jártam az ellenség földjén

Meglestem, hogy milyen szerelmesen
álmodja nékik milliárd virágját
a Föld, s milyen anyásan termi ki
a kenyeret, ahol paraszti láb járt
nagy munkalázban, s hogy a veríték-
csöppek cipójukat örömbé mártják,
akárcsak nálunk otthon!

És láttam, hogy az égi madarak
nem undorodnak, sőt dalolnak nékik,
és a kutyák gazdájukat üres
gyomorral is, ha kell, testükkel védik,
s kereszteken a Jézus ölelő
két karja vinné mind egész az égig,
akárcsak nálunk otthon!

És láttam, hogy a parkok mélyein
napfényes álma zeng a szeretetnek:
hogy proletárok félig rongyosan,
gyengédeden galambokat etetnek,
hogy karikája perdül és arany
kacaja csendül édes gyermekeknek,
akárcsak nálunk otthon!

És láttam, mily legendás májusok
tavaszodnak menyasszonyok szívében,
s mily hősök az anyák, míg két szemük
csillaggá szentül a sok szenvedésben,
s mily mártírok a halk igavonó
apák az egyre sűrűbb gond-nyesésben,
akárcsak nálunk otthon!

És láttam, hogy minden görögtüzek:
tréfák, parádék, művészet, szerelmek
azért gyújtódnak föl, hogy valahogy
beföldjék velük a halálfélelmet,
mert tátott szájú éhes temetők
kivétel nélkül mindenkit lenyelnek,
akárcsak nálunk otthon!

S most nem tudom sehogy megérteni,
hogy mért áll köztünk fekete szivárvány
szent híd helyett? És mért jár bégetőn
a béke, mint megsebzett égi bárány?
És mért mered ki millió szurony
szép országuknak vár-öves határán,
akárcsak nálunk otthon?

Fehéren és kéken, 1937

Pesti május elseje

(1939)

Budapest. Május elseje.
Mint játszó gyermek perselye,
arany-krajcárral van tele
szívem. Hadd rázzam kifele.

A május újra felkavart
belsőmben gondot és avart.
Csábít a fényes Dunapart,
lábom kószálva arra tart.

Kilenc kubikos talyiga,
húzza kilenc volt-paripa,
egymás mögött, mint a liba,
nyakukban vénség s vasiga.

Ballagnak búsan, kócosan,
mellöttük meg gyalogosan
kilenc kubikos álmosan,
szegényen, szürkén, rongyosan.

A talyigákon törmelék:
tisztítják egy volt ház helyét,
a lelkük csupa törmelék:
remény-palota volt elébb.

Megcsendül szívem perselye:
mi ez? mily május elseje?
Pünkösdi rózsza levele,
vidám zászlót dugj fölfele!

A munka mért nem ünnepel?
Kacag a sok Duna-hotel,
a teraszán virág, eper,
s egy népség, mely csak ünnepel!

Sütkéreznek a gazdagok,
nem szívtak verejték-szagot,
paraszt, munkás vet pénzmagot,
s övük az aranyasztagok.

Ezek előtt megy a szegény
május-menet: kilenc legény,
kilenc kócos gebe, meg én.
Papírszalag leng egy gebén.

Megy-megy a talyigás menet,
mely mágnesként vonz engemet.
Egy parkban kaszák pengenek,
a százszorszépes gyep remeg.

Egy kubikos a gyepre lép,
megtölti fűvel az ölet,
s a talyigákon a szemét
fölött egyenlőn osztja szét.

Kilenc ló kilenc bú alól
a szagos fűbe beszagol,
s felizgul: érzi valahol
ős rét, ős szabadság dalol.

Az én kezem így adagol
virágot, míg versem dalol:
sok gond-vert ember valahol
a szebb jövőbe beszagol.

Császkált a kilenc talyiga,
s kilenc ló, mint kilenc csiga
vonszolta. Tarka pántlika
csak egyen lengett. Nagy hiba.

Feltűnt a rakodás helye,
kilenc ló terhét tette le,
csengett a szívem perselye.
Így volt a május elseje.

Forgószínpad, 1940

Vörösbegy

(1939, ősz)
(Molnos Lipótnak)

Nagy csend az őszi kertben. Megszólal egy vörösbegy.
Ó költő-népek által nem méltányolt trillácska,
mint kikirics az őszi réten: halvány lilácska,
megsúgom: én szeretlek, s hogy itt szólsz, különös kegy.

Mondd, nem gyerekkoromból szálltál hozzám, madárkám?
ott láttalak először, midőn boróka-erdőn,
vadbokros szakadékok szélén félsztől didergőn
apám három üszőjét legeltettem nagy-árván.

Kis mitológiám volt: én tudtam, hogyha itt-ott
a sötét sűrűségből felbukkan kicsi tested:
kígyó jár a bokorban, s rejtélyesen jelezted,
vigyázzak! Majd a sűrű elnyelt, mint furcsa titkot.

Vagy tán a vérözönbe fullasztott Lengyelhonból
jöttél, hol emberszívek bús bíborfürtje reszket,
gránátok, légi bombák szagatják a gerezdet,
amíg a gyűlöletnek szörnyű szüretje tombol?

És jelzed, hogy az élet borzalmas dzsungelében
kiköltötték a Kígyót, az ősit, óriásit
a nagy sárkánytojásból, és füstöt, kormot ásít,
és elsötétül tőle Nap, csillag, Hold az égen?

Akár Lengyelországból, akár gyermekkoromból
jöttél, kicsiny vörösbegy: intés vagy, hogy a Sárkány
győzőre, legyőzöttre vérgennyet, szennyet, sárt hány,
országokat fal, s minden szépséget összerombol.

Forgószínpad, 1940

Minden magyar vadásszon!

Egy közéleti úr úgy mondta:
„A paraszt ne vadásszon!”

A boldogság úrnak való,
de jó vadászni rája
bálon vagy billikom között,
vagy menni messzi tájra,
míg a pénzes vakáció
tart, sok kiránduláson
vadászni jó – de a paraszt,
a paraszt ne vadásszon!

Az egy-gyerek úrnak való:
a szépasszony nevéssen,
maradjon karcsú csók-csoda.
A paraszt sorsa: vessen
kenyér-magot és gyereket,
legyen a sorozáson
sok tölgy-kemény hős, katona.
A paraszt ne vadásszon!

A szabadság úrnak való,
Paraszt izzadság-gyöngyök
értelme: örök áldozat,
mióta Dózsa Györgyöt
leverték, és Werbőczy úr
a földhöz kurtaláncon
kötözte a parasztokat.
A paraszt ne vadásszon!

A bánkbáni tragédia
a levegőben borzong.
Rossz végignézni a szegény
sok torzonborz Tiborcon.
Kálváriás nép! Nem törí
fejét vad lázadáson,
de lázítja a felfogás:
„A paraszt ne vadásszon!”

A bánkbáni tragédia
ez: kettős Magyarország.
Egyik részen fény, földi jók,
öröm-napfényű orcák,
másik részen keserv s örök
bús napfogyatkozás van.
Ettől mélyül a szakadék:
„A paraszt ne vadásszon!”

A királynénk Gertrúd: a Gög!
Ha nem akad ma Bánk bán,
kiállok én, szegény regös
a tollamat kirántván,
leszúrom végleg Gertrúdot.
A jóság-tálaláson
a Magyar Család egy legyen:
minden magyar vadásszon!

Forgószínpad, 1940

Sötét március

Mint kincset, hírt a szeszélyes szerencse,
a télen úgy osztott a szél havat:
néhol hóhegy van most is, máshol árvíz,
így lett sok-sok falunk vályog-Velence,
vetéseink meg tengerek, tavak.

Barangolok. Most jó a gumicsizma,
fejem búbjáig fröccsen a csatak,
dágványban gázol edzett lábom izma,
vagy árkot ugrik folyton: itt is, ott is
zeng egy most-támadt kávészín patak.

Szemem behunyom s hallgatom a hólét:
szennyes, de bátor, szép kamasz-zene.
Fagy-perzselt föld, köd: hogy lesz ebből jólét?
És hogy lesz itt színes rét, búzatenger?
Csodát hogy csókol itt Isten szeme?

Sáros cigányok jönnek, míg felettük
a ködben szól a vándor vadliba,
vályogvetők, de most a nyűtt nyirettyűt
viszik kezükben, s kölcsönként cipőkben
mennek valami parasztlakziba.

Hogy csurran szépség e csúf szegénységből?
Úgy mennek, mint korcs Prométheuszok,
kik magyar tüzet loptak le az égből,
melytől parasztnép ugar-melle mozdul,
s jobb embersége mámorban buzog.

Költő-sors! Ó Petőfi, ily csatakban
vitted zenés szíved a vak, süket
ködben. De ma se látszik, hogy tavasz van:
magyar máglyád tüzén pohárköszöntős
senkik sütik ma pecsenyéjüket.

Szabadság? Egyenlőség? Pár botornak
ábrándja csak. Bunkós a sors-ököl.
A nép ma is jobbágya a Nyomornak
s madárijesztős öltözékű Gógnek.
Minden szabadság szabadságot öl!

A ködben így szívem búját kisírta,
aztán fölszállt, s mint apró szélmalom,
ködöt kavart szárnyával, mint pacsirta
dalolt, míg csoda történt, s egy ablaknyi
kék ég kinyílt a magyar köd-falon.

Forgószínpad, 1940

Tücsök a gyárban

A csendes holdas estnek tündéri volt varázsa,
s úgy mentünk át a gyárba, mint pokol pitvarába,
hol félcsupasz munkások dolgoztak néma-kába
fejjel, s rájuk vicsorgott sárkány-kohók parázsa.

Sok pár acél-lapító vízszintes henger döngött,
majd szörnyeteg-száj módra nagy-gyorsan széjjelugrott,
és oly könnyen bekapta, mint gyermek-száj a cukrot,
s kiköpte szétlapítva az izzó acéltöngöt.

Kohókban pénzvágy izzott, míg jobbra-balra jártam,
zihált a szörnyű tempó, zörgött az ördög henger,
acél, pénz, tűz üvöltött s megsiketült az ember,
s nem vette észre senki, hogy tücsök szólt a gyárban.

Ó bemagolt zenécske, hitványka, együgyücske,
a csendről és családról s a barna élet-lombok
csöpp szeretet-szirmáról! Hány ezer éve mondod,
te ember-szívek rejtett, boldogság-vágyú tücske?

És jóestét kívántam az apró kollegának.
Hisz én is azt csinálom: míg Európa-bábel
tornyán egy Démon ordít, vért ont millió Ábel,
– én szeretetről zengem együgyű mondókámat!

Forgószínpad, 1940

Sínautóbusz

(Magyarországon, 1941)

Minden ragyog. nincs más, csak első osztály.
Együtt van rang, pénz demokráciája.
Sorszámok vannak. Egymást senki piszkos
szavakkal jobb helyért meg nem cibálja.
Ki itten ül, van bankbetétje, biztos,
bő fizetése, birtokában bízik.

Ülnek fölényel, mesterkélt-unottan,
ahogy dukál a gazdag rangosoknak,
titokban lenézik egymást s a világot.
Pesti vigécek viccel hangoskodnak.
Egy ablak mellett a Három Királyok
oktávájáról morgom a zsolozsmát.

Egy állomáson munkás száll be szürkén,
ahogy letette otthon még a baltát.
A szép-ruhás nép bámul rája zordon
botránkozással, s borzong, mint ki bajt lát,
mert rossz csavart vett észre a motorban,
nekem kacaghatnám csiklandja torkom.

Mellette párja, karján kis gyerekekkel,
a legszélére ültek a diványnak,
ügyetlenül, mint varjú a virágzó
magnóliára. Mást ők nem kívánnak,
csak bár ne lenne e tündéri nép közt
kopott – belőlük egy darab se látszó!

Egy festett dáma fintorgatja orrát,
a borzongások szép testére kúsznak,
mint apró férgek. A kegyelmes úr meg
valamit sűg a sima kalauznak.
Az hozzájuk megy igazoltatóan,
jegyük vizsgálja s így szól végre: „Jól van.”

Találgatom: tán temetésre mennek,
hogy ennyi pénzt ráköltenek az útra,
vagy klinikára: tán beteg a gyermek,
s Halál-Heródest félik messze futva,
mert nem látják a három jó királyt már:
az ifjúságot, szépséget, szerelmet.

Így képzelem a régi, Egyiptomba
való futást, így gyűrött-méla-árván:
nem néztek mást, csupán a Gyermek arcát,
a mosolyában híd volt: szép szivárvány
ember, föld, ég közt s lassan elfeledték
a messiási rokonság kudarcát.

Vonaton, 1941 január

Kéziratból

Pató Pál: A madár, faihó

(Előadás a rádió számára)

Fiaim, csak énekeljete!
„Miről énekeljünk, Pató Pali bácsi?”
– Hogy lassan tovább érsz,
s hamar megöregszik, ki nagyon kíváncsi.

Fiaim, csak énekeljete,
hogy kihajolgatei vonatból veszélyes,
hogy nyáron meleg van,
télén hideg, s keskeny az, ami nem széles.

Fiaim, csak énekeljete,
arról, hogy a Marsban mit esznek estére,
s Óperencián túl
kék-e a tündérek tiszta mágnás-vére.

Fiaim, csak énekeljete,
hulló falevérlől, őszi violáru,
s hogy szép látvány az, ha
a Föld s egy nép szeme álmodásra zárul.

Fiaim, csak énekeljete
a térlől, mely úgy szép, ha a Földön végig
minden erő szunnyad,
s álmát fagy-csendörök jég-szuronnyal védik.

Fiaim, csak énekeljete
altatóport, másról ne zengjen a dal már,
aludjon az ország, aki alszik, boldog!
Minden tavasz-nyitó fecske: forradalmár!

Budapest, 1941 március

Kéziratból

Sorozás

(1941)

Sejhaj, hiába van pálinkára tilalom,
utcahosszat nagy a lárma, vigalom,
fiatalság bolondság és részegség,
sejhaj, e részegség a legszentebb egészség!

Sejhaj, otthagyták az ekét, kapát, szerszámot,
telezengik egész Magyarországot,
onnan jönnek, hol a búza, dal terem,
sejhaj, sorozásra jönnek zsúfolt szekeren.

Sejhaj, tizen jönnek a nagyutcán egysorba,
legényesen egymás vállát markolva,
fiatalság italától részegek,
sejhaj, a jobb kezük az ég felé integet.

Sejhaj, néha-néha a nagyutcán megállnak,
egymás felé cigarettát kínálnak,
egy gyufával mind a tizen rágyújtnak,
sejhaj, egy nótából mind a tíz szív kigyullad:

„Sejhaj, bemegyek a vizitáló szobába,
feltekintek a tiszturak arcába,
gyenge testem a fő felcser vizsgálja,
sejhaj, a nevemet tizenkét úr firkáli.”

Sejhaj, ha kijönnek, kalapjukon cédula,
szépek, mint a kivirágzott mandula,
nem hallják, hogy ágyúgyárok zörögnek,
sejhaj, lakodalmat készítenek az ördögnek.

Sejhaj, ha én mostan istennyila lehetnék,
minden bomba- s ágyúgyárba beütnék,
széjjelvernék minden gépet, kereket,
sejhaj, ne rontsák meg ezt a sok szép gyereket!

Királyhelmece, 1941 április

Kéziratból

Ó, szegény tulipánok!

Hollandiában takarmánynak használják
a tulipánhagymákat. (Újsághír 1941.)

A tulipán hagymája piciny rakéta-bomba.
Mely napsugártól robban, s félméteres pirosuló
s más színű kacagást küld az ember-fájdalomba.
Ó, bájos tulipánok!

Hollandiából hír jött, hogy mostan mindenünnet
lerendelik a hagymát, mert a Nap vérbefagyva:
nem kell tulipánhagyma, nem kell tavaszi ünnep.
Ó, szegény tulipánok!

Amerikának nem kell, hajói nem veszik fel,
Európának nem kell, vonatok nem veszik fel:
hajó, vonat telítve új fegyvernemeikkel.
Ó, szegény tulipánok!

Takarmány lett belőle: a barna marha-bendő
megőrli a szépséget virítatlan, csírában,
mint vágyas emberszívet a sárkányos jövőendő.
Ó, szegény tulipánok!

Hollandiából hír jött, hogy így pusztul az álnok
Halállal gyermek-bátran, farkasszemező szépség.
Ó, szegény emberszívek! Ó, ki nem nyíló álmok!
Ó, szegény tulipánok!

Királyhelmece, 1941 április

Kéziratból

Imádság a nagy Lunatikusért

Népek éje. Halk haláltánc-lanton
játszik a Hold, mint sátáni fantom.

Európa történelme kormos
tornyán egy Holdkóros megy a Holdhoz.

Biztos lépte mintha szállna szárnyán:
glóriázza vérpárás szivárvány.

Bizton lép: holdkórost, égő aggyal
megáldottat véd egy külön angyal.

Jaj a nyárspolgári józanoknak,
kik nem lettek részeg megszállottak,

s úgy indulnak a Holdkóros láttán!
Hős ő, hajszálbiztos, mint a Sátán.

Úgy vezet megszállott milliókat,
mint ki szem-nem-látta földi jót ad.

Európa történelme tornyán
zeng a vér, mint víz esőcsatornán.

Imádkozzunk érte emberek:
„Míg a Holdfantomra rámered,

élünk úgy-ahogy! Most ne vezesse
sorsunk más: költő se, bölcs se, szent se,

meg ne szólítsd, Isten, fel talál
ébredni, s jön a világhalál!”

Vigília, 1942 január

Sírnak a magyar háztetők

Még nincs tavasz, de már a Nap
szerelme szétcsapong.
Sírnak a magyar háztetők
a sok-sok jégesapon.

Az országos mocsár felett,
mely a mohácsinál
boldogságunkra éhesebb:
a Tél jeget csinált.

Nem látszik mostan a mocsár,
amelyből Trianon,
Mohács lidérce száll, kísért:
ünnep van, vigalom.

Nem látszik most még a mocsár:
egy nemzet áll jegén,
s cirkuszt cégérez hangosan
pár felbérelt legény.

Tél van, parancsolt fegyelem,
fagy-kommandójú rend,
vidám vivátok mélyein
alvadtvér színű csend.

Én Istenem, ne adj nekünk
tavaszt, ne még, ne még:
egy híres nemzet süllyed el,
ha szétolvad a jég!

Más ünnep volt Dunánk jegén,
midőn a nép kiállt,
s vivátozták viharszerű
hangon Mátyás királyt!

Két part nyújtott jég-tenyeret,
s egy nemzet virtusa
találkozott, míg lent zenélt
egy hős nép ritmusa.

A jég elolvadt, s lüktetett
tovább a vén folyam,
bent egymást rontó őserők
békültek boldogan.

Most milliónyi háztetőn
egy nemzet lelke sír:
ha most elolvad itt a jég,
elnyel mindent a sír.

Budapest, 1942 február

Kéziratból

Kubikusok

Töltést emelnek ezren. Mint hangyák
nyüzsögnek. Épül az új Tiszagát.
Pacsirta szól, de nem hallják a hangját.
Nem érzik a szél gyöngyvirág-szagát.

Nem tudják, hogy lélekben, fűzfalombban
megszólalásra vár sok néma síp.
Izmos-sovány testükben méla gond van.
A felsőtestük meztelen hasig.

Ez gödröt ás, az földet adagolgat,
más talicskáz a töltés-oldalon.
Köröttük folyton egy-leckét magolnak
a buta békák: „U, u.” Unalom.

A Tisza mostan nyárspolgári, jámbor,
halk: törvényt tisztel, tisztos partokat,
– de bármely percben kirúghat a hámból:
öröklött örültséget tartogat!

Akár az ember! Ezért kell a munka,
kell töltés, gát, kell Tízparancsolat:
vetést, virágot védni, ha megunta
ember s folyó a tisztos partokat.

Tizának töltés, kis családnak pénz kell,
ezért a hősi munka fent s alul,
ezért maradnak fűzfákban a mézzel
telt bűvös sípok megfujatlanul.

A Hold feljött. S míg fészerben, barakban
álomra dől tuskó gyanánt busa
fejük: országra szóló mocsarakban
zenél a gondok békakórusa.

Királyhelmece, 1942 május

Kéziratból

Hongrie, 1943

Merengek a kiszikkadt,
esőre szomjas tájon,
szívem vonat csitítja
ringatva, hogy ne fájjon,
s egy hirdetési képen
akad szemem meg éppen.

A képen egy virágos
cseresznye-ág nevet be,
az ágon gerlepár ül
egymást nagyon szeretve.
Méh is repül rá dongni,
s a felírása: „Hongrie.”

Mélán, döbbenve nézem:
az én hazám ez tényleg?
Külföldit idecsalni
ez volna itt a lényeg?
Nincs hősi emberségünk,
magasságunk, mélységünk?

Hazugság, hogy az árvíz
fél Alföldet söpört itt?
Hazugság, hogy százezrek
jussuk hiába pörlik,
míg szívükön a gond rí?
– O boldog ország, Hongrie!

Te minden házikónál
zenélő bánat-árok,
ti tűzhelyt alapítani
nem bíró mátkapárok,
kiszikkadt anyaemlők,
fájdalmas férfielmék!

Ti iskolát se látott
cipőtlen iskolások,
fél országot kapáló
földnélküli kapások:
– rossz álom vagytok, rémkép,
ezt vallja itt e fénykép!

Jöhetsz hozzánk nyugodtan
turisták népe: anda
gyönyört ígér a felső
helyről jött propaganda,
virágos gerle-hon hí
mindenkit: boldog Hongrie!

Vonaton, 1943 május
Kéziratból

Levél egy francia kislánynak

(Simone Guillemain címére)

Simone, ön most talán
tizenhárom éves.
Tizenhárom szobát
nyitott ki nagy, éhes
szemmel, szívvel a lét
Mesevára mélyén.

Játék-kulcsot használ,
vagy csak úgy belökte
ajtait a szörnyű
korszak kalóz-ökle?
Mit tártak ki önnek
az Élet szobái?

Minden attól függ, hogy
milyen kulccsal nyitjuk.
A gyönyör kulcsától
megszürkül a titkuk,
szenvedés kulcsától
megszépül a titkuk.

Szenvedés, szeretet:
kálvárián termett
két-nevű egy-virág.
Anyák varázskulcsa.
Legfőbb tündér-termet
ez a virág-kulcs nyit.

Senki se lát annyi
szépet és jót itten,
mint a golgotázó
anyák meg az Isten!
S az ősjóság mélyén
ősrokonság rejlik.

Ez a szent rokonság
ragyogott fel ottan,
midőn Anyák Napján
félve, meghatottan
szavalta anyámról
írt hálatelt versem.

S felragyogott ottan
egy másik rokonság:
az ön másik Anyja,
bús Franciaország
mostan szépül naggyá,
mert kálváriázik.

S most szépül rokonná
bús Magyarországgal,
amely ezer éve
golgota-virággal
illatozta magát
Isten kedvencévé.

Kis francia fácska!
Egy gyökerét Pestig
nyújtotta versemmel,
s új emberrokonság
ízei a szíve
szirmát szebbé festik.

E kis versmadaram
zenéje fűrössze
szép lelkét a vággyal:
rokonuljon össze
hazám s az ön hona!
Üdvözli rokona

MÉCS LÁSZLÓ

Nemzeti Újság, 1944. január 30.

Ezer szarvas balladája

Egy úr az úri múltból
mereng, átnéz fölöttem
komor kvaterka-közben,
s így szól: „Öcsém, jegyezd meg,
én hosszú életemben
szarvast épp ezret lőttem!”

Csend lesz. Merengek én is.
Ezer vidám vadásztor,
ezer pezsgős parádé,
ezer farsang, bolond bál,
ezer cigány-vadítás
a sírvavigadáskor.

Az agglegényi parkban
ezer szép rózsatője;
lélekben, szívben, agyban
ezer meddő meséje:
kalandban, vágyban, ágyban
ezer szép szeretője...

Ezer szarvas – s egy ember!
Hány ember belerokkan
munkába, búba, bajba,
míg egy rigónyi, nyúlnyi
örömhöz ér titokban
lépen, törben, hurokban!

Rossz volt a szorzás-osztás...
Iszunk a legutolsó
hordóból. Jó bor. Ó-bor.
A magyar sors kezében
új történelmi kócról
forog-pörög az orsó.

Az ablakon kinézek.
Földosztás van. Kiosztják
a vasléptű parasztok,
zsellérek közt a földet,
urambátyám kioszkját,
borszőlőjét kiosztják.

Urambátyám kínálgat.
A koccintás könnyed,
legyint, szól: „Rossz világ van,
elpusztul Magyarország!”
S merengő kék szeméből
megindulnak a könnyek.

Bealkonyul. A gyertya
vádolja a sötétet,
mint szív a vaksi önzést.
S ezer halott örömként
néz ránk le a falakról:
ezer agancs-kísértet.

1945

Aranygyapjú, 1971

Bakonyi látomás

Őszbefordult a Bakony,
balladázó vad Bakony,
a Hold nézi fél-vakon,
köd-hályoggal, fél-vakon.

A fák vének. Komolyak.
Százévesek. Komolyak.
Az erdőn köd gomolyog.
Opálos köd gomolyog.

Gyalogúton lépdelek.
Vándorbottal lépdelek.
Hullanak a levelek,
emlékek és levelek.

Jobb kézről halk lomb zörög,
s köd mozdul a fák között:
legendába öltözött
barát megy a fák között.

Bal kézről halk lomb zörög,
s köd mozdul a fák között:
népdalokba öltözött
betyár megy a fák között.

Jobbról ködös fák alatt
gyalog megy a köd-alak.
Balról ködös fák alatt
köd-lovon a köd-alak.

Gellért itt volt remete.
Püspök lett a remete,
s meggyilkolta nemzete,
Budán pogány nemzete.

A betyár itt bujdosott,
Sobri Jóska bujdosott,
míg a szél hírt sugdosott,
bitófáról sugdosott.

Jobbról hull a falevél,
piros mint a mártírvér.
Balról hull a falevél,
bíbor mint a betyárvér.

Idenézek, oda is,
balra is, meg jobbra is,
lidérc borzaszt, csoda is,
babona is, csoda is.

Hárman megyünk. Három út.
Három élet. Három út.
Övék biztos. Hova fut
az én utam? Hova jut?

Ki a betyár? Ki a szent?
Magyarhonban ki a szent?
Ha a Mérték tönkrement,
senki, semmi meg nem ment.

Gellért meghalt. Jó neki:
a legenda élteti.
Sobri meghalt. Jó neki:
népdal, mese élteti.

Én élek, de semmi se
éltet engem, semmi se,
se legenda, se mese,
még holt anyám szíve se.

Nem vár otthon, lakoma,
nem vár rokon, jókoma,
vagyok Balsors rokona,
rémballada fantoma.

Élek én még? Álmodom?
Talán mégsem álmodom:
kövön csörren jó botom,
vasalt végű hű botom.

Balladát zsong a Bakony,
vándorrejtvő vad Bakony,
a Hold nézi fél-vakon,
köd-hályoggal, fél-vakod.

1946

Aranygyapjú, 1971

Vörösbegy bogyókat csipeget

Éjjel kisangyalok kriksz-krakszokat
rajzoltak ablakomra. Hívogat
a téli táj. Veszem vasalt botom,
átsietek a kisebb dombokon,
s elérem a nagy zúzmarás hegyet.
Egy vörösbegy bogyókat csipeget.

Megbámulom a bátor madarat:
van szárnya, vágya – mégis itt maradt!
Pálmák közt élhetne, s a fogyó
fényben csak teng. A kis piros bogyó
nem étke, s lepkék, szivárvány-legyek
helyett dérvert bogyókat csipeget.

Akár szívem. A hó gyémánt-homok.
A hóban róka- s vaddisznó-nyomok.
Fehérek! Így jár a történelem
hó-lapjain Vérengzés, Förtelem,
s gyémánt-nyomot hagy léptei megett!
A vörösbegy bogyókat csipeget.

A szálfák közt libeg-lobog a tűz.
A völgyből jó egy őzjárású szűz,
a favágóknak enni hoz. Vasat
fog meztelen keze s nem fázik. Széthasad
cseresznye-szája, rámnéz. Miért nevet?
A vörösbegy bogyókat csipeget.

Őznyomba lépek róka-nyom helyett.
A favágókhöz érek, figyelek.
Jók, egyszerűek. Arra gondolok,
hogy mégis ez a legszentebb dolog:
félországnak termelni meleget!
A vörösbegy bogyókat csipeget.

1947

Vissza a csendbe, 1976

Posta-pillangó

(A külföldön élő magyar testvéreknek)

Van vers, mely annyi terhet bír el,
mint egy galamb,
mely száll pár kurta sornyi hírral,
s egy ország sorsát dönti el
a háború!

S van vers, mely mint egy csöppnyi fecske,
csak annyit bír el,
amennyi egy kis nefelejske
szirmára fér, ha sürgönyöz
egy nagy öröm.

E dalt szemeid úgy tekintsék,
mint posta-lepkét:
viszi a föld, ég minden kincsét,
ha tűvel hímporára írom:
SZERETET!

1947

Aranygyapjú, 1971

Tüskevár

Fent a híres Somló vára
dacolt törökkel, tatárral.
Úri vár volt. Büszke vár.

Lent a paraszt jobbágyfalva
gazzal volt körülszúrdalva.
Csúfolták is: „Tüskevár”.

Somlón szőlő, mámor termett;
zengtek fent a lovagtermek.
Ha győzött a büszke vár.

Lent kenyér, gond, bölcső termett,
munkahőst-termő szerelmet
védett a kis Tüskevár.

Fent szivárvány, hír, dicsőség
övezte a harcok hősét,
s boldog volt a büszke vár.

Lent a szérűk és a pajták
közt az egész magyar fajtát
védte munka s Tüskevár.

Fent Somlóvár múlik-málik,
úri népe mindegyeszálig
eltűnt, s rom a büszke vár.

Lent, mint Krisztus, a tövissel
koronázott fejű Isten,
él a nép, él Tüskevár.

1962

Aranygyapjú, 1971

...hívő testvéreinek...

Jövőbe zengő ének

Uram, a vezérségükből kicsöppent Vezérek
kezüket tördelve vádolnak Téged:
hogyan elhagytad juhaidat,
hogyan farkasok farkája
vérrel trágyázza piros-temetővé a földet.
Pedig bűneink súlyától billent meg a földgolyó:
s most örült iramban
vitustáncot jár a bolygók között.
A multak mocsaraiból
fekete gőzök szállnak az égre:
kénköves bűzű keserűségből,
kínokból, kiömlő könnyekből,
szenvető szívek sóhajaiból
feketén, feketén illantak a ködök,
rárakodtak a menny boltozatára:
hogyan nem láttuk az álmodoztató holdat,
a reményt remegő csillagokat,
s nem láttuk, Uram, az arcodat...
a sötétben hiába csörgedezett sebeid vére;
ők nem hallgattak rá...
Hiába fáklázott
vörösen izzó napként a te Szíved,
hogyan termővé melegítse a földet:
ők nem csapolták le a nyomor mocsarait,
s a feketeködös égen meghaltak a sugarak...
Ők nem szerették a szegényeket,
a te juhaidat
nem vezették szerelmed örök forrásaihoz,
azok bitangjára botorkáltak a sátán tarlóin,
s elepedtek a szomjúságtól...
Frázisok arany pórázán vezették a szíveket.
(Pedig minden szív egy külön óra,
más-más pergetéssel pergeti
az örökkévalóság perceit,
a Te dicsőségedet...)
A fekete felhőkárpitok mögött
hiába ontotta nap-tüzét Szíved...
Paloták épültek a hazugság márványából,
bíborágyon kéjelgett a Bujaság,
mámorok borától ájuldoztak a Kevesek,
míg kint a mennyboltot öklözve
vonított a milliótorkú Nyomor!

De most:
tettre ébredtek a milliók!
A népek lelkiismerete,
mint rémes hajnal-hívó kakas,
a hegyek csúcsán csattogtatja szárnyát,
s lángvörös tarajával
rést fűrészel a beborult égbolton:
hulljanak a nyomor Jerikó-falai,
repedjen, nyiladozzon az Éj méhe:
s a pipacsos pirkadás kapuján
szülessen meg az új világ!

Izgultan remeg a vajúdó Éj...

Testvéreim, énekes madarak!
Szárnyaljatok a szívemmel
a hajnal elé!
Most belétek villanyozom az akaratomat:
föl a fákra, az égre, a rétre,
lábujjhegyen lessük, hogyan vajúdik az Éj...
Felejtsetek el a múltak dalát,
s nyitott fületekbe belehipnotizálom
a jövő zenéjét:
Minden szem a hajnalt lesse!
Minden hangszál a hajnalt hívja!
Minden ritmusban a szívem dobogjon,
s robajos rikkantásunkra
pusztuljanak a pokoli kárpitok,
omoljanak a Jerikó-falak!

Minden, minden!

S ti, kiket az Úr eszközül választott,
kik földi paradicsomot prédikáltok,
szárítsátok ki a múltak mocsarait,
töltsétek be a korgó gyomrokat,
állítsátok el a könnyek patakját,
a bánat-áztatta szemgolyókon
táncoltassátok az öröm mosolyát,
tömjétek be a vágyak tátongó szakadékait:
minden hegyet hordjatok le,
minden völgyet hányjatok be,
egyengessétek az Úr útját,
viruljanak ki körülötte
az áhítat, szeretet szelídkék virágai,
s jöjjön el az Ő országa...

Hajnali harangszó, 1923

Temettünk egy öregasszonyt

Vidám verset, egyszerű szók kristály-küllős kerekén
gördülőt adj írnom Uramisten, ennyit kérek én,
mert ma vétek volna minden cifra frázis-rejtelem,
mert e dalt egy munkás asszony hült porának szentelem.

Komor pompa nem sötétlett, sem fájdalmas gyászkíséret,
újságírók nem tolongtak följegyezni, mennyi évet
élt, és mennyi volt a gróf, és mennyi csillár csillogott...
Vidám versben én őrzök csak egy kis hulló csillagot...

Hóvihar volt, tölgyet tépő, fagyot fújó fergeteg.
Eb se járt kint... az utakról mindenkit bekergetett.
Ekkor mentünk egynehányan, surranó, gyors emberárnyak,
szívkereső emberségünk vitt, és vittek viharszárnyak...

Csizmadia-műhely lázas, szent ölén megállt a munka,
mert egy csöndes öreg asszony megfáradt szemét lehunyta,
s mostan önmagába-nézőn, Isten-nézőn réved, réved...
Dolgozott, imádkozott és küzdött hetvenhárom évet.

Ott feküdt mint jóság szobra, vissza-, mélyre-, Istent-nézőn.
És a részvét rózsafája nyújtogatta harmat-vérvön
egyszerű, imás szívekkel kibimbózott lombjait...
Illat hull a rózsafáról, rázta bíbor lombjait...

Vidám voltam, mert hazugság nem hamiskodott körülötte,
aki itt volt: szíve hozta, könnye buggyant: szíve küldte,
és magamnak is magától gyűlt a szó az ajkaimra,
s így beszéltem, nem tekintve síró nőkre, könnyre, kínra:

„Feleim! ne sírjatok. Szív-enyhítő szót mondok néktek.
Itt voltam, mikor haldoklott, a szemében égten-égtek
apró öröm-rőzse lángok... Mintha már a másvilági
fény lett volna, mint a hajnal ablakunkon átvilágít...

A kenetnek hét pecsétje bűnök barlangját bezárta.
Boldog volt, és éreztem, hogy lelke szárnyait kitárta,
s új országba szállni készül az a hervadt, ráncos néne...
Nem éreztem elmúlást, és nem bántott a halál réme!

Így voltam az elmúlt ősszel: nem láttam sehol halált!
Hullt a már kiélt levél, s az erdő új rügyekkel állt,
melyekben az indulás nagy lendülete lelkesült,
őszi szél zenéje mellett új, tavaszi tánc feszült...

Mindenütt új indulások, újan fogant életek!
– Volt idő, hogy a halálról mondtam néha éneket,
mert fülemben bagolylelkű bölcsek csak halált huhogtak...
Most leráztam! Trombitája lettem élet-indulóknak!

Feleim, meghalt nővérünk, mint barázdában a búza...
Szánt az Élet, vet az Élet, boronáját végighúza,
s a halál a boronája... Mára ez kerül alája,
holnap más, és kikeletjét, égre szöktét várja, várja...”

... Így beszéltem és kimentünk... Lépkedett a gyászcsapat,
térdig hóban, rúdon vitték, a vihar ránk-ránk csapott.
Temetőnkben egy akácfán varjak ültek, mint az ében,
összenéztek és nevettek... Csak ők voltak feketében...

Eltemettük – – – Én töprengtem, hogy a varjak mit nevettek.
S láttam: ketten egy rügyecskét bontogattak, tépegettek,
mint szerelmesek szokása, s megtalálták a tavaszt,
és nevettek, mert meglelték ott az alvó kis ravaszt...
S ajkamon is harmatozva mosoly nyílt, mint szent malaszt...

Hajnali harangszó, 1923

A lámpásos ember útja

Az Úr nem vízözönt bocsátott:
konok vaksággal verte meg
a föld fiát: a nagy sötét
a földre ömlött, mint vad átok,
s belepte mind a kerteket.

Ember helyett csak rémet látott
az Ember s gyilkot forgatott.
Farkast irtottak farkasok.
Már sem virágot, sem barátot
nem láttak itt, csak állatot...

Valahonnan vigasztalásnak
egy embert küldtek szent kezek.
Lámpásként vitte a szívét,
amerre farkasgödröt ástak
egymásnak, s ember vérezett.

Kígyót termett barázda, szántás,
s ő szólt: „Vakságvert emberek,
gyújtsátok meg a szívetek!
Napot pótol ezernyi lámpás:
s hajnallá gyúl az éj-keret!

Lámpást lengessen minden ember,
s úgy nézze meg, ki szembe jó:
száz arcredő rejt kín-magot,
és mennyi kincs a könnyes szemben!
Mert ő is testvér, szenvedő...”

S mert vemhes volt az éj hívőkkel;
itt is, ott is kigyúlt a láng.
Csak szikrát vártak a szívek,
s megtelt az éj lámpás-vivőkkel,
fénylett a sár s nedves-palánk...

Az éjben hajnal-hadseregként
mentek a lámpáslengetők.
Remények, álmok, madarak
szivárványként jöttek s belepték
a sok hites hajnal-lesőt...

És szembe jöttek a garázda
és verre vágyó ordasok.
Elől járt Isten embere:
a lámpást a szemükbe rázta,
s szelíden rájuk olvasott...

De kígyót termett a barázda,
s megmarta a lámpásvívót...
Nem látta, hogy sebes a teste:
jövőt vetett, a hajnalt leste,
s követték a testvér-hívók...

Rabszolgák énekelnek, 1925

A csőcselék

Egy fiatal farizeus
magához hívta a kövér
írástudókat lakomára.
Esznek. Sok tréfa hull borára,
s egyszer meghűl bennük a vér...

Kint felzendül az utca torkán
a szívekből egy nótás orkán,
mely lelket hajt az ég felé...
Ott lépked a jövő elé
egy szent tömeg az utca-kockán.

Tavaszt, hozsánnákat kiált
a nép, amint megy lelkesen
sodrán a tengerfő malasztanak...
A volt vakok s inaszakadtak
viszik a szép Szűz Máriát.

Ott látni Lázárt nagy-soványan,
s ujjongva lépnek mind, ahányan
éreztek már a szent Kezet:
a bűnösök élén vezet
Magdolna bomlott, rőt hajával.

A betlehemi pásztorok
vénülten s az apostolok
vegyülnek megtért vámosokkal,
volt lelki-testi poklosokkal,
mind, mind ragyog, rajong, tolong.

Hálót hagyott el a halász,
a földmívest a dús kalász
nem bántja: nő-e majd a nyáron:
az Eszme ül ma a számaron,
piros ruhás örök Király...

Ő a Sors-vertek fejedelme.
Viszi a számár szelíd vemhe,
virágot szórnak és hitet
s a legszebbet: szívet, szívet,
s mennek tavaszról énekelve.

... Fent a papok s írástudók
nézik a sok földönfutót,
s míg óbort tölt a friss cseléd,
egyik kiköp az ablakon,
s azt mondja: piszkos csőcselék...

Rabszolgák énekelnek, 1925

Lázár a kapu előtt

Minden legenda köztünk él, mozog:
meglestem egyszer édes Szent Ferencet,
hogy prédikált barmoknak. S egy lelencet
Erzsébet rühtől tisztára mosott...

– Estélyre hívtak az előkelők.
Az utcán gőgös, tornyos ősi ház állt,
ott láttam a görbén gubbasztó Lázárt.
Éhes volt s dalolt a kapu előtt.

Fent vígan folyt a híres lakoma,
kínáltak borral, étellel rogyásig,
de én hallgattam, dalol-e a másik,
míg szól a húr s ujjong az adoma.

... Egyszer csak minden nóta elakadt:
kutyák kergették kint a síró Lázárt,
fent megremegtek a szívek s a vázák,
s egy titkos pók szótt barna szálakat...

Rabszolgák énekelnek, 1925

Legényesen

Réges-régen
azt gondoltam, ki nem bírom
tűzhelytelen, kint-csavargó,
bánat-utcás, messzetartó
legénységem...

Nem kecsegtet
kicsi házak boldogsága,
megszépítő hazugságok
asszony-titka... Nekivágok
a hegyeknek.

Se kényesen,
se nagyképű magány-góggel:
– csak úgy csöndben füttyörészve,
hogyan vegye senki észre,
legényesen...

Szegényesen:
mint a nulla, amely várja,
hogyan írják a billióhoz:
úgy megyek az örök Jóhoz
legényesen...

Volna ugyan
tündéerkertem, virág-hárem
várna rám ott... Arany kulcsom
zárnyításra ki nem nyújtom
a kapuban...

Le nem nyeselem
a kihajló orgonát sem
virágtalan kalpagomra...
Úgy nézek a csillagokra
legényesen...

Volna nékem
ezer szobás nász-palotám:
az én fényes ifjúságom...
A küszöbjét csak megáldom,
– át nem lépem...

Itt megállnak
én bennem az élet-tervek,
magja szakad életemnek,
bűnnek, bűnnek, bolondságnak
s a halálnak...

Szegényesen:
mint a nulla, amely várja,
hogy írják a billióhoz:
úgy megyek az örök Jóhoz
legényesen...

Vigasztaló, 1927

József

Örök gyerekség glóriázta őt.
Kamasz pajzánság fái közt csavargott,
s a kerítésen lestek rá a nők.

De férfi volt. A csókos napsütés
örömmel táncolt izmán, két nagy öklén.
Bár sose fájt öklétől az ütés.

Nagy célokat kalapált lelkesen
a Sors üllőjén. Ült királya jobbján,
s izgult hajrázó vaddisznó-lesen.

Magtáraiban áldás duzzadott,
s midőn a hétszűkesztendő komorlott:
az éhezőknek kalácsot adott...

Munkája fogytán magasan lakott
fehér elefántcsont-tornyú magányban,
s magára zárt ajtót meg ablakot.

Az éjszakában állott a torony.
Bűbajos hold hiába babonázta:
nem habzsolt mámort párnás nász-toron...

Az ész-veszejtő holdas ég alatt
ezer leány és ezer Putifárné
öklével verte a kaput, falat...

Az ész-veszejtő bíbor Hold alatt
vérükben mártott rózsaszín körömmel
teleírták a négy fehér falat...

De néha, ha szerelmi fergeteg
gitározott a fákon, háztetőkön
s megőrijtett erdőket, kerteket:

a fehér torony beleremegett...
... Az éjszakában átment Névtelenke,
s a Férfi sírt a szűz falak megett...

Vigasztaló, 1927

A tékozló fiú hazatér

Otthon. Család. Kenyér után
futó gond-púpos emberek.
Szülés. Szoptatás. Temetés.
Asztag-rakó hétköznapiok:
Kérges kezű cselédsereg...

Csúfoltalak, otthagytalak.
Kikértem jogos jussomat,
csuhajra csaptam kalapom,
apám kertjéből hetykemód
vágtam virágos botomat.

Legényesen, toronyiránt.
Botomtól szagos volt az út.
Szemem fecskéje repkedett,
léptem körül tavaszt csinált,
s mézes bortól forrt mind a kút...

Mámor-városba vitt a vágy,
mely minden percben változik,
mert minden ember idegen,
összeverődött csók-kalóz:
habzsol, elzüllik, távozik...

Őrült, vad virágkarnevál,
színes gyermektelen gyönyör.
Gyümölcs nincs. Vége: éhezés.
Sertés-koszt: undor-vályuban
fanyaron csillan a csömör.

Elég volt. Nincs már botomon
kéreg: lerágta csúnya szám.
Az örökségem odalett.
Megyek haza. Így koldusan,
ha befogad atyám, hazám.

Jöjj Otthon, zsoltár-ajkú csend,
egyhangú, látszat-unalom,
melynek száz álma, színe van,
cselédarcú hétköznapiok,
jövőt őrlő élet-malom!

Család! Rettentő rejtelem,
a kerítésed gyötrelem,
trágyáz öröm, könny, fürtelem,
– de az Igaz, a Szép, a Jó
s az Isten is benned terem!

Atyám, Teremtő, Atya vagy!
Azt tedd velem, amit akarsz.
Roncsolt botomat, szívemet
ültesd kertedbe, s újra szép
rügyes lesz, s arcom Isten-arc...

Vigasztaló, 1927

Öreg papok

Fent állnak az Isten-hegy tetején.
A vérükből az Úr kiégetett
viperamérget, vágyat, vétkeket.

Imájuknak nincs könny- és vér-szaga,
(Istennek titkos tanácsosai,
mert lelkükről lehullt az éjszaka.

Szemük tükrére Isten-fény esett,
szívük nagy, csöndes békesség-virág,
és boldogok a békességesek.

Fejük fehér, derűvel csillanó.
Tán öröm-gyilkos, kínos volt az út:
– de útjukat befújta már a hó...

Az én fejem tavasztó nyírfa-lomb.
Madárijesztőt állít bár a gond:
a lombra földi vágyak szállanak.

A két szemem keveset könnyezett.
A két karomban énekel a vér,
s virág fakad, ha száraz gallyhoz ér...

A nagy Kísértő szerelem-rögöt
dobál belém, ha lát és azt hiszi,
hogy tűzvészt gyújthat kék szemem mögött...

Álom-tengernek partján egy hegyen
halászik... horgán asszony-báj cselez,
hogy férfit fogjon kis arany legyen...

Pedig én már Jézus könnyeit
kutatgatom a szegények szemén,
s iszom a jóság harmat-gyöngyeit...

Mert boldogok a békességesek,
mert így lesz szívünk békesség-virág,
s aztán gyümölcs, mely egyre édesebb.

A keresztfába oltom a szívem
türelmetlen, hogy érjen hamarább,
s idő előtt ne bántsa senkisémm...

Alázat

Néha kínai fallal körítem a kertemet.
 Kizárom az embert, hegy szeretni tudjam az embert,
 mert tetőtől talpig gonosz és mégis szeretni kell!
 Álmaim bozótjába bújok, mint Ádám a paradicsomban.
 Egy hang tükörként kérdez a magasból:
 ki vagy te?
 Én a szenvedések szűrőin szűrtem a véretem.
 Aranymosónak álltam életem folyójába.
 Meríteni próbáltam a jóságból és a szeretetből.
 Egy kanál csak kanálnyit meríthet a tengerből,
 egy jánosbogár csak bogárnyit csenhet a napfényből,
 én ember vagyok s csak embernnyit meríthetek Istenből!
 Ez vagyok én.
 A szenvedések szűrőin szűrtem a véretem:
 mégis paráznaság iszapját sodorja, mint az árvíz.
 Aranymosónak álltam életem folyójába:
 mégis hiú vagyok, mint a többiek,
 szeretem, ha szemet hunynak hibáimra,
 örülök a tömjénezésnek.
 Ez vagyok én.
 Tetőtől talpig ember vagyok s magamat is szeretnem kell!
 Könnyeim varázslatos vegyi vize végigcsorog a lelkemen,
 s most látható lett egy titkos írás.
 Valaki valamikor titok-tintával írt a lelkemre,
 most látható lett az üzenet:
 „Eddig nem találtál semmit, mert magadat kerested!
 Hazudtál:
 első volt az Én, második a Felebarát, harmadik az Isten!
 Ezért nem találtál semmit.
 A szentek és más hősök más sorrendet hajszoltak:
 első az Isten országa, második a Felebarát, harmadik az Én.
 Ez az út, az igazság és az élet.”
 Ennyi aranyat mostam ki máma a folyóból.
 Ezt az aranydrótot kifeszítem magamtól a végtelenig.
 Az egyik végén van Isten,
 a másik végén egy kis villanylámpa: én.
 Megindulnak az örök áramok és kigyúlok a sötétben...
 Ha ő akarja, világítok betegek ágya felett;
 ha ő akarja, nászi népnek világítok;
 ha ő akarja, világítok minden magyaroknak;
 ha ő akarja, ívlámpa leszek a beborult Európa felett...
 Ha ő akarja, egy fekete kéz kinyúl az éjszakából,
 s a lámpát összeroppantja örökre...

Vigasztaló, 1927

Írástudók között

Ott ültek mind a templom csarnokában.
A Gondolat csodás pengéje fénylett:
a Bibliát cserezték, teregették,
hogy új köntöst szabhassanak a népnek.

(A Bibliát Isten takarta ránk rég,
hogy a mindenség árva vándorának
az Embernek didergő lelke szabjon
évezredenként új köntöst belőle...)

Ott ültek mind a csarkodón, sötéten
utálták egymást és véresre marták,
szívük helyén vad viperák nyüzsögtek,
kígyók sziszegtek szavaik zenéjén.

... Ekkor belépett szökén és fehérén...
Fiatal testén fénylett a ruhája:
pedig paraszti kézzel, szeretetből
szótték falusi föld-illatú évek...

Csak gyermek-módra szólt, de megmutatta:
úgy elszabdalták Izrael ruháját,
hogy koldusként áll népek lakzójában...
S álmélkodónak mind a bölcsességén...

Csak álmélkodtak... Korhadat kor vezéri.
A nép aludt még bamba ájulatban,
mint barázdátlan márciusi föld...
Nem tudta, hogy mag-éhes, mert aludt még...

– Lassan kiment a vének csarnokából – – –
A föld már ébredt... kínok, vágyak, bűnök
s a nyugtalanság új éles ekéje
éhes barázdát vágtak a világba...

Ő ment fehérén magvetéssel
neki az ismeretlen századoknak...
Ő ment elül... Korok konkolyhintői
sötét falkában loholtak utána...

Vigasztaló, 1927

Az én családfám

Az életemnek hangszerén
a mérhetetlen Múlt izen...
Ez egyszer nem leszek szerény:
a családfámmal eldicsekszem...
Bár korcs gyümölcs vagyok: a fa
vérét megérzed az izen...

Az én családom: a Kereszt.
S Ádámtól minden szenvedés
mint misztikus szőlőgerezd
csüng rajta... Ebből sajtolódik
az élet mámoros bora
s minden teremtés, magvetés...

Az őszám legrégebb: a Nép!
Gúlát rakott a fáraó:
ő volt a malter, téglá, gép...
Gyöngyöt raboltak a királyok:
ő evező, meg kedvező
szél volt, meg árboc, meg hajó!

Ő volt a hullám és a part,
míg zúgott a történelem...
Ha harc volt, testvérébe mart:
– s írdeákok följegyezték,
hogy Cézár vagy Napóleon
győzelmet nyert ellenfelen...

Korbácsolták a gazdagok:
– de ő csak szántott és rakott
arany meg búza-asztagot...
Mezítelen volt szörnyű izma,
bár selymet szőtt. És éhezett,
míg főzött úri abrakot...

Kunyhóban hált. De várakat,
kéjházat, fürdőt épített
és templomot, meg gyárat.
– S írdeákok följegyezték:
hogy bölcs Salamon épített
az Úrnak házat... Égi tett!

Mind a szelídek, könnyezőők,
kik tudtak tűrni hősién,
irgalmasok és éhezők,
kik éheztek az igazságot,
a jóságot s a kenyeret:
ezek mind, mind az őseim...

Nagy tenger... könnytől keserű,
de benne oldott gyöngy-anyag:
elosztva édesség, derű,
mit gyönggyé gyűjtött égi kagyló:
fiat fogant a Szűz Anya,
és megszületett Jézusunk...

A tenger így csinált csodát!
Ő benne Istent szült a Nép!
Szelídek, önként-ostobák
hulláma volt az Isten-ember:
mely fölcsapott és égig ért,
s a föld felett megnyílt az ég...

Megölték őt a gazdagok.
De a keresztfán égbe nőtt,
s leverte a hamis Napot...
Azóta a családfán csüngő
Krisztus-szív lett a földi Nap,
s ránéznek minden szenvedők...

... Az én családfám: a Kereszt.
A Jóság és a Szenvedés
mint misztikus szőlőgerezd
csüng rajta... Ebből sajtolódik
az élet mámoros bora
s minden teremtés, magvetés...

Vigasztaló, 1927

Tavaszi zsoltár

Valaki rálehelte a hegyek hó-süvegére,
s az óriások felujjongtak: végre!

Valaki rálépett a folyók jegére,
s mikor százezer folyón megroppant a jég,
a vizek felharsantak: végre!

Valaki elindította délről a darvakat,
fecskéket, gólyákat, kakukkokat,
hogy idejében érkezzenek az ünnepre.

Valaki pacsirtákat nyilazott a magasokba,
s azóta csivogva csörgedez, csurran a csupa-likas égből,
csivogva csörgedez, csurran a csuda kék muzsika.

Valaki fehérbe, pirosba, sárgába öltöztette a fákat.
Valaki felcicomázta a túskebokrokat is,
hogy évenként egyszer ők is szépek legyenek.

Valakinek gondja van, hogy zöldüljenek a vetések,
legyen csalán és gyöngyvirág, mézfű és bürök,
és mindenek öltözzenek ünneplőbe.

Valaki vadakat járat az erdőkben,
nyuszikat rejteget, őzeket riasztgat,
rókákat ravaszkodtat, mókusokat mókáztat,
farkasokat és futrinkát futtat, méheket rajoztat.

Valaki simogatja a fűzfák sárgán szűzlő haját,
mint én a két-napos libuk hátát,
s mint Kanadába induló paraszt cserepes tenyere
csecsemője harmatos kacsóját az állomáson.

Valaki tavaszt, változást patakozott a világra:
sziklából, földből, állatokból
hangokat, színeket, szirmokat, változást csihol ki Valaki.
Csak belőled nem bír ünnepet csiholni, Ember!

A fecskéket felhozta hozzánk: és kitavaszkodott;
ha téged felvinne északra: megsűrűsödne a hóhullás;
ha levinne délre: befagyna a tenger, Ember!
Ha fölnyilazna pacsirtaként az égre:
örök feketeség borulna a világra...

Nem mondom: bőrdöd bizsereg neked is,
cigánnyal huzatsz, örülsz a szeretődnek,
arcizmaid mosolygósdit játszanak,
– de agyvelőd tekervényeiben borzalmak tanyának:
fekete kőszakadékokban fekete haramiák.

Pedig a többi csak játékszer:
felhúzta Valaki a fákat, folyókat, férgeket,
naprendszereket, üstökösöket:
pontosan járnak és lejárnak egyszer...
„És látá Isten, hogy jó...”

Csak rólad mondotta a rettentő ígétet:
„Mebáná, hogy embert teremtett a földön...”

Mert te volnál az Isten dicsősége:
– és te vagy az Isten golgotai gyalázata, Ember!
Te volnál az Isten gyönyörúsége:
– és te vagy az Isten hétfájdalma, Ember!
Te volnál az Isten atyai szelídsége:
– és te vagy az Isten hetedizigleni haragja,
hiába állította fel a villámhárítót a Golgotán, Ember!
Te volnál a teremtés koronája:
– és te vagy a teremtés csődje, Ember!

Te vagy az Isten állandó nyugtalansága,
te vagy az Isten boldogtalansága,
tavaszodj végre akarata szerint, Ember,
és légy az Isten boldog békessége. Amen.

Vigasztaló, 1927

Búzaszentelés

Százezer hajszálgyökér köt minket a világhoz,
százezer gyökérben fáj az életünk.

Függünk a földtől, függünk a Naptól,
függünk a felhőktől, a holdtól, a szelektől,
függünk a pestistől, pénztől, háborútól,
függünk a tengertől, temetőktől,
millió lehetőség húrja feszül belőlünk az Anyaghoz,
s a húrokon borzalmakat vonóz a Félelem.

Mindnyájan dicsőült szentek,
könyörögjetez érettünk!
Szabadok, erősek, tiszták vagytok, mert nem a földön éltek!

Mindnyájan szent mártírok,
ti tudjátok, hogy méreg-malom a gyomrunk,
s rettentő szörnyetegekké:
Heródessé, Néróvá örli bennünk a Kenyeret!
Könyörögjetez érettünk!

Mindnyájan szent szüzek,
Isten réttjének liliomai, nézzétek:
az éhség utcára korbácsolja szúzeinket,
bódékban árulják virágaikat,
s úgy eszik a virágon vett kenyeret.
Könyörögjetez érettünk!

Mindnyájan szent remeték,
ti leromboltatok minden bilincseket,
család, haza, barátság bilincset
s a legszörnyűbbet: a Kenyér bilincset;
– nekünk anyánk van, apró gyermekünk,
csalunk, lopunk és gyilkolunk,
ha a családnak nincsen kenyere.
Könyörögjetez érettünk!

Jézus, örök Magvető,
kérünk téged, hallgass meg minket!
Búzából, babból, borsóból lesz a testünk,
testünkben kikandikál a lelkünk,
mint a fából a virág,
s a lelkünkben illatozva illan feléd az imádság és szeretet.
Kenyérből épül a te földi tested: az Ember!
Hogy a földnek bő gyümölcsét adjad és megtartsad,
kérünk téged, hallgass meg minket!

Jézus, örök Magvető,
te tudod a konkolyhintés fájdalmát.
Hegyek rejtelseiből, fellegekből
nyerítő kacagással nyargal az Árvíz,
s lábnyomában elrothadnak a vetések;
a Napból ráinklehel a Szárazság pokoli lehelete,
s elhervadnak a vetések s a mezők liliomai;
a határokon átgázol százezerkezű óriásként a Jégeső,
s leparittyázza a mák- és búzafejeket,
Hogy a földnek bő gyümölcsét adjad és megtartsad,
kérünk téged, hallgass meg minket!

Jézus, te vagy a szőlőtőke,
s mi vagyunk az ember-venyigék.
A dombokon már zöldülnek a szőlők,
s bogyókba gyűjtik a napfényt, tavaszt és örömet.
Sok a bajunk, és gonoszokká válunk,
míg százezer gyökérben fáj az életünk.
A vidám ember jó ember,
de legjobb ember a vidám szenvedő.
A borban vidámság vagyon és lakodalmak íze.
A bor véreddé válik ereinkben,
s véredben van a vigaszunk, jövőnk.
Hogy a földnek jó gyümölcsét adjad és megtartsad,
kérünk téged, hallgass meg minket!
Kérünk téged, hallgass meg minket!

Vigasztaló, 1927

Vallomás

A haldokló ágya felett kulcsocska függött fekete madzagon.
Meggyóntattam, megáldoztattam, megkentem olajjal.

Megkentem a szemét.
Ó mennyi bűnös dolgot nézett az én szemem!
A haldokló szeme már csak Istenre kíváncsi.

Megkentem fülét.
Ó mennyi csábhangra csábult már a fülem!
A haldokló Istent hallgatta szavaimban.

Megkentem orrát.
Ó mennyi trágyán-nőtt virágot szagoltam eddig!
A haldokló a rózsafüzér rózsáit szagolgatta.

Megkentem ajakát.
Ó mennyi bűnös beszéd üveggyöngyeit szórogattam!
A haldokló szavaiban Isten gyémántszepe csillogott.

Megkentem lábát, először a bénát, aztán az épet.
Ó micsoda utakon tévelygett a lábam!
A haldokló bénán is biztos úton jár már.

A haldokló hetvenéves hegyéről
lányok, vők, unokák szüreteltek már örömet...

Levetkőztem és elbeszélgettem a haldoklóval.
Mekérdeztem a kulcsocska titkát.
„Ez a kulcs a kincsem kulcsa,
ez a kulcs a méhesem kulcsa.”

„Béna fiúcska voltam, nyáron szalmakalapot fontam.
A pénzen két kas méhet vettem,
Azóta szeretem a méheket”

Beszéltem néki az apámról.
Apám is szerette a méheket.
Mikor haldoklott, egy utolsó raj rászállt a rózsafára...

A haldokló kezembe adta a kulcsot.
Megnéztem a méheket.

A sejtekről halott apám édes arca nevetett rám...
Visszaadtam a kulcsot.
A haldokló paraszt megáldott.

Boldogan jöttem haza a vetések között.
A haldokló paraszt megáldott.
Költők, bölcsészek, tudósok, tudjátok mi ez?

Régen remegések, rubrikák, törvények, miértek
járhatatlanná kuszálták fiatalságom erdejét.
Leveleztem finom férfiakkal, nőkkel.
De nem tudtam beszélni evangéliumi emberekkel.
Nem tudtam beszélni az anyámmal.

A szenvedések (nehézkes favágók) kiirtották a rémeket.
Egyszerű lettem, mint az országút, s a haldokló megáldott!

Vallomással tartozom a világnak,
mert sokat beszél rólam a világ.

Nagyon kell szeretni!

A méh nagyon szereti a munkát s a mézet,
s a föld millió mérges virágja közt megtalálja a mézet.

A vetések nagyon szeretik a Napot,
s kiszermeskedik nekünk a kenyér örömét.

A parasztnak nagyon kell szeretnie a földet,
a papnak az oltárt, az anyának a szenvedést,
Magdolnának Krisztus lábait,
Assiszi Szent Ferencnek Krisztus sebeit,
mindenkinek szeretnie kell a kereszjtét,
mindenkinek nagyon kell szeretnie az Istent.

Halljad világ a vallomásomat:
egyszerűek legyünk, mint az országút,
hogy mindenkihez elmehessünk,
jók legyünk, mint a levegő,
hogy mindenkit megölelhessünk,
édesek legyünk, mint a kenyér,
hogy mindenkit etethessünk,
vidámak legyünk, mint a bor,
hogy mindenkit megnevettessünk.

Egyszerű, jó, vidám voltam:
s a legegyszerűbb ember, a haldokló megáldott...

Vigasztaló, 1927

Csak ennyi az egész

Igen, lehettem volna én is boldog,
az én utam is éppen arra vitt.
A kert elébe értem, mely reám várt.
Szerelem. Rózsák édes mámore
Gyümölcsfák. Csend. Családi tűzhely.
Szántás-vetés humuszban, szerelemben.
Irtás-oltás fákbán, gyerek-szívekben.
A nagyvilág villámait fogó,
Vihar-szordinós villámhárítók.
A nagyvilág láróját átszűrő,
dallammá szűrő zűrzavar-szűrők.
Leány-hajszálon függött az aranykulcs.

De megfordultam, nem tudom miért.
Én nem vagyok hős, nem vagyok erős.
Nem tudtam, hogy mit rejt a másik út,
hogy mi a cél és mi a harc a célért,
hogy mit keressek itt a másik úton.
Csak megfordultam. Ennyi az egész.

Csak annyit tudtam, Valaki szeret.
Valaki nagyobb minden boldogságnál,
minden csendnél és minden szerelemnél,
nagyobb a Földnél és nagyobb az égnél.
Tudtam, szeret. És ennyi az egész.

Hagytam magam szeretni, mint a gyermek,
a Jézus Krisztus ember-ideálja
Hagytam magam vezetni, mint a gyermek.
A gyermekben nincs cél, nincs hősiesség,
csak megy, ha küldik, s nem tudja miért.
És küldtek. Mentem. Ennyi az egész.

És jártam mint a többi vándorok.
Fecskét kérdeztem és fülemiléket.
„Mi nem szövünk, mi nem fonunk,
mi nem szántunk, mi nem vetünk,
mégsem vagyunk mi céltalan csavargók:
mi hozzuk a tavaszt s a dalt”
És vándoroltam. Ennyi az egész.

Van úgy, hogy játéklovacskát kapok,
s játék-ekécskét nyomnak a kezembe.
Gyerünk, gyerünk játéklovacskák,
gyerünk, gyerünk játék-ekécske,
nem kis családi kertben, sem megyében,
de országos határban megy a szántás.
S játék-köténykét is kötnek élembe,
és teleszórják furcsa új magokkal,
hogy vetegessek hetedhét határon,
s én játszadózom. Ennyi az egész.

Arany puskát, arany kardot kapok,
a világosság játék-fegyverét.
Harcolnom kell a hétfejű sárkánnyal,
sötét-magammal s a sötét világgal,
sötét Sátánnal és sötét pokollal.
És néha mintha varázs volna rajtam,
nem fog golyó, tűz, nincs Achilles-sarkam,
s majdnem olyannak látszom, mint a hősök.
S néha sebezhet még a csillag-fény is,
és vért csapol egy érzelem-tövis.
Én nem vagyok hős, s hőst kell végigjátszanom,
s én játszadózom. Ennyi az egész.

Néha futok és félek, hogy megállok.
És néha állok s félek, elbukom.
És néha fekszem s félek, hogy elalszom,
és eltapos örökre a Sötétség.
És néha sírok reggel, hogy énekeljek este,
s kisérem magam este, hogy kacaghassak reggel.
Így játszom én a könnyel és kacajjal.
Én nem vagyok hős. Ennyi az egész.

Nem tudtam, hogy ez így lesz, nem kívántam.
De nem siratom vissza azt a kertet!
Valaki engem végtelen szeret,
nagyobb a Földnél és nagyobb az égnél,
hagyom magam szeretni, mint a gyermek:
s csak ennyi, ennyi, ennyi az egész.

Az ember és az árnyéka, 1930

Egy hang a népből

A történelem vad folyam, de akkor épp megállott:
elgátolták (szokás szerint) rossz tanítók, tanárok,
farizeus írástudók, papok, ráklelkű vének,
krajcáros bölcsek, kik csak a gyönyörtanban hívének,
a régi Rend, a légiók és élükön a Császár.
Vasgát mögött a vad folyam nem volt már több mocsárnál.

A vasgát előtt megjelent a jó szamaras Ember,
szegényen, árván, szelíden, csillagon-túli szemmel.
Ekét húzott a szamara, és mély barázdát vágott,
és szólt: ez az új folyamágó, legyőzöm a világot.
És tanított és gyógyított, halott felült szavára.
Magáról mondta: én vagyok a királyok királya.

S kacagtak az írástudók, papok, álarcos vének,
krajcáros bölcsek, kik csak gyönyörtanban hívének.
De rajongtak a rongyosok, kézművesek, halászok,
akiknek nem volt semmijük, de a szívük kilátszott,
s míg a nagyokat nevetés és gyűlölet kirázta,
– az ő szívükön húzott át a krisztusi barázda!

S míg a vének és papok ácsolták a keresztet,
egy hang a népből felkiált, hogy minden belereszket:
„Áldott a méh, mely hordozott, s miket szoptál, az emlők!”
S rá felzúdultak a vizek, a gáton átszüremlők,
és elindult a hang után a történelem árja,
s folyik, míg egyszer elnyeli a szent Isten-óceánja.

Az ember és az árnyéka, 1930

Angelus

Megjöttünk, téli este van. Pihen a komp, halászladik,
fáradt favágó-kéz pihen, nehéz paraszti-kéz pihen,
a föld titkon fogant, pihen: vetést, pacsirtát álmodik,
pihenj te is szívem.

Nézd, a Madonna-kép alatt a kis kanári hogy repes,
megismert... Örök-mécs helyett ott függ, mint égő lángolás;
kap enni, inni s boldogan fütyöl az édes szerzetes.
Irigyled őt szívem?

Sokat, sokat hurcoltalak! Echóztak cifra színfalak,
míg nótáztál ezrek felett. Csárdák, családok asztalán
csattogtál s én, komédiás nagy büszkén mutogattalak,
kis meghurcolt madár!

Halld... megkondult az estharang... ezer kalitka megremeg:
búrágta vén parasztkebel, rózsálló csöpp gyerekkebel,
sok-sok formás leánykebel elefántcsontfehér, remek
kalitja megremeg,

s csattogni kezd ezer madár ezer Madonna-kép alatt,
a szívek zsoltár-hangja szól, a csendnek ezer szája lett,
trillázni kezd kanárim is, míg visszhangozzák a falak,
megzenésül szobám.

Szívem, kis meghurcolt madár! Nem lesz jobb a kanárral
nótázni itt a kép alatt? Míg a halál idetalál,
megzörgeti az ablakot, csalóka sípja rádrihall,
kalitkád kinyílik,

s te szállsz az örök utakon, repülsz csillagtól csillagig,
s úgy kérdezed: a tiszta Szűz, a Holdkirálynő hol lakik?
S ha megtudod, hogy a fehér legendák tornyában lakik,
mondd meg, hogy csak őt szeretem, s áldott az asszonyok között!

Az ember és az árnyéka, 1930

Az Istennek nincs árnyéka

(Sík Sándornak)

A Sátánnak nagy az árnyéka:
fél-földgolyónyi néha-néha,
oly tarka mint a páva farka,
oly babonázó mint a bűn,
hosszú mint a történelem,
és édes mint a szerelem,
és hűvös mint a pénzek érce,
és hűvös mint a vágy lidérce,
oly gyönyörű mint a gyönyör,
cél-bomlasztó mint a csömör,
itt nem kell folyton hősnek lenni,
lehet pihenni, inni, enni.

Én voltam ott, aludtam ott,
de hallottam a szólamot,
s a trombitától megütötten
az Isten oldalára szöktem.

Az Isten jár a földtekén,
körötte fény, fölötte fény,
szeretet, jóság, szent erény:
mind tiszta, tiszta, tiszta fény:
brutális és bőr-fájdító,
kínzókamra, test-szárító,
járok a puszta közepén,
ezerszer átnyilaz a fény,
s a puszta fáj és fáj a táj,
és fáj a szem és fáj a száj,
a test miatt, a rest miatt,
a tisztátalan test miatt.
Fáj mindenem, csapzott a tincsem,
s az Istenek árnyéka nincsen!

Itt nem lehet pihenni, enni,
itt nem lehet csak hősnek lenni:
izzadni, aszni, túrni, menni.
(Vagy a Sátán szép árnyékába
szökdösni mint ezernyi kába,
az angyal trombitál utánuk,
de mindörökre mindhiába...)
Itt nem lehet csak hősnek lenni,
a hernyó-sorsot végigenni,
a gond gubóját átnyiszálni,
s mint fény-pillangó égbe szállni.

Az ember és az árnyéka, 1930

Imádság szent tébolyért

Nap-álmú költöző madár vagyok,
s itt gubbasztok az őszi mélabún,
mint barna, zörgő napraforgószáron.

Minden tollammal tudtam: mi a fény.
Karácsonyfákon fészket raktam én.
Fiúk szemében fészket leltem én,
lányok szemében megfészkeltem én.
Az elmúlás fekete, vad vizén,
mint óriás fény-szirmú lótoszok,
úgy ringtak a tündéri tavaszok:
lótusz-kelyhekben is fészkeltem én.

Voltak fiaim, voltak lányaim:
voltak kínjaim, voltak vágyaim,
örömeim, szomorúságaim,
– megtollasodtak s itt hagytak örökre.
Halál-szorongás ült a fény-körökre.
Valaki ízetlenné tette már itt
és őszivé a föld minden határit.

Repülni kezdek: havas vihar támad,
forrásból iszom, azt bugyogja: bánat,
rózsára nézek, azt sóhajtja: ősz,
a holdra nézek: baljós arca bőszt,
és minden kertből rémpuskáz a csósz,
a halálszájú, dérszakállú Bánat.
Ez a sorsa a költöző madárnak.

Engem valahol Fény-országban várnak,
s itt gubbasztok az őszi mélabún,
mint barna, zörgő napraforgószáron.
Szárnyam véresre nógatom, hogy szálljon.
És elindulni sehogy sem tudok.
És itten élni sehogy sem tudok.

Ha bennem van a fényes titkos törvény:
Isten, szent Mágnes, véghetetlen Örvény,
ragadj magadhoz, mint a messzi Dél
ragadja, húzza a kis csalogányt,
ne lepje itt a gyilkos, durva dér.

És odaér két bekötött szemével,
havas vihart olvaszt meg kis szívével.
Nekem erő kell, fény kell, szeretet kell,
nem telelek varjakkal, verebekkel.
A szentek tébolyával lepj meg engem,
s téboly-szárnyon ragadj magadhoz engem!

Az ember és az árnyéka, 1930

Vigyázz-állásban

Ó tavasz! Minden mesébe-mártott, minden oly meleg,
a föld, az ég, a füvek a falevelek,
minden oly kacajjal kicsattanó, pirospozsgás, pajzán,
pufók angyalok lovagolnak felhő-báránycák rajzán
– s én a kertemben kemény vigyázzban járok: egy! kettő! egy! kettő!

Az almafák bolondos, bábruhás fehérnépek,
szeretnék nekik cigánykereket hányni, gyerekeset, szépet,
szeretnék tótágast állni, közöttük kézenállva végigmenni,
valami vicceset, csuda csiklandósat, kamaszosat kitenni
– s én merev vigyázzban járok: egy! kettő! egy! kettő!

Tavaszkodhatnékem volna s nem tudok, nem merek.
Kertem körül házak, a házakon ablakok, az ablakokban emberek,
ágaskodik a torony is, nem táncol-e itt egy tavaszi kobold,
nappal a Nap kémkedik utánam, éjjel a Hold
– s keményen, vigyázzban lépkedek: egy! kettő! egy! kettő!

Elbújok szobámba. A falakról mártírok, szüzek
intenek, oltsam a rügy-szikrát, tavaszi tüzet,
rügy-szikrából bimbó, bimbó-lángból máglya lesz: a Biblia
mondja, s mondja a kereszten függő Isten fia
– s vigyázzban lépkedek szobámban: egy! kettő! egy! kettő!

Elbújok ágyamba Talán majd az álom...
Talán ott gyerekes, kamaszos magamat kiugrálok.
Álmodom: kertemben tavaszi szelek kergetőznek,
az almafák kacéran vetkőznek, vetkőznek
– s én vigyázzban lépkedek: egy! kettő! egy! kettő!

Fiatal almafák kacéran vetkőznek, vetkőznek,
fiatal leányok kacéran rámnéznek, vetkőznek,
visszakacsintának, s nem nézek semerre, nem merek,
a lángpallosú Kerúb rámmere, áll, figyel: a Lelkiismeret
– s keményen, vigyázzban lépdelek: egy! kettő! egy! kettő!

Soha önfeladten! Soha őrizetlen!
Isten katonája teljes fegyverzetben,
teljes készültségben, hogyha hívnak a harsonák,
örök útra készen találják a katonát!
– Végig az életben vigyázzban, keményen: egy! kettő! egy! kettő!

Üveglegenda, 1930

Esti imádság

Én lefekszem ágyacskámba,
mindennapi koporsómba.
Felébredtem kora reggel
a fecske- s a csíz-sereggel.
Piros hajnal piroslott rám,
piros csókot hullatott rám.
Én jó voltam! Szót fogadtam,
fűnek, fának csókot adtam.
Mosakodtam! A szememet
a kék tóból, a fejemet
arany tóból, a testemet
ezüst tóból, a szívemet
jóság-tóból a szeretet
szappanával szappanoztam,
ne maradjak semmi rosszban.
Fújtam szappanbuborékot,
három kakas kukorékolt.
Felszóltam a Napnak, ácsi,
ne rohanj oly gyorsan, bácsi,
mondtam a pataknak, Pista,
megfürdöm, ha vized tiszta,
füttyültem a szélnek, Jancsi,
virágok közt tanci, tanci,
leizent a kék ég-sátor:
„mikor tiszta, milyen bátor
az az ici-pici ember
a nagy-nagy Tengerrel szemben!”
A Tengerrel beszélgettem,
így beszéltem; „most mi ketten!”
Az Istennel beszélgettem,
nevetett egy jót felettem.
Tenger partján lyukat ástam
a homokban, furcsa lázban:
hogya tengert oda-töltsem,
s ő mosolygott csoda-bölcsen.
Házat, várat építettem,
mese-boltban ezt-azt vettem,
s a világot szépítettem.
Aki játszik, az úgy látszik,
Istent játszik. – Nénik, bácsik
fent a dombon hosszú sorban
menetelnek sárban, porban,
gyönyör-kereszt egyik vállon,
kenyér-kereszt másik vállon,
szenvedéstől szívük márvány,
mint nagy fekete szivárvány.
Néztem őket hosszan, fájón,

átlépett a Nap a tájon,
bezárom a játék-boltot:
rémek járnak és koboldok.
Isten, áldd meg öcsikémet,
ne zaklassák éji rémek,
áldd meg öreg anyukámat,
ne gyötörje gond és bánat,
nénéimet, a hazámat,
galambjaim s furulyámat.
Most lefekszem ágyacskámba,
mindennapi koporsómba,
koporsómba, csónakomba,
s át az éjen: bús barlangon,
melyben víz zúg bagoly hangon,
így evezek hajnal-honba,
piros lelkű hajnalomba.

Üveglegenda, 1930

Aquarium

Az életem kristály-üveg. Ragyog.
Csiszolt. Átlátszó. S olyan szimpla-tiszta,
hogy megmondhatja minden óvodista,
hogy ki vagyok.

Ó, nem dicsekszem többé már hiún!
Az Olimposzt titán-harcban bevenni
nem fogjuk! Ez vagyok: törekeny semmi.
Aquarium.

Életvizet (időt) töltött belém
egy Kéz, eddig harminchét évnyit,
bútól borong, örömtől fénylik
felső felén.

Volt itt hínár, iszap s más emberi
lim-lom: medúzák, szörnyek és a kagyló,
melyből kikelt Vénusz, a szép, aranyló
titokteli;

s ha holdas éjjel jött s vizet kavart
az ördög bennem, megmerevítve markát:
sok bajt csinált, sok piszkos kis viharkát,
sok zűrzavart.

Vannak már nagykegyelmű csöndjeim,
itt úszkál szívem pírjában a vérnek,
s körötte kis imakagylókban érnek
jó gyöngyeim.

Vizem tisztult. Az élet szemete
eltűnt. De néha az aranyhal felsír
az Óceán után, mert az emberszív
mind remete!

Sok mindent sejt szívünk az ég alatt!
Átúszná álmok, eszmék minden árját,
s aquariumban szűk börtönbe zárják
a lét-falak!

Ha tisztulásunk ideje letűnt:
Valaki átönt minket a tengernyi
örökkévalóságba! Ó, csak ennyi
az életünk!

Legyen világosság, 1933

A Mindenség balladája

Éb-red, moc-can a tojásban a sejt:
 „Is-ten Is-ten”, huszonöt napi ritmus.
 Tit-kon dob-ban anyaméhben a lét:
 „Is-ten Is-ten”, kilenc havi ritmus.
 Ó jaj, ha kihagyna! – De él az Erő, de él az Ütem:
 „Is-ten Is-ten Is-ten!”

Dobogón zakatol, kacagón-zokogón zakatolgat a szív:
 „Is-ten Is-ten”, jó nyolcvan a pulzusi ritmus.
 Ó jaj, ha kihagyna! A vérpatakokba
 belefagyna a lét-zene s pirosan párázna magasba
 lelkünk, ha kihagyna a ritmus! De él az Erő, de él az Ütem:
 „Is-ten Is-ten Is-ten!”

Csobogón menetel a patak, a folyó, a folyam:
 „Is-ten Is-ten Is-ten Is-ten!”
 Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! A hegytúl a tengeri tájig
 belehalna halak sokasága, hajók sora, sajkák,
 malmok raja rína! – De él az Erő, de él az Ütem:
 „Is-ten Is-ten Is-ten Is-ten!”

Lobogón jön a Nap, megy a Hold, megy a Nap, jön a Hold:
 „Is-ten Is-ten nap-pal, éj-jel” háromszázhatvanöttször!
 Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! Nem volna szivárvány,
 nem volna virág, nem volna világ, csak futna a Föld,
 a gigászi koporsó! – De él az Erő, de él az Ütem:
 „Is-ten Is-ten Is-ten, Is-ten!”

Ragyogón menetelnek a csillagok és naprendszerek egyre:
 „Is-ten Is-ten fény-év, fény-század, fény-ezred.”
 Ó jaj, ha kihagyna a ritmus! De él az Erő, de él az Ütem:
 dobog és csobog és lobog és erjed az Idő a Tojásban.
 A Tojásnak a héja: az Örökkévalóság,
 mely áll a Tenyéren, áll, tartja az Isten.

Fehéren és kéken, 1937

Két orralógató aszkéta

„Ha egy szent szomorú volna,
az nagyon szomorú szent volna.”
Szalézi Szent Ferenc

Jön hozzám két bőjt-arcú szerzetes.
szemük nem lángol, szívük nem repes.

Köszönnek. Ülnek mint a fagyoszentek.
Önkéntelenül is nagyot tüsszentek.

A nagy szentségtől fejük félrebillen.
Csupa kiméertség, csontos arcú illem.

Egyik fej jobbra billen, másik balra.
Titokban róluk felnéztek a falra,

és lopva a rózsát-esőző, boldog
Kis szent Terézkével összemосolygok

s a madarakkal társalgó Ferencsel,
kinek, ha füttyent, száz madárka tercel,

és Szent Fülöppel, ki Rómában régen
a kispapokkal labdázott a réten,

bár pap volt és nagy álmú férfi, s roppant
kacagott, míg hátán bőrlabda koppant!

E szentektől, ha arcuk Napja föltűnt,
télen virágot kezdett nyitni Földünk.

– Ezek meg ülnek mint a fagyoszentek.
Elkomorodnak, amikor füttyentek.

Mikor kínálok őket régi borral,
megmerevednek bűn-szaglászó orral.

S midőn pajzán, ártatlan viccet mondok,
csak sajnálkozva néznek, mint bolondot.

Gyermekkoromban volt egy vén papunk,
nem volt bíz ő se Holdunk, sem Napunk,

mosolytalan volt, szíve jég-dalú:
deres lett tőle az egész falu.

Én nem mondom, hogy nála jobb vagyok tán,
de hogyha végigballagok az utcán:

minden gyerek-szem rámnevet, s vidám
szívükből bimbót bont egy tulipán.

E vén pap jár most tréfakész eszemben,
míg üldögélünk itt egymással szemben.

Ők nem beszélnek, s lassan-lassan én se.
Muskátlimnak megfagy a nevetése,

s míg sablon-mondókámat hadarom:
reszketni kezd mindhárom madaram.

De hirtelen kedvemnek lángja támad:
előveszem víg varázsfurulyámat,

s megfújom! Hát két bú-rozsdás vendégem
ugrál, mint hogyha bukdácsolna jégen,

és táncol, táncol, illeg és viháncol,
míg mindkettő kitáncol a szobámból.

A muskátlim piros kacajjal harsog,
s három madaram fújni kezd egy marsot!

Fehéren és kéken, 1937

Tantalus

I.

Krisztus előtt

Félisten volnék s a pokolba rendelt
Zeus haragja. E kötél a csont
titkáig vág. A Sors csalános kendert
vetett; könny-tóban megáztatta; font
egy kötelet: ez a nyomor. Az embert
pokolba gyötri éden közepében.

Ez a pokol. Gyümölcseit kínálja
Az Élet Fája éhes ajkamig
– s elkapja. Én törzséhez kötve fájva
nézem kacér lombok játékait,
míg más ezer száj falja szép gyümölcsét.
Légy átkozott Élet királyi fája!

Ez a pokol. Folyó zeng lábaimnál.
Medrében egyszer kristálytisza víz,
máskor bor, pezsgő, nektár habja himbál,
árad, nő, ínyet izgat már az íz,
kiszikkadt ajkam éppen inna immár
– s elfut. Élet folyója, átkozott légy!

Ez a pokol. Szagos gyönyör-habokban
itt fürdik Vénus váltakozva mint
Heléna, léha Léda, száz alakban
és millióban, mind nevet, kacsint
s elfut. Szívem hiába dobban.
Elátkozom, ki csókot, nőt teremtett.

Ez a pokol. S az ég? A főokosnak
fő gondja az, hogy hogyan ejtse meg
erényét egy új s újra új fitosnak.
Ilyen Zeus. S a többi istenek?
Esznek, isznak, szoknyák után futkosnak.
Zeus, légy átkozott egész egeddel!

II.

Krisztus után

Mióta Krisztus megszületett bennem:
bilincstelenek szív, lábak, karok.
Kijöttem a pokolból. Csak szeretnem
kell s azt tehetem, amit akarok!
Átértékeltem mindent, s a nyomor sem
bilincs, ha megszentelte a szerelmem.

A szüzesség se kínpad. Üdvözülten
viszem mártíros férfi-homlokom
az elvarázsolt erdőn, míg körültem
a forró vérű asszony-lombokon
pirosra és kívánatosra sülten
ruhám súrolják észvesztő gyümölcsök.

Kijöttem a pokolból, ámde még nem
az Ég ez, csak a Föld az Ég alatt.
A Lélek sír a testi kötelékben,
a Test meg lázad a Lélek miatt.
Ó, mennyit kell a szeretetben égnem,
hogy kitisztuljon bennem a nagy Összhang!

Kijöttem a pokolból. Öröm innom
a szenvedés, szelídség italát
s a megaláztatást. A szentek finom
hős mámore már sokszor hatol át.
Tilalomfák közt énekelve járok,
s mégis gyötör új tantalusi kínom.

Mert harcba indulásom száz kudarca
a Test s Lélek közt százszor fejbe ver.
De mágnesez távolról Isten arca,
és álmaimba hősi port kever,
hogy újra frissen indulhassak harcba
Áldott legyen most s mindörökre. Ámen.

Fehéren és kéken, 1937

Májusi legenda

Zöld vetések ringó tengerében
gyalogösvény ment, oly keskeny éppen,

mintha Mózes vágta volna széjjel
világhírű varázsvesszejével.

Léha tücskök dárídója zengett,
s csiklandozta a mosolygó csendet.

Bár szívemben régi tüske égett,
megáldottam a nagy midenséget.

Az utacskán lábom hetykén ment át,
orrom mesét szimatolt, legendát.

S íme jött is szembe az ösvényen
egy szakállas koldus lassan, vénen.

Úgy mutatta félkarját, a csonkát,
pőrén, mint pénz-kölykező vagyunkát.

Másik karja felém nyúlva pénzt kért.
Belenyúltam a zsebembe pénzért.

Számolgattam, aprópénzt kerestem
bosszankodva és fukarka-resten.

S míg pirulva pénzt böngészve álltam,
hirtelen lúdbőrös lett a hátam,

különleges túlvilági csend lett,
harangvirág hallhatóan csengett,

s bár lehunytam mindkét szempillámat:
mintha Jézus nézett volna rám ott,

borzongások leptek el, mint hangyák,
s meghallottam Jézus titkos hangját:

„Mit számolgatsz olyan kínos-bölcsen?
Mikor kértél, hogy szíved megtöltsen

boldogsággal, s balzsam kellett, kegyeser:
anyád csókját számoltam csak egyszer?

Megszámoltam álmaid vetését,
gyermek, fák, fecskék nevetését,

holdas esték néma titkú báját,
lepkék, rétek tarka karneválját?

Megszámoltam a sok szívet, ember,
mely feléd nyílt mint tulipán-tenger?

Számoltam az égből rádszalasztott
napsugarat, jóságot, malasztot?

Megszámoltam csöppenként a vérem,
mely kifolyt, hogy élhess hófehéren,

s boldogsággal szívedet megtöltse?
– Te meg számolsz mint garaskák bölcse!”

... E szavakra pillám fölnyitottam,
de nem láttam csak a koldust ottan.

Pénzt várt. Én meg zavaromban nyomban
pénztárcámat a markába nyomtam.

Ó rémnézett félve, megindultan,
s azt gondolva, hogy megbolondultam:

futni kezdett. Nagy jókedvem támadt,
zöld kalászkok csókolták ruhámat,

tust vonózott a föld minden tücske,
s a szívemből önmagától
kihullott egy régi rozsdás tüske.

Fehéren és kéken, 1937

Nem tudok betelni!

Nem tudok betelni: kétöles csalánok
közt nézem a csupasz csalogány családot
szegényes fészkeben. Szorgos anyja, apja
jön, megy és az étket a szájába rakja,

mint gyerek-szájamba az anyám az édes
Isten nevét rég, hogy lelkem most is éhes,
mint a pap az ostyát első áldozóknak,
mint a Nap a mézet rétnak és bozótnak,

mint az Isten nékem a mézes kegyelmet,
jókhöz, gonoszokhoz türelmet, szerelmet.
– Felsír a fióka: fütty lesz az étkeből,
megszentülök: szárny, dal lesz a kegyelemből.

Mi volna belőled, öt pucér fióka,
ha apád-anyádat megenné a róka?
Mi volna belőled, árvácska, Nap nélkül?
Mi volna belőled, szívem, Isten nélkül?

Nézem a madár-párt. Nem tudok betelni,
csak kalaplevéve himnuszt énekelni
minden etetésnek, minden anyaságnak,
minden földi, égi szent, szent apaságnak.

Fehéren és kéken, 1937

Heribald

(Semetkay Józsefnek)

Huj, huj, hajrá! Száguldtak a pogányok.
Litániázott a komor kolostor:
magyar nyilaktól ments meg uram minket!
Futott, ki merre látott, aranyostól,
ereklyéstől, mikor a vészjel intett.
Minden szent pap a hegy felé inalt ott,
s nem várták a bolondos Heribaldot.

Huj, huj, hajrá! Jöttek gyilkos nyilakkal,
ki szép nyeregben, ki csak pusztá szőrön,
rendetlen, költöző-madári rendben.
A klastrom mellett a lúdbőrös csendben
várt, s így szólt Heribald: „A sarubőröm
nem adta ki a perjel, s itt maradtam.
Most nyugtalan lesz álma énmiattam”.

S jóízű, harsány hahotába kezdett.
Nem értették nyelvét jó Heribaldnak,
de a kacagást mindenek megértik:
virágos ág ez, hol találkát adhat
a vércse a galambnak. Harci mérgit
eldobja, lám, a magyarok vezére,
s kacagnak mind, mind pajzánul beszélve.

Heribald most a pincét felnyitotta.
Az Egyház híres, jó szépség-borából,
mely konzekrálást vár, sok nép ivott már
és mámoros lett. Ím: a kósza tábor
iszik. Valami ős lelki kotta
szerint dalol s elalszik. Heribaldjuk
krétával szép keresztet rajzol rájuk.

Ó Heribald! Nagyon szeretlek téged!
Mindig voltak s mindig lesznek pogányok:
síppal, dobbal, dárdával, gúny-nyilakkal
Mindig bántják az Isten-csendű népet.
A zord aszkéták futnak gyors inakkal,
– a Heribaldok mindég ottmaradnak,
mosolyt vetnek és bizalmat aratnak.

Ó Heribald! Te vagy az április-híd
a pogány tél s keresztény kikelet közt.
A nevetés bohóc-rongyát felöltöd,
hogy eltakard a lélekvédő eszközt,
a gyémánt páncélt! S minden gyanú-költött
holló elszáll. A nevetésed hídja
a szíveket Krisztushoz igazítja.

A pajzánság pogány arany kulcsával
csak nyitogasd a katakombás pincét:
a szépség mámorával porhanyított
lélek kitarja legjobb földje kincsét
a Magvető előtt! Ha itt-ott
arcfintor vár, csak légy legény a gáton.
Szeretlek ó, legeslegjobb barátom!

Fehéren és kéken, 1937

Civis Romanus sum

Én magyarságom soha nem tagadtam,
de soha nem is kérkedtem vele,
nem pávatoll: egy mártír-pillanatban
csak a bőrömmel együtt jönne le.

Magyarságom nem is átkoztam: könnyen
fizettem az adómat. Tizedem
kálváriajárásban, jajban, könnyben,
kacajban, dalban mais fizetem.

De aztán pont! Nem csempészek dugárut,
se rém-gázt! Római polgár vagyok.
Okmányomon a százszor is elárult
Krisztus-Király pecsétje ég, ragyog.

Az iskolás földgömbön rég kis ujjom
földrészeken suhant át perc alatt,
– most az Isten földgömbjén járva, fújom
a tarka szappanbuborékokat.

Nem percekben, még nem is századokban,
de időtlenségben gondolkozok,
lábom pedig, ha vándorútra dobban,
mindég népek térkép-rajzán mozog.

Országom az ország-feletti Róma:
szűzek, mártírok, hitvallók derüt
virágoznak itt, száll a szent aróma.
Az én országom ott van mindenütt.

Törvénytáram elfér egy nefelejts kis
szirmán, azért, hogy soha ne feledd:
„Szeresd az embert mind, ha mérget rejt is,
s szeresd az Istent mindenek felett!”

Az útjaim mind tiszta ölelések,
a népek közt úgy járok, mint követ,
a világtestvériség álma késhet
több ezredévet – s holnap eljöhet.

Mégis detektív-falka a nyomomba
szaglász itt-ott, s örülve vesztemen.
Urak! Hol fér el annál kincs vagy bomba,
ki minden cifraságtól meztelen?

Nincsen zsebem, tarisznyám kincsre, pénzre,
egyetlen rejtéktárcám a szívem,
és bent az Isten forradalmi pénze:
a szeretet ragyog tündérien.

Némely országban megállok. Kitárom
a karjaim: rügyezni kezdenek,
s mint mesebeli hősín fa-titánon,
a lombomon sok kék virág remeg.

És nem hiába vándoroltam, érzem.
Egy-egy országban megrázom magam,
a szél széthordja szirmaim zenésen,
s Isten felé megyek tovább vígan.

Fehéren és kéken, 1937

Badacsonyi bordal

Badacsonyban sok pince-csárda van,
a csárdában cigány szól, lárma van,
sokan itt öntnek mese-olajat
a rozsdás szívre: bort, cigányzenét,
hogy valahogy kacagni tudjanak.

Mert odahaza Gondország vagyon
és Gondországban fáj a szív nagyon,
kísértetes Vezuvként áll a Csend,
minden ritmusra rozsdát hint s hamut,
és nincs előtte senki, semmi szent.

Itt járok én is a hegyoldalon,
füttyülgetem legújabb bordalom,
amelyben nincs bor, sem cigányzene.
Valami új, nagy mámor kellene,
mit otthon meg nem rozsdásít a Csend.

Két gyermek megy előttem pajkosan.
Lábuk pillangó-könnyedén oson,
– mégis az egyik szándékos-hamis
botlással folyton botladoz, s ezen
kacagnak és mosolygok magam is.

Mint lábon járó víg szökőkutak,
telekacagják a nehéz utat,
nem kell nekik bor, sem cigányprímás,
hogy megnyíljanak a mámor-csapok:
magától csordul a nagy kacagás.

Magától csordul mint tavaszi fák
szökőkútján felszökken a virág.
Isten hegyéből jön a vezeték:
Istent csordít a gyermek-kacagás.
Ily szökőkútnak lenni lenne szép!

Uram, Te légy állandó mámorom,
örök szerelmem, muzsikám, borom,
legyek szökőkút, amely egyre zeng,
mint a gyerekszív s a tavaszi fák,
akkor is, ha halálport hint a Csend!

Fehéren és kéken, 1937

Genezis

Ott voltam a barna világgödös ősi zavarban,
amikor sem a víz, sem a tűz, sem a föld, levegő
sem a jó, sem a rossz nem élt elemekre zavartan.
Gomolyogtak a kozmoszi tervek. Az Úr lebegő
szent Lelke beszélt a teremtés terve felett
– s évmillióig senki sem felelt.

Kavarogtam a vízbe, a tűzbe begyúrva a durva
káoszban. Az isteni Kéz matatott a Kődön:
kerekítve a csillagi labdacsokat. A „Legyenre” kigyúlva
keringtem a Földdel az űrbeli pálya-körön.
Isten szava szállt Földünk suhanása felett
– s évmillióig senki sem felelt.

Ott voltam a sistergő, haragos gomolyagban,
amidőn az arany, meg a só, meg a kő született,
alakultam a halk kristályosodási anyagban,
csavarogtam a vízzel, amely sose tart szünetet.
Isten szava szállt anyagok csoda rendje felett
– s évmillióig senki sem felelt.

Átéltam a holt Anyag életes ébredését,
míg sárbul a szárba, virágba szökött a Titok,
Óslények iménti keményre gerincesedését
átéltam: előbb talu, majd puha szőr borított.
Isten szava szállt kivirult csillagja felett
– s évmillióig senki sem felelt.

S egyszer fölkeltem a fű-, fa-, majom- s kristály-anyagoknak
testvér-öleléseiből. Agyam is, szavam is,
szívem is anyag, – ám volt lelkem! S lőn a Hatod Nap.
Magam is most visszabeszéltem az űrbe, hamis,
dadogó anyagoktól hozva a műszeremet!
De az Úr atyasága örült: gyereket szeretett!

Mert bennem az Isten, mint könnycseppben a Tenger!
Vízcseppben is él, nyüzsög a nagyítón kilesett
sok lény! Sok öröm, akarat rajzik csuda renddel
az emberi agyban, gondolatok, híresek,
– de az Isten agyában az üstökösök tüze serceg,
s naprendszeret görgetnek előre a percek.

Jaj, untam a gyermeki sorsot! Uraltam a Gőgöt!
Istennek emeltem a Bűnt, meg a testemet is.
A pokol nyerítő kacagása fülem fele bögött.
Én voltam a legszomorúbb a világúrben. Nemezis
hajszolt évezredekig. Megimádtam a mélyen alattam
lapuló Anyagot: krokodil, bika, borjú alakban!

Rozsdát könnyeztem a földtengelyre. Csikorgott!
És újra hiába beszélt az örök Szeretet
évezredekig: süketen hajigáltam a horgot
az éjbe, a kéjbe, amíg rám nem nevetett
a csodák csodája, a szűzi karácsonyi csillag.
Azóta a testben a lélek örömmre kinyílhat!

Ha visszadobálja szeretve, rajongva, imádvá
minden szív az isteni csókot erős, gyerekes
kacagással, az ős Szeretetbe, az ős Atyaságba,
s minden szív egyöntetű égi ütemre repes:
parancsra elégnék az unt anyagok, a Semmibe tűnnek,
s akkor lesz a szent Hetedik Nap, a végtelen ünnep.

Fehéren és kéken, 1937

Tessék leszállni!

Eiffel-torony, legfelső emelet.
Tavaszi szél csókdossa keblemet.
Gyönyör volt jönni fölfelé a liften.
Mikor felértem, ennyit mondtam: Isten!
Nagyság és szépség ily titáni módon
együtt egy városban sincs, mint az ódon
Lutégiában, mely ma ifjú Páris!
Párák ragyognak rajta, zöld s opál is
a város most. A Nap a delelőn van.
Magyarország felett sötét felhő van,
de a nap ott is szivárványt melenget.
Sütkérezem, rajongok és merengek
azon, hogy kéne menni át a Holdba,
(a telhetetlen szív hol tud megállni?)
– de hátulról rámszól a liftes szolga:
„Letelt a tízperc, tessék már leszállni.”
Lassan suhan, zuhan a lift. A hátam
lúdbőrös lett a néma zuhanásban.
A szivárvány is kezd leszállni: csökken
létrája egy parancsra béna csöndben.
S a férfias Nap is zuhan le szintén,
mint én a liftben, arany csókot hintvén.
Tegnap a híres Sorbonneon szavaltam
a nagy Gloire népének, tapsviharban
álltam s tisztán hallottam, szív-ütötte,
hogy a liftes unottan szólt mögöttem:
„Ha úgy tetszik, tessék leszállni tisztelt
uram, mert im letelt a hosszú tízperc.”
A lift zuhan, lám szépen földre értem,
kis szédülés, kicsit inog a térdem,
de jól van így. Néhány szál ibolyámat
megszagolom még, őszbajú anyámat
megcsókolom, barátaim sok ezrét
megölelem, ha annyi percem lesz még,
s végén a szörnyű Hang megsúgja: „Tessék
leszállni pár ásóvágásnyi mélyre!”
Remélve, mindig-mindig csak remélve
az utolsó jószág-borom kitöltöm,
s nem láttok többé soha itt a Földön.
De lelkem fölmege majd a Jákob-létrán,
vagy tán egy új aranyló angyal-liften,
s ott nem kiált se Gond, sem Ősz, se más pribék rám
leszállást többé: átölel az Isten!

A mesterek utcájában

Megyek az utcán. Egy öreg cipész
épp műhelyének ajtajában áll,
s egész lényemből, mint egy műítész
csak a cipőmet nézi: mosolyog.
A két orcámon enyhe pír remeg:
igaz, cipóm nem éppen műremek.

Tovább megyek. A ruhák mestere
azt vallja, hogy az embert a ruha
teszi s vizsgálgat válltól lefele,
civilruhámat nézi: mosolyog.
A két orcámon enyhe pír remeg:
igaz, ruhám nem éppen műremek.

A borbély áll a borbélybolt előtt,
víg szarkafészek-vágyú tincseim
táncát szemléli és sem agyvelőt,
se hírt nem véve számba, mosolyog.
A két orcámon egyhe pír remeg:
igaz, hajam nem éppen műremek.

Kék égboltjából, csillag-ablakon
kikönyököl a szívek mestere,
Isten szemével ember-alakom
átröntgenezve csöndbe mosolyog.
Egész külsőm-belsőm beléremeg:
Mester, milyennek látod szívemet?

Élőket nézek, 1938

Éjjeli szánút

Csontváz-kemény a föld. A hó
kísértet-rejtő takaró.
Az ég sötét azúr üveg.
Fejemben báránybőr süveg.
Arcom piros, füttyent a szám.
A Hold merően néz le rám,
mint mese-sárkány hal-szeme.
A ló csilingel, zeng a szán,
holt álmokon fut e zene.
A szánka-lócsön róka leng,
s az utat sepri farka lent.
A róka szép öröm-veres,
a bundám bajsza jégderes.
Ülök, mint kamasz-Mikulás,
nem bánt se bú, sem elmúlás.
A hó befújta az utat,
de jó, hogy most utat mutat
a tárt-karú Krisztus-kereszt.
Bizony az én kezem se rest:
meglengetem a süvegem
s nem bánom, hogy kiengedem,
jó féltve őrzött melegem.
Neki, ki olyan idegen
volt mindig, mindig ideleenn:
barmok között, latrok között
élt-halt és most is üldözött.
Most is Ő függ minden Jajon,
nyomor-keresztben, bűn-bajon,
meglengetem a kacajom,
piros Mikulás-süvegem,
s kiengedem
zsugorin gyűjtött melegem,
részvétem és szeretetem,
pénzem, jóság-lehelletem
minden szegényben Őneki,
mint ama régi Betlehem
barmai tették Őneki,
s Ő ezerszer megfizeti,
szívemben százannyit kapok:
örök-tüzű öröm-Napok
csókkal keringenek körül,
a köd hiába tömörül,
s a Halál hiába havaz
be minden kis és nagy utat:
bennem malaszt lesz és tavasz
s mint úti rendőr, fent a fán
a Krisztus-kar irányt mutat,

csilingel titok-paripám,
és zeng a szív és zeng a szán,
Halálnak fittyet hány a szám,
és nem lesz neki igaza,
míg száguldok, mint most, Haza!

Élőket nézek, 1938

Nézem a menetrendet

Enyhe ősz van, nyitva még az ablak.
Íróasztalomnál üldögélek.
Hangok jönnek be az éjszakából,
testvérhangon egymást szólogatva
vadludak vonulnak messzi délnek.

Nincs batyujuk. Egy magocska nemsok,
annyit sem cipelnek. Száz határon
így vonulnak végig víg-erősen.
Egyetlen poggyászuk: csöppke szívük,
s benne egy rajongó tavasz-álom.

Én belém is oltott vándorösztönt,
tavasz-álmot, aki megteremtett.
Vadludak hangjára nyugtalan lett
szívem s majdnem öntudatlan kézzel
előveszem a Kis Menetrendet.

Nézegetem. Hová kéne menni?
Berlin. Párizs. Róma. Itt már voltam.
Bárhol jártam, bármit mutogattak,
azt éreztem, ezt már máshol láttam
utcán, szívben, múzeumban, boltban!

Tán a Holdban, Óperencián túl
újat tudnék látni? Elmerengek.
Kicsi világ. Csöpp a menetrendje,
s végtelen a vándorlási ösztön!
Félreteszem a Kis Menetrendet.

Előveszem a Nagy Menetrendet,
melyet oly jól használtak a szentek,
útjuknál a Kereszt volt a bakker,
széttárt karral az irányt mutatta,
s örök tavasz felé meneteltek.

Előveszem a Nagy Menetrendet:
újra s újra nézem Bibliámat.
Csomagolok: amennyi hit, jószág
elfér egy kis gyarló emberszívben,
ennyivel megyek az Éjszakának.

Nem lesz akkor Hold, és nem világít
sem a Tejút, sem a Mars, Fiastyúk.
Aki akkor ébren lesz: meglátja
lelkemet, mint tüzes tollú, fényes,
ének-hangú, égbe szálló hattyút.

Élőket nézek, 1938

A káplán

A sekrestyére emeletet húztak,
s így építették a káplánlakot.
Ha orgonától zúg az Isten háza,
itt mindig zengnek a kis ablakok.
Itt él a liliom-soványka káplán,
kit még nemrég üvegház földje táplált.

Mint gazda házán gond-kímélte fecske,
ő Jézusnál albérletben lakik.
Az élet csúnya árja nem csap itt fel,
mint arrébb a polgári paplakig.
A falon átszűrt finom templomének
még nem unalmas ártatlan szívének.

Még rajta ég a papnevelde csókja
s a melegházi mesterkélts derű.
A Föld ugyan rejtélyes Siralomvölgy,
de néki a megoldás egyszerű:
ki minden vágyat túlvilágra ment át,
csodák nyílnak nyomában és legendák.

A plébános anyjára, húgra spórol,
párbért, stólat szed és adót fizet:
s így emberibben szól sok földi Jóról.
Már ládászám más-más ásványvizet
hozat, ha bántja csúz vagy vérnyomása.
Legendátlan lett földi vándorlása.

A káplán, mint szegény rokon a gazdag
nagybácsinál, mézes tekintetű:
szolgát, szegényt megért, liliomoknak
szirmából készült szúzi hegedű,
mit angyalkéz gyantáz, és gyáva, gyatra
nyafkázást nem hagy benn az égi gyanta.

Később az Őszhöz lassan hozzávénül.
A szív számára legnagyobb veszély,
ha unalom ragad rá, mint a rozsdá.
Testén-lelkén szemölcs nő és szeszély.
Ha nem vigyáz, úgy szisszen szíve gyarlón,
mint az, ki póre lábbal jár a tarlón.

Szászrégen, 1941 május

Kéziratból

Csecsemőszáj a tavaszban

Matyóünnep. Egy menyecske
szép ölében kisdéd bömböl.
Anyja színes, mint a páva,
de ő éhes: nem kell néki
semmi a nagy színözönből.

Nem kell csipkék, csattok csokra,
gyöngykaláris, fülönringó,
színes minták szivárványa,
csak anyja csöpp meztelenje,
a megduzzadt anyabimbó.

Anyja nézi mosolyogva,
kendőt bont szét, inget gombol,
a kis éhes belemarkol
a bimbóba, s nagyot kortyint
a legszentebb vigalomból.

Úgy elnézem, mint a Forrást,
melyben ősi zene csobban,
amely átkon, temetón át
csörgedez, mint Éva mellén
régén a paradicsomban.

Lelkem éhes gyermek-szája
ezt kutatja múlt, jelenlét,
játék, könyvtár, fütty, művészet,
cirkusz, szépség, jóság mélyén:
az élet ős meztelejné.

Most tavasz van, felém sejlik
az élet ős meztelenje
madárfüttyök, szirmok mélyén,
s rátapasztom éhes lelkem
ima-szájjal Istenemre.

Királyhelmece, 1942 április
Kéziratból

Magnificat

Ha én dicsekszem, úgy dicsekszem,
mint május mélyén kacagó fa,
mely minden szent titkát kitárja
s azt gyónja, hogy mind jókedvében
csókolta rá az ég Titánja.

Ha én dicsekszem, úgy dicsekszem,
mint karácsonyba bűvölt gyermek,
ha játékkincsét mutogatja:
mindenki érzi, mint derül ki
gond-fellegekből gondos atyja.

Ha én dicsekszem, úgy dicsekszem,
mint kék hegy, hogyha földcsuszamlás
napfényre hozza arany-titkát:
a trianoni földrengésből
lökődtek föl az aranysziklák.

Ha én dicsekszem, úgy dicsekszem,
mint Máriának szűzi szája,
míg zengte a Magnificátot,
midőn alázat távcsövén át
Isten titkos tervébe látott.

Aranyhegyet gyűjtött malasztból
ezer búcsún a nagyapám rég,
áldást imádkozott anyám rám,
s ma is imával koldulom ki
minden virágom, versem, párnám.

Ha én dicsekszem, hálaosztárt
mond színes szóval koldus-voltom,
dicsekvésemben több szemérem
van, mint száz álszent hallgatásban,
ha én dicsekszem, Őt dicsérem!

Nagyvárad, 1942 május

Kéziratból

Vándorbottal a Balatonnál

Bottal a kezemben hallgatom,
hogy zúg, hogy zeng a Balaton,
hullámok nyája háborog
a haragos-kék alapon,
folyton rohan s egyhelyben áll!
Önkénytelenül lekapom
fejemről hetyke kalapom.

A térképét jól ismerem:
hol van mély völgy, hol kisverem,
hol járhat jacht, hol meg csupán
papírhajó s hogy mit terem,
hosszát tudom, végét tudom
s hogy „H kettő” csak, víz, elem:
– a titka mégis végtelen!

A kápolnában épp misét
szolgál a pap, most zengi szét
a csengő az átváltoztatást;
csengő, pap, ostya: semmiség,
habocska, jön, megy, – mégis áll
a Tenger, mely mély, ősi, kék
s a Tenger partján állni szép!

Egy sóhaj-sürgöny ott terem
a hófehér kis kenyérem
mit termelt a paraszti föld,
tapinthat rajta tenyerem,
hosszát tudom, végét tudom,
– mögötte mégis végtelen
erőt sejt szív és értelem!

Kicsiny-magamra gondolok:
vagyok csöpp tengerszem-dolog,
anyám méhétől földanyám
sír-méhéig hullám-dalok
zenélnek bennem, mégis áll
egyhelyben életem, holott
úgy látszik folyton loholok!

De rokonom a Tengerem,
kinek csak nevét ismerem,
s ki egyszer a halál-eren
át visszazippant hirtelen!
Bár testem végét jól tudom:
a gyűszűnyi szív, értelem
Isten-rész lesz s így végtelen!

Balatonlelle, 1942 augusztus

Kéziratból

Balladás percek

Földkunyhó. A sötét-viasz
szentelt gyertyák közt feszület.
Hívtak. Mint végső vigasz:

Szentség ragyog az asztalon.
Csináljuk a nagy számadást.
Ahogy tudom, vigasztalom.

Egy vergődő légy sírva dong,
a virágtalan ablakon.
Előtte kúpos trágyadomb.

A trágyadombon egy galamb.
Halandó szív vigasztal itt
egy haldokló vigasztalant.

Gerendában szű perceget,
zenésíti a balladás,
halálzagú, mord perceket.

A haldokló elcsendesül.
A trágyadombról a galamb
fényszínű szárnyon elrepül.

Királyhelmece, 1943 február
Kéziratból

Ezüstmise

Immár szobámig ér a dér:
a kertem színezüst-fehér,
– de bent a kamra telje jó;
aranyló méz, arany dió,
arany beföttek, aranyalma,
az érettség arany vigalma.

Anyám száz gondja, bús baja
ezüstfehér lett mint haja,
testvéreim, barátaim
fején, szívéen ezüst a szín,
– de bent szívükben már aranylik
a szeretet s a színarany hit.

Csak én vagyok kívül arany:
mert bronzarany maradt hajam,
s aranylik rajtam a derű,
gyermekded lettem s egyszerű,
– de szívem kelyhe bent ezüst még,
s várja a szentség aranyfüstjét.

Mégis: ember vagyok s magyar,
ki istenülő célt akar,
ki forradalmár, de belül!
S megkezdem több-mint-emberül
az életem ezüstmiséjét,
s rostáló századok mesélik,

hogy volt egy nyersgyökér-paraszt,
kiben bűnből könny lett s malaszt,
földjéből bor lett és kenyér,
ökléből lantfogó tenyér,
borából Isten jóság-vére,
s így lett a Jézus tejtestvére!

Ó-Bükk, 1943 október

Kéziratból

Pán

A kivirágzott almafán
mezítllenül ringott ma Pán.
Éreztem, nem madár dalol,
de ő sípolt a lomb alól,
s mi rámnézett, nem rügy szeme,
de Páné volt. Mámor szele
csapott meg, színes szédület
s valami kéjes rémület.

Idestova ötven leszek,
s mint frissen partra tett keszeg,
oly furcsán ugrált a szívem.
Mennyit zsolozsmázott híven
szájam, böjtölt, gyónt, áldozott;
keresztelt kín, könny, áldozat
– s a testem most is oly pogány,
mint Pán a lombok ágbogán.

Mindenben ott a páni íz:
pogány a szél, a tűz, a víz,
pogány a kő, a vér, a vas,
pogány a méh, a méz, a kas,
pogány a zengő csalogány,
a nagy öröm mindég pogány,
pogány a Föld, a Hold, a Nap
s kegyetlenek, ha ártanak!

S hozzá még most mind részegek!
Eszmék megett Pán integet,
Művészet, Szépség, Ifjúság
kertjéből ős virágos ág
hajol ki, s rajta ringva Pán
nevet. Most itt ül, és épp reám
dobál bűbájt. Csak messzi fuss
lelkem, te küzdő Sziszyphusz!

Kétezer éve jár az Úr
s keresztel átlátszó azúr
igékkal, könnyel, vérrel; – és
hiába bú, könny, érvelés:
az élet mélye nyers, pogány,
s hol álomból, hol csacska lány
szeméből, hol rügyből a fán
kikandikál kacagva Pán.

Királyhelmece, 1944 május
Kéziratból

Szegény kereszt

A dombon egy útszéli, árva
paraszt-keresztfa tűnt elő.
Jézus függött, karját kitarva,
minden népet Szívére zárva,
mind egy-karámba ölelőn.

Véletlenül feléje mentem
egy csúnya háborús napon,
s hogy odaértem át a csendben,
köszöntöttem, lekapva mentem
pacsirta-csókos kalapom.

Merengtem a szent Ölelésen,
majd észrevettem a tövén,
hogy át hegyen, völgyön, vetésen
vonult embert vérezni készen
a sün-tüskéjű drótsövény.

A katonák a szent keresztet
úgy vették, mint karók között
karót, s rá drótsövényt szegeztek.
Fent telefon-kábelt hegyeztek
rá, mely sok gyilkos hírt közölt.

Szegény kereszt! Mennybéli kották
hárfája, mit tettek veled!
Nyíllá, horoggá torzították
rajzod, s rajta haláltánc-kottát
futtatnak harci kábelek.

Jézus, népek szent Ölelése,
hárfádhoz hajtom homlokom,
pengess minden nyájt egy-vetésre,
feszítsenek bár újra: mégse
legyen más nép itt, csak rokon!

1945

Aranygyapjú, 1971

Hárman megyünk az úton

Mi mindig hárman járunk,
lábom bármerre megy:
együtt megy itt az ember,
a költő és a pap – de
a három mindig egy.

És szembe jő a Jóság,
és mind rajonganak:
az ember megimádja,
himnuszt költ rá a költő,
zsoltárt zeng rá a pap.

És szembe jő a Szépség,
s rögtön megoszlanak:
szívet kínál az ember,
virágot szór a költő,
gyanakvón néz a pap.

Mögötte a csupasz Bűn
titkai látszanak:
borzong az ember, felforr
a költő s egy kerubtól
tűzgallost kér a pap.

Hárman megyünk az úton,
a vágyak rajzanak:
a földre hív az ember,
mesébe hív a költő,
a mennybe hív a pap.

1947

Vissza a csendbe, 1976

Aki szeret...

Aki szeret, az mint az örült,
semmit se lát a hegytetőrül,
sem a szép, sem a csúf világot,
csak egy titkos értelmű Rózsát
mérföldeken túl, s érte fut.

Aki szeret, annak nagy éhe
már boldogság, és mint a méhek
virágmenetrend-vándorútján:
csalánból is csapol ki mézet,
s lakása-lelke csupa méz!

Aki szeret, az mint a kagyló,
remete lesz a vad, morajló
vagy napsütötte élet alján
mindent kizáró szent magányban,
s minden álma drágagyöngy.

Aki szeret, az csuda színt lát
holtában is, s mint ifjú Szindbád
szirom-csolnakká vált koporsón,
kalandos vágy vitorla-szárnyán
repül a Boldogság felé!

Uram, segíts, hogy méhe-éhhel,
vagy mély, kagylós remete-léttel,
vagy misztikus szent örülettel,
vagy megszentült szindbádi vággyal
szeresselek, szeresselek!

1949

Vissza a csendbe, 1976

Adok, hogy adj!

Adok, adok, földem neked
 kéklő pacsirta-éneket,
 jó megmunkálást, jó magot,
 aszályban ima-harmatot,
 jó zsíros trágyát, jó gyökért,
 jó csemetét, s tudod miért?

– Hogy adj nekem pacsirta-ének-
 locsolt vetést vidám kenyérnek,
 hogy add meg fán, tőkén a kölcsön-
 adott szeretetért gyümölcsöm,
 pajzán borom, s hogy adj a végzett
 munkáért boldog békességet.

Adom neked, kicsiny család
 s hazám, a vér közös dalát,
 adok szabadság, szeretet
 feles-földjébe elvetett
 lemondást, munkát, fürge vért,
 életritmust, s tudod miért?

– Legyen ki szívem tartsa számon
 a hangyabolyban, mint kívánom;
 hogy el ne vesszek a viharban,
 mint lepke-szárnyú, lenge dallam;
 s ha tél jön: a közös emlékek
 csókolják rám a békességet.

Adok Neked, jó Istenem,
 Alfám, Omegám, Mindenem,
 gyermekhítt, alázatot,
 bevallott bűnt, gyalázatot,
 s a szívem, mint örök hűbért
 legyen tiéd! Tudod miért?

Hogy add nekem, mint terüljasztalt,
 mely már sok lelket megvigasztalt,
 melyen sok testi jóegészség
 terült és lelki lakni-tessék:
 add a malasztot, add a Téged
 jelentő örök békességet!

1951

Aranygyapjú, 1971

Tavaszi tanács

„A mennyek országa bennetek van.”

Tündérhonért nem kell messze menned.
A mennyország is közel van: benned.
Mozdulnod sem kell, hogy csodát láss ott,
hol csodátlan éltél. Jöjj ma vélem,
megmutatom, hogy csinálják mások.

Nézd a hernyót: falta a nyers lombot.
Remete lett, s ekkor szárnyat bontott
belőle szebb énje: a szép lepke.
Más lett étke: nektár, méz és illat,
mert fölszármalt szebbik énje: lelke.

Nézd a nagyfát: téli fagyok tűntén
most lép ki a bennerejlő Tündér!
Honnan vette? Csak magából! Szépen
kibontja a bennerejlő Májust,
s ott áll Tündérország közepében.

Éppúgy van az emberben a lelke,
mint fában szín, hernyóban a lepke.
A túlvilág nem más világ! Itten,
benned van! Más állapot kell s lelke
étke más lesz szeretetben, hitben.

A mennyország benned van. Őszintén
hidd, s az Isten is benned lesz szintén.
S ahol ő van, percek alatt bent is,
kint is tavaszodhatsz, mint fa, hernyó.
Másvilágba csöppensz, s lehetsz szent is.

1962

Vissza a csendbe, 1976

Szent Kristóf legendája

„A hősi élet kezdete:
– mondotta egy vén remete
egy szép, nagyálmú óriásnak –
keresd, ki senkitől se fél,
annak szolgálj és senki másnak!

Ment-mendegélt nagy-szertelen,
és szolgálta a szerelem,
mámor, pénz, háborús dicsőség
bálványait – s úgy látta: mind
zsarnok, fél, sárba húzza hősét.

A remetéhez ment megint:
az szólt, látván arcán a kint:
„A Szeretet a legnagyobb úr,
mert ő az Isten. Hős leszel,
ha őt szolgálod már ezentúl.”

Ment-mendegélt. Folyóhoz ért.
Kunyhót épített, bár a Célt
nem tudta még. Egy nyári reggel
a víz áradt, s az óriás
találkozott a Szeretettel.

A szennyes megvadult vízen
nem juthatott át senkisé, mert
rossz pallóját elsodorta.
A népet most az óriás
a vállán vitte-hozta sorba.

S egy éjjel hallja, kis gyerek
szólítja túlról, pityereg,
sír, mint kinek nincs anyja-apja.
Az óriás hozzárohan,
s mint könnyű pelyhet vállra kapja.

S amint gázol, zeng, zúg a hab,
a gyermek egyre súlyosabb:
kínnal lábolja át az örvényt,
s midőn a sárkunyhóhoz ér,
meglátja, hogy nagy csoda történt.

Jézuska volt a kisgyerek,
várt rá egy angyalsereg,
hárfázott s így dalolt a kórus:
„Hős lett a Krisztus-hordozó
pogány, deákul: Kristophorus.”

Ki Istent sejt a kisgyerek
lelkében, annak (bár teher)
öröm hordozni anyaméhben,
vállán, át gondok árvízén,
s legendahős már életében.

1964

Vissza a csendbe, 1976

Az Isten ösvényei

Az Őskaoszbán szundikált
a Mindenség: csillag-csírák,
Tejút, Nap, Hold, ember, virág,
minden mi létre, fényre várt.
... S az Isten lelke egyszer intett,
s a fényre kezdett hívni mindent.

Azóta minden menekül
mindentől, ami zűrzavar,
mi zsarnokság, mi éjt kavár,
csírát öl, ami rothadt avar,
mi kételyt kormoz és Miértet,
mert a Kaosz még itt kísértget.

Azóta minden fényre tör.
Az éji lepke látja: láng
lobog bent, s mint legény a lányt,
tudós titkát, világtalányt:
bámulja és boldog körökben
bolondosan feléje röppen.

A zsarnok tél dühöngne még:
haragja tart! – S egy hajnalon
erdők mélyén, hegyoldalon
a Számpó, a csodás malom
fényt őröl, és a hóvirágszál,
som nyitni kezd, s egy lepke rászáll.

Szép az Ezeregyéjszaka
– de a legtündéribb Mese,
ha a Mágnesek Mágnesese,
a Fény vonz, mint Isten keze:
s kicsalja emberből a Szentet,
földből a tücsök-regimentet.

Sokfélék Isten útjai.
Lehet nagy vagy tenyéryni út,
míg egy virág a fényre jut,
vagy barlangból forraska-kút
világba fut Niagarának:
szivárványos világcsodának!

A Menetrend zord és kemény:
az Úr sziklás ösvényein,
a kétkedés örvényein,
lápon, bűn-piszkon át megy ím,
ki fényt vár, mit nem adnak ingyen:
féltékeny fény-bankár az Isten!

Pált Damaszkuszban dobta le
a góg, s a ló: feküdt vakon,
– de új hitén, mint ablakon
át fény zúdult rá egy napon!
S míg fényt habzsolt: miféle koszt
élt Norbert s tévelygő Ágoston?

S hol járhatott a Jobb Lator,
Magdolna, Krisztus éhező
Papini, s későn érkező
sok más: Babits, Szabó Dezső,
végpercben gyónó Kosztolányi,
míg égi fényt tudott találni?

És én? Hányszor fogott a Bűn
ösvényén eszme-zűrzavar,
szírom-farsangból lett avar,
bengáli lángból lett badar
borongás! Csak a Fények Atyja
tudhatja, ki mind számontartja!

Ó Istenem, te Hármás-Egy!
Talán végső ösvényemen
megyek most: kérlek, kegyelem
ragyogjon rám, hogy végtelen
Fényedbe mágnesezze lábom,
ha nem vár több út a világon!

1968

Aranygyapjú, 1971

...minden embertestvérének...

Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Május. Rózsálló reggel. Remény, ígéret, harmat.
A szélbe füttyörészem a hajnalos vigalmat.
Kószálni jött ma kedvem: apostolok lovára
kapok s vaktában érek egy messzi kis tanyára.

A kakas még az ólban pitymallatot rikongat,
az égbe fűrt pacsirta fittyet hány éji gondnak,
dalától messze rebben bimbóról bánat, szender.
A ház előtti kertben a kis padkán egy ember.

Apokaliptikus, vad formája és nézése:
a félszemére vak és helyén gödör van vésve,
haja nyíratlan, félősz, bozontos, mint szakálla,
bakancsa és kabátja dróttal van összezárva.

A reggelt ráköszöntöm, mert testvér-mód kíváncsi
vagyok sorsára s kérdem: Mi jót csináljat, bácsi?
Zord, bömbölő beszéde minden zugot betölt:
„Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!”

Nagy kert. S amerre nézek, száz rózsá rózsá hátán,
ráfutva fára, falra, ribizkén ül, salátán,
vad összevisszaságban, befonva minden ösvény,
s bimbó bomol belőlük özönnel, egy se fösvény.

Közöttük ül, szemezget e félszem, félig örült
s beszélni kezd, lemetszve egy vadhajtást a törül:
„... Az Élet mosolyogva száguldott hajnal-hintón,
harmatja, csókja égett minden új ember-bimbón:

s diplomaták, bitangok öt évig kaszabolták
ágyékok szép vetését... a földet letarolták...
fiam, szemem kilőtték... s mit elrontottak ők:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Most konferenciáznak a nagy szélhámosok,
hogy csírában megöljék, mi újra él, mozog...
S míg lakomákon dőzsöl, ki milliókat ölt:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!”

Testvéri szánalomból a szívem rádorombol:
Bátyám, én lelket oltok az evangéliumból,
midőn kobzom jóságos zenéjű verset költ:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Hajnali harangszó, 1923

Porszem a napsugárban

Testvér, szívem úgy vegyétek,
hogy az zengő részecskétek,
mint a drága földnek része
a virág s a fecske fészke.
Zengő álmotok legyek!

Jártam én is esti pírban,
ifjú bútól én is sírtam,
de most minden örömöske
rám talál, s mint porszemecske
napsugárban: csillogok.

Elujjongom, mit csináltam:
téli fagytól csontra-váltan
állt a kertem. Én kimentem,
alvó ibolyát kiszedtem
s átültettem gyökerét.

Melengettem, csalogattam
alvó lelkét... míg kipattant
lila szeme nagy szerényen...
Nevetett és a szemében
rám mosolygott a tavasz...

Iskolánkban tanítottam.
Mefagyottan jött be ottan
a sok kicsi rongyos gyermek.
Arcocskájukon megdermedt
bimbós, bomló kacajuk...

Szeretet (a mosoly apja)
őket ritkán simogatja,
kicsi, drága proletárok,
a sors döntött: öröm-árok
néktek ritkán hoz hajót.

Mosolyommal simogattam,
áprilisként mókáztam,
minden fagyot letörültem,
s úgy örültem, hogy körültem
hatvan gyermek kacagott...

Szentantalos öreg néne
fagyosan jött, hogy fa kéne,
(félre számmal, ésszel, érvel!)
adtam neki félszekérrel,
mert az öröm rémlehel!

Testvér, nem baj, hogy kis dolgok!
Csak légy tőlük gyermek, boldog!
Csak a szemed megtáguljon,
csak szívedre hulljon, hulljon
harmatként a szent öröm...

Hajnali harangszó, 1923

A munkás ünnepel

Május is van: mintha minden ünnepelne,
mintha mindent átragyogna most az élet szent szerelme.
Ifjú tűzzel jár az új Nap, mint a földnek vőlegénye,
udvarolgat földanyánknak s itt is, ott is titkosan
rózsás gyöngyöt, bimbót aggat almafára, rossz kökényre.

Nézzetek ma földanyánkra: tisztos munkásasszony-arca
sok szülésre emlékeztet, sok Halállal vívott harcra
Milliónyi méhe mindig, mindig szült: csírákat termett
fák rügyében, a barázdák mélyein – míg a Halál
öntestében ásott mindig minden magzatának vermet...

Nézzetek ma földanyánkra: minden kínját elfeledte,
s friss, igéző kamasz-álmok szivárványlanak felette.
Gólyahírral, gyöngyvirággal ékesíti új ruháját,
száz és száz pacsirta-postást küld a Vőlegény felé:
énekeljék nagy szerelmét, míg a kék eget bejárják.

Minden munkás ünnepeljen, hogyha ránkmosolyg egy ünnep!
Kik harcoltok a kenyérért: jöjjetek ma mindenünnet!
Álljatok meg minden gyárak, minden bányák, minden malmok,
küldjétek fel minden embert, hadd füröszse a tavasz,
s emberekkel teljenek meg mind a völgyek és a halmok!

Izma minden mozdulása, szíve minden dobbanása
döngeti az Éhség várát: sírni gyermekét ne lássa.
A Kenyérért morzsolódik minden csöpp energiája,
gyárak öblén, bányák mélyén, hivatalok rabigás
padjain, és sem Istenre nem gondolhat, sem fiára.

Kell az ünnep! hogy megálljon az a szörnyű hajsza, lárma,
melyben szebbik emberséged fölfalja a gyár s a tárna!
Ünnep virradt, munkás testvér! Most hajítsd el barna gondod,
pántlikázd föl vidám lelked: van fölösleges erőd,
termelj máma mókát, bimbót, mint tavasszal tréfás dombok!

Mit a gazdag mindig láthat: arra vesd szemed világát,
mit sötétre rémítettek műhelyek s az éjes bányák!
Nézz körül a szép világon szent öröme gyűjtött szemmel,
milyen más a föld, ha végig harmatozza az öröm:
mennyi lélek szirma pattan, mennyi testvér, mennyi ember!

Most füleddel, mit süketté vert a munka zürzavarja,
szívj zenét, hogy színesüljön lelked őszi bús avarja,
s nyílni fognak benned édes, testvér-hívó, tiszta rózsák!
Senki nem gyilkolt még embert, hallgatván a furulyát!
Hallgass verklit, gramofont, és balzsamot szór rád a Jóság!

S hallgasd: mennyi szív zenél a földön és örül körülted,
munkás szívek milliói, kik kórusba tömörültek,
hogy kizengjék szebb jövőjük szívük roppant orgonáján,
mely az Istent ostromolja: legyen végre egy akol,
s legyen minden ember testvér földünk minden véres táján!

Hajnali harangszó, 1923

Az anyánk

Hej, ti vándor vén legények,
sorsosim, víg agglegények!
Hejehujás cigányélet
a mi sorsunk: dáridó,
vérző szívet ámitó.

Hideg fészek a mi fészkünk.
A szívünkbe ha benézünk,
kurjantunk és fütyörészünk,
ne hallja meg senki sem,
hogy búg bent egy réquiem.

És egy este lámpa lobban,
szellem-szárnyon, halk-titokban
zárt ajtókon át betoppan,
szíve szirmát szórja ránk
a mi édes jó anyánk.

Ránktekint virágszemével,
ajka szól bölcső-zenével:
s mint szivárvány, úgy hull széfjel
minden álarc, ámitó
fütty, virág és dáridó.

Visszavedlünk jó gyereknek,
s karján bölcsős szeretetnek
mélyről, mélyről megerednek
tisztá, régi könnyeink,
tengermélyi gyöngyeink.

Ő a jóság, szem-becézés,
csak csicsijjáz, csókól, néz: és
vad szívünkben minden vérzés,
bíbor-csermely elapad,
átkos ének elakad.

Mosolygása édes ünnep:
rávilágít minden bűnnek
gyökerére: mint kitűnnek
este mind a csillagok,
hogyhá holdjuk fölragyog.

Megvigasztal, fölmagasztal,
illatos lesz lámpa, asztal,
megtelünk a szent malasztal
és elalszunk édesen,
csoda, csoda-csendesen...

Hajnali harangszó, 1923

Emberek vagyunk!

A gyűlölet halálzagú mocsárja
tengerré nőtt és vízözönt csinált,
emberfülekbe zúgja, orgonálja
vadító, bűnös szörny-szimfóniáit,
s szívekbe plántál förtelmes hínárt.

Ó én is, én is embernek születtem,
de ezt az egy érzést nem ismerem!
Hínárja, habja nem tekergettem.
Szívem piros, szabad szírom-sajkján
angyalszárny hajt a poklos tengeren...

Vitorlám hajt és mindenütt megállok,
hol szíveket rothatsz a bús iszap,
s szeráfi hangon halkán prédikálok:
Testvéreim, tartsuk meg a parancsot,
mit Jézus a hínár ellen kiszab!

Minden emberfiában önmagunkat
szeressük, mert egy-test-egy-vér vagyunk!
Bejártam a jelent s a messzi múltat,
néztem haldoklók megtörő szemébe,
s egy volt porból vett szívünk és agyunk.

Éva királyi ágyékában lestem:
az első bűnbe hogy harap anyánk,
s midőn a rontás átfutott a testen,
a bűn, nyomor rajtam is átkerített,
s az Isten-átok együtt hullt reánk.

Én voltam Ábel, Isten választotta,
s a szőrös Káin szinte, szinte én!
Én őrjöngtem, míg görcsös bunkósbotja
Ábel arany fejét véresre zúzta,
s én bújdokoltam erdők rejtekén.

Én voltam a zsoltáros, híres Dávid,
s én leskelődtem, míg kis udvarán
szép Uriásné teste szent csodáit
fürdette és a vágyam megkívánta...
– S bűnbánón sírtam zsoltárok dalán.

Én voltam Júdás, és a drága Mester
vérdíjából volt bor, meg ronda tor,
aztán vén fűzfán függtem elnyúlt testtel...
Kakas szavára Péterrel zokogtam,
s én voltam a bal és a jobb lator!

Testvér, láttál tengert hajnal hasadtán!
Minden habocska más-más színt mutat:
piros, zöld, kék színt, ében is akad tán,
és mégis mind, mind ugyanaz a tenger,
melyen hajók szelnek jövőt utat.

Testvér, az Ember-óceán vizében
is minden vízcsepp más-más színt mutat;
Ábel kék, Dávid bíbor, Júdas ében,
és mégis mindig ugyanaz a Tenger,
s hátán nagy eszmék szelnek szent utat.

Ha gyűlölünk: egymásban önmagunkat
gyűlöljük, mert egy-test-egy-vér vagyunk!
Bejártam a jelent és a messzi múltat,
néztem haldoklók megtörő szemébe,
s egy volt porból vett szívünk és agyunk.

Láttam, ki mindig ember-szívet vágott,
láttam fiától átdöfött anyát,
akasztófán sötét embervirágot,
örült nőt fojtogatva csecsemőjét
és bosszúból felgyújtott kis tanyát.

Láttam apácát rothadó ragályos
betegeket mosdatni Krisztusért,
s míg kint zenélt a karnevális város,
ő mosolyogva halt meg liliumként
a túlvilágon várva égi bért.

Keresztény filmen láttam vad zsidókat,
amint verték Jézust vérlázítón;
– zsidók filmjén az inkvizíciónak
máglyáin égtek a zsidók, s a nézők
közt düh tombolt keresztényen, zsidón.

Testvér: én mindent láttam, s megbocsátok!
Szánjuk, kit árnyékként a bűn követ,
mert testvérünk ő, s átka közös átok!
Magyar testvérek, germánok, szlovákok,
csak ki nem ember: vethet ránk követ!

Minden emberben önmagad szeresd:
közös nagy Tenger csöppjei vagyunk,
Ha arcod eddig vad dühtől vereslett,
csontos ököllel verd bűnbánó melled,
hiába, Testvér, emberek vagyunk!

Rohanás a tavaszban

Ki tudja mióta? talán ezer éve
fut a Sors autója az Éjbe velem...
Pár perc csupán, hogy a fényre kiérve
látok, s a csodák özönét figyelem:
most ébred a föld, a halálszagú táj,
sietni, sietni, sietni muszáj!

Hurrá, rohanunk, maradoznak az ormok,
maradoznak a völgyek, a várak, a múlt,
látok patakot, hidakat, suta tornyot,
pár perc: s feledés buta fátyola hullt
le mögém... Autóm ragyogón tova száll,
sietni, sietni, sietni muszáj!

Rohanunk, a Tavasz magasul fel az űrben,
dirigál csuda-botja kifeslik a lomb,
dirigál: s a paraszt a dohos szagú szűrben
kikocog s veteget... Már zöldül a domb...
Dirigál: jön a szél s a vetésbe kuszál,
sietni, sietni, sietni muszáj!

Rohanunk falun át, hol a gyermek a sárban
játszik... Lakodalmások éneke jó.
Kotló a tojásokon ül a kosárban.
– A Tavasz dirigál: s a gyerek, csibe nő,
pár perc: s öreges a pihés, pici szárny:
sietni, sietni, sietni muszáj!

Pár pillanat: és a menyecske örömmel
új életet etet a melle haván.
Fakadoznak a fákon a szirmok özönnel,
jó volna megállni, leszállni talán,
szirmot simogatni... Hiába, ha fáj:
sietni, sietni, sietni muszáj!

Rohanunk, ragadó autóm tovavágtat,
felvillan egy emberi arc s tova vész...
Már hull a szírom... huzogatja a fákat
a gyümölcs... a mezőn a kalász feje kész...
Könyörülj autóm Vezetője, megállj!
– Sietni, sietni, sietni muszáj!

Rohanunk, fejemen felhózik a gondom,
aratók dalait dudorássza a szél.
kifutunk a Tavaszból! Túlhan a dombon
ott leskel a Nyár, meg az Ősz, meg a Tél:
te szörnyű sofőr, pár percre megállj!
– Sietni, sietni, sietni muszáj!

Rohanunk pihenéstelenül dübörögve,
öklömmel ütöm a Titok-vezetőt:
míg hátratekint vigyorogva, röhögve
a Halál... nevetése lidérc, temető
szaga rajta, hadarva susogja a száj:
sietni, sietni, sietni muszáj!

Rabszolgák énekelnek, 1925

Holdas ég alatt

Falum felett titokzatos az éjjel.
Éjfélel órán haldoklóhoz hívtak,
s míg vágtatok vigasztaló igével,
a szívem vad keserveket dobog.

Az égről rámnéz részvétlen ezernyi
csillag-szem, míg csikorgó hóban járok.
Szeretném most ököllet végigverni
a holdat, ezt a vertarany dobot...

Riadjanak rém-látó réquiemre,
mind, mind, akik alusznak ernyedetten:
az élet-fáról egy titkos ütemre
lehullni készül egy levéllyi lét!!

Sok millió testvér csak alszik, mintha állna
színes meséknek május-záporában:
mindenkit hőssé szárnyasít az álma,
s szivárvány-hintán ringatja szívét...

Csak a kutyákat bántja a halálszag,
s testvéri szívvel vészjelet vonítanak,
hogya a halál a hold alatt halálszagat:
s lelket fogott a fekete horog...

Az embersorsok mind külön forognak
színes ködök közt külön csillagokként,
s ha egy nekimegy a halál-horognak:
a többi nem sír, nem szól, nem szorong...

Jó volna egy titkos, aranyló szállal
az összes szíveket gyöngysorba fűzni
(ezeregyéji testvér-holdsugárral)
s keringeni, mint a játszó gyermekek:

kik kéz a kézben körbe-körbe járnak,
s ha egynek köztük véres lett a lába:
megáll az ének, játék, mind megállnak,
mert mind megérzi, hogya egy beteg...

De nincs ily szál, a holdsugár is álom...
Testvérszívek alusznak s egy se vérzik,
amíg vigaszt vivón az utcát járom,
s egy Tolvaj fűr kincsrejtő lét-falat...

Jó volna most öklös, megnőtt kezekkel
bezúzni minden álom-ablakocskát
s vonítani hosszan a testvér-ebekkel
a halálszagú holdas ég alatt!

Rabszolgák énekelnek, 1925

Rózsás rádió

Sok vész hír jó a végtelen felől
szívünk felé a titkos drótokon...
Jó néha elvagdalni a setét
rém-drótokat, s a rózsás rádió
hallgatni az öröm üdvözlését...

Jó lesni párás korcsma-ablakon
keresztül a legények mámorát,
míg nyílnak a kihívó énekek...
Jó ülni friss menyasszonyok között,
s elnézni vidám vőlegényeket.

Jó tudni, hogy még vannak búcsúsok,
s a boldogság sok sátorán belül
mézes-kalácsok szivárványlanak,
új éhségű tömegek rajzanak,
míg tündököl szent ostyaként a Nap...

Jó tudni, hogy a déli távolok
tavaszi-nyitó fecskéket rejtenek,
megtárák állnak kék ködök között,
s egy óriás örömet vetetet,
hol a barázda könnyel öntözött...

Jó tudni, hogy a borzalom-bozót
lányoknak, legényeknek májusfát terem...
A falvak végén játszi pulya-raj
kacag, mert füttyös síp-ajkat csinál,
és megszólal a néma fűzfagally...

Vannak még meg-nem-mérgezett kutak,
ember-rokonhoz szétfutó utak,
van délibákkal vemhes messzeség,
s mint föl-nem-ébredt Hófehérke-nép:
aluszhatnak meg-nem-álmodott mesék...

Az erdő fészket, bölcsők csecsemőt
ringatnak... a föld embert álmodik
s virágot is... Vágjuk el a setét
rém-drótokat, s a rózsás rádió
hallgassuk az öröm üdvözlését...

Vigasztaló, 1927

Az anya

Méhe gyümölcsét szétlopta az élet:
a fiait a pálya, lázas éjek
s a lányait szerelmes vőlegények.

Most ül az özvegy-házban egyedül,
a falakon bal-sejtés feketül,
s fülébe gondot, árnyat hegedül...

Örökké bajt és átkot szimatolgat,
varázsszavakkal kérdez vándor holdat
öt gyermekéről, s ujjain latolgat...

A szíve bíbor pókja estelen
négy égi tájra nyújtja testtelen
mér földes lábát álom-nesztelen:

titkos drótot húz minden gyermekéig,
átfút hegyen, erdőn, folyókon végig,
s a drótjait angyal-testőrök védik...

Folyton távolba néznek a szemek,
kérges keze tapintata remek:
rögtön megérzi, ha a drót remeg.

Megérzi a gyermekszív sorscsapásait:
vak éjszakában végzettel csatázik,
s ima-nyilakkal fátumokat másít...

Ha újságok jeleznek háborút,
pestist, földrengést, jégesőt, borút:
az anyahomlok rögtön ráncba fut,

agyában felvert harangok konganak,
a gondolatok bomlottan bolyongnak,
mint Karneválja millió bolondnak...

Csodák csodája: mér földesre nyúl
két karja: és tenyere paizsul
minden gyerekre ráborul,

anyamadár-szárny nő ki minden ujjon,
hogy gyermekének szíve odabújjon...
S akkor megnyugszik, s Tedeumot ujjong...

Parancsolj, Fenség!

Családi Szentély templomában ülsz,
az ártatlanság tiszta trónusán,
s aranyként szórod mosolyodat, Gyermek!

Kint dül a harc kenyérért, hatalomért,
zavaros árvizek futnak el ablakod alatt,
az Élet pajkos kamasz-kezével
trágár ábrákat rajzol a falakra:
te nem tudsz róla semmit.

Apád, anyád a küszöbön lemossa
az izzadságot és a vért kezéről,
s úgy hozza néked az árvizekből kifogott virágot
s a kiverelkedett kenyeret, kalácsot,
mint hogyha úgy nőtt volna kint a templomkertben...

Apád, anyád hozzám hozott nyaralni.
Fenség, ne vedd ezt cifra hízelgésnek:
nem hajlongtam még földi úr előtt,
nem tömjéneztem királyok kegyét,
nem hulltam porba még a Nő előtt,
nem térdepeltem Pénzisten előtt,
– fájdalmak íján ellőtt nyíl vagyok,
s így repülök az Istenség felé...
Fenség, most kis vargabetűt csinálok
ím, könnyű térdel hódolok neked...

„Mécs bácsi még!” Igen Fenség, parancsolj!
Ostort fontam. Faragtam karikához botokat.
Galambjaim riasztom, bukfenceztetem.
A kis bocin lovagoltattalak,
csináltam láncot gyermekláncfűszárból,
reverendámat gallyra akasztottam,
s majomként másztam a cseresznyefára.
Mariska néni arcán a szemölcsöt
megtettük „póknak”, hogy mulassunk rajta.

„Mécs bácsi még!” Igen, mint vén komornyik
újabb mókákon töröm a fejem,
Az itató vályúba vizet húztam:
Fenség, fürödj, rózsás bőrödre lesnek
forró, csókos, nevető napsugárkák...
Locsold a csibét, bámuló kacsákat!
„Mécs bácsi még!” Papírhajót csináljak?

Piros hajók a kacsák pocsolyáján...
Itt könnyű kéz kell! Súlyos a kezem,
mert Isten-szobrot véstem lelkem tömbjén...
És könnyű szem kell: tündértengert látni
a kicsi kacsák kicsi pocsolyáján...
Fenség, ha nékem adnád a szemed!
Ha nékem adnád édes mosolyod!
Fájdalmak íján ellőtt nyíl vagyok:
az angyaloknak mit vigyek a földről,
ha nem vihetem édes mosolyod?

„Mécs bácsi még!” Megállj, tedd rám a jármot,
az országutat felszántom neked,
s bevetjük csupa-csupa mese-maggal...
Vagy ülj nyakamba, Szent Kristóf leszek,
ki általvitte árvizes folyón
a gyermek Jézust vastag izmú vállán...
Lábunk fekete, zagyva vízben gázol,
ülj a nyakamba, lábod tiszta még,
a szíved tiszta még... valami kis szigetre
ha átvinnélek téged és a többit is,
a Lacikat, Csabákat, Bözsikéket,
átmentenélek, hátha új világ nő
meg nem fertőzött, tiszta szívetekből...
– Az ó világot hordja el az árvíz...

Vigasztaló, 1927

Kirándulás

Szeretem a szegények romantikáját.
 Eljössz csudalátni? Eljössz a romantikus erdőbe?
 Itt van fölöttünk, benne járunk, mint a mesében.
 Nem látod? Megállj!
 Verd meg a virággal a szívedet, szemedet,
 ez a virág a szeretet.
 Ugye most látod! A középben van a Boldog Mosoly fája:
 Jézus lejött az égből, hogy ezt a fát lássa,
 könnyével és vérével öntözte, hogy szebb legyen...

(A szegények szeretnek sokan lenni,
 szeretnek együtt lenni, mint a vetések,
 hogy millió vonásból összeálljon az Isten arca...
 Most üresek a gyárak, a műhelyek, a konyhák.
 Vasárnap délután van. Most zöldül a romantikájuk...)

Most járjuk végig a szegények romantikáját.
 Külvárosi kocsmá. Munkások mulatnak.
 Hervadt feleségük halk hangon dúdolgat gramofonszó mellett.
 A borkancsóból nőni kezd a Boldog Mosoly fája...

Mozi. A szegényeknek jó elbújni benne.
 Nézd, hogy tudnak sírni a legbutább történeten,
 még mindig van könnyük,
 pedig mennyi elfoly bánatuk malmain...
 Hogy tudnak kacagni Maxinak mókáin, Pufi puffanásán,
 akár a gyerekek...
 Nézd, a félhomályban könnyharmatban áll a Boldog Mosoly fája...

Léghajó-hinta, automata-verkli.
 Bakák, cselédek, varrólányok, mesterlegények.
 Micsoda mámor: ringni önfeledten,
 nagy néptömegetől nézetni magunkat
 legalább egyszer, vasárnap délután...
 Nézd ezt az égő-vörös ruhájú lányt:
 most indul épp tizedszer, állva hintázik,
 mily kéjjel ring, akár a régi rokokó dámák,
 míg gáláns gavallérok lesték szoknyájuk lebbenését...
 Tudod min ringatózik ez a lány?
 A Boldog Mosoly fáján...

Falun vagyunk. Éppen nyílnak az akácok.
 Esteledik. Messze száll a harmonika, énekelnek hozzá:
 Édesanyám rózsafája, én vagyok a legszebb ága.
 Kihajlottam az utcára a legények bánatára...
 Aki ezt hallgatja, lehajtja a fejét, s úgy borul reá a
 Boldog Mosoly fája...

Kántortanítóék kilenc gyerek-sípján orgonál a Jókedv:
az egyik fiúcska fésűjén muzsikál, a többi meg táncol...
Kint a kicsi kertben bimbósodni kezd a Boldog Mosoly fája...

Holdfényes kápolna áll a faluvégen.
Julcsa néni és a többi szent nénikék ott ülnek a gyepen.
Gyertyánál olvasnak elrongyolt újságból egy szent német lányról,
aki megkapta a Jézus szent sebeit...
Titokban mind érzi, hogy kezd sebesedni keze, lába, melle...
És a kápolnánál ragyog, égis nő a Boldog Mosoly fája,
s a hold kacag rája...

Vigasztaló, 1927

Egyszerű találkozás

Csak ketten voltunk a munkás-fürdőben.
Két meztelen férfi, semmi más,
csak a csípőnkön csüngött a kis daróc-kötény.

Bemutatkoztunk. Szervusz. Te vagy a gyári mérnök.
Te délről jöttél, én északról,
te barna vagy, én szőke.

Beszélggettünk. Van feleséged, szép és fiatal.
A szeretete: rózsaszínű gyöngykagyló,
Vénusz szépmívű gyöngyház fürdőkádja...
És mégis idejöttél a közösbe:
mert nem fürödhetsz benne csak magad...

Álltunk. A csöndben csobogott a víz...

Én legény vagyok. Van egy anyám. Egyetlen.
Szeret. Lecsókolja rólam az izzadságot,
Lecsókolja rólam a ragályt,
lemossa rólam az álmatlanságot, mint a kormot,
és így szereti a többi négyet is.
A szeretete tiszta kristályfürdő:
de nem férünk el benne csak öten...

Megharsantak a gyári kürtök,
s a piros üvegtető boltozata beleremegett...
Úgy álltunk bent, mint egy, nagy pirostojásban,
vagy megdobbanó óriási Szívben...

Mert csapatosan jöttek a munkások,
meztelenül, a kis daróc-köténnyel.
Jöttek vének, jöttek fiatalok,
fáradtak, kormosak, betegek,
bénák, könnyűek, kiütésesek...

Nézd ezt a vizet...
Az óriási Szívben ez az emberszeretet,
nem undorodik, nem válogat:
nézd, hogy – csókolja a bütykös, tyúkszemés lábat...
mintha Szalóme galamb-lába lenne;
hogy csókolja amannak gennyes karját,
mintha szűz, fehér rózsza lenne...
Hogy öleli a zsidót és magyart,
a hetyke lábút és a beteget...
Testvér, ez a víz az emberszeretet,
ez a piros-üveges uszoda, ez a nagy Szív: az én szívem.
De jaj, csak emberszív csupán:
jön egy vihar és összetöri üvegfalait,
jön egy pici földrengés és szétfolyik a szeretet...

Az Isten-szívben elfér minden ember,
s minél szennyesebb az ember, annál ragyogóbb a víz.
Tisztulhat benne francia, magyar,
buddhista, keresztény, tűzimádó,
liliomtipró, gyilkos, áruló,
bélpoklos, vérfolyásos, bőrbajos,
s a sok piszoktól egyre ragyogóbb a víz...
Testvér, érzed, mily hófehéren úszunk:
Isten szerelmén nyíló lótuszok...

Csak az a baj, hogy kint vár a fürdőszolga:
az Élet rákaggatja rémes rongyainkat,
pappá, mérnökké, munkássá öltöztet,
tört, bombát, mérget rejt zsebeinkbe,
a szétfutó sugár-utakra állít,
melyek egymástól egyre távolodnak,
hogy vége legyen a testvériségnek,
és mindörökre fájjon a szívünk...

Vigasztaló, 1927

Harangöntők öröme

Harangöntővel autózom.
Épp dél van, a kicsiny falukban
imára szólnak a harangok.
„Ez is, az is, az én harangom”,
ujjong a vén mester vidáman.

Mint hogyha szólna: szívem vére
vett formát fent a tornyok mélyén,
vihart, halált, szerelmet kongat,
ünnepnapot, tűzvészt, meg Istent,
mikkel telítve volt a vérem.

Ez az igaz öröm: az élet!
Amely harang nem zeng toronyban,
halott harang, vásári lim-lom,
hazugság a művészi öncél
s a műhely-góg: magunknak írni.

Ki a tornyokba álmainkkal:
szívek, vallások, nemzetek közt
zenésítsék meg a sötétet,
a förtelmes feketeséget,
s teremtsenek testvériséget!

Így szólok, míg az autó vágat.
... Most hirtelen koromsötét lesz,
vad gondolat-vihar komorlik...
... tán nem is autó ez a jármű,
tán denevér egy látomásban...

Suhogva szállunk a sötétben,
s hogy hátra nézek, régi híres
harangöntők ülnek mögöttem:
Mózes, Homéros, Buddha, Dávid,
mint másvilági óriások...

Az út mentén a vaksötétben
sorban titáni tornyok állnak:
vastornyában a századoknak
s évezredek gyémánttornyában
titokzatos harangok kongnak...

Titokzatos harangok kongnak,
s ujjonganak az óriások:
„Ez itt az én harangom hangja,
a lelkem teste, szívem vére...”
zenélnek a titáni tornyok...

Suhogva szállnak a sötétben...
Új századok jegenyésorként
toronylanak az útszegélyen...
A tornyok öblén más zenéket
viharzik más harangok szíve...

S hogy hátranézek: látom Plátót,
Vergiliust, Sophoklést, Szent Pált,
Dantét, Ágostont, Szent Ferencet,
Petőfit és sok százakat még,
s a tornyokban harangok kongnak...

... Fehér elefántcsonttoronyban
a Szűz kéklő harangvirágja...
– De én vágtatok, meg nem állok,
míg meglelem a legnagyobbat,
mit ott öntöttek Názáretben...

Mindenki kontár Hozzá képest!
Minden lélek tornyában ott csüng
Krisztus csodás jóság-harangja...
De néha bevattázza Sátán
a szívek szép jóság-harangját.

A föld ilyenkor meg-megőrül:
a háborúk s a forradalmak
vörös máglyákat gyújtogatnak...
– míg egy vihar megint kihányja
a vattát, s újra csendet kongat...

... Az örökkévalóság tornya
fel-felrémlik a végtelenben...
Én vágtatok, míg megtalálom
a legnagyobb, legszebb harangot,
mit ott öntöttek Názáretben...

Vigasztaló, 1927

Mint a madarász

Ki tudja, honnan jönnek ők?
Talán a Szépség erdejéből,
tán a teremtés tengeréből,
tán Isten-álmok dzsungeléből,
csak húznak ősszel és tavasszal,
ha tél tombol, vagy nyár arat,
húznak a szépség-madarak.

Én lesben állok, mint a madarász.
Nincs éjjelem, se nappalom.
Tört, lépvesszőt rakok titokban:
kertekben, sűrű csalitokban,
álmok tornyán vagy magyar vágyak ormán,
nyomor-kunyhókon, szélmalom-vitorlán,
gyóntatószékben vagy cigány vonóján,
koporsóban vagy csecsemői pólyán,
tört, lépvesszőt rakok titokban,
és lesben állok, mint a madarász.

Mert van madár, mely május-fákon ül meg,
és ott repdes, hol emberek örülnek.
És van madár, mely a gyónás-vízében
szeret fürödni s ott ragad a lépen.
És van madár, mely sohse kotlott másón,
csak tiszta, szűz menyasszonyok szívéen,
mint gyönyör-teljes boldogság-tojásón.
És van madár, mely magyar vágyak várán
turulként virraszt a jövőbe árván.
És van madár, mely forradalmas éjjel,
mint vérbe mártott vércse vijjog kéjjel.

És van madár, mely minden ezer évben
csak egyszer száll, s ha megragad a lépen:
nótája nemzedékek álmát színesíti.
Én lesben állok, mint a madarász.
Sok elrepül, sok megmarad.
Elrejt a kis madarat
a cifra, zengő drótú vers-kalitka.
A vers-kalitka titka eladó:
búcsún, bódében, boltban kapható.

És várom azt a madarat, mely egyszer
repül csak minden, minden ezer évben,
mely nem ragad meg semmiféle lépen,
nem kapható bódében, azt a ritka,
szépséget, mit nem látott szem, kalitka
s nótája nemzedékek álmát színesíti.

Az ember és az árnyéka, 1930

Itt voltam 1927

A tehenészünket besorozták katonának.
 Először káromkodott, aztán hallgatott, aztán füttyörészett.
 Ma az istálló kerti falán felírást találtam.
 Valami szöggel véshette a viharvert vakolatba:
 „Itt voltam Kovács Imre 1927”.
 Ki kíváncsi erre? – gondoltam magamban s kacagtam.
 Gurultam a kacagások fényvirágos ormán.
 Aztán megtorpantam, mint ki sötét szakadékhoz ért.
 Kikacagtam az örök Ember örök mozdulatát.
 Évezredek óta soroz a földön a Halál.
 A regruták káromkodtak, aztán füttyöltek rá.
 Rávésték nevüket az idő vén vakolatára.
 A barlanglakó kővel karcolta nyomát a sziklába.
 A fáraók piramisokból rakták ki nevüket.
 A vezérek népek vérebe mártották kardjukat,
 s úgy írták nevüket a dicsőség pantheonjára.
 A költők tintával izzadták isteni vérüket,
 s ráírták nevüket fűre, fára, népek falára.
 Igaz, izgat a gondolat: arasszal tovább élni,
 de pantheonok dőlnek, hull az idő vakolatfa...
 Én az élet szolgája voltam, besorozott a Halál.
 Néha átkozódtam, néha imádkoztam, néha énekeltem.
 Költő voltam, tintává izzadtam isteni véremet.
 Ráírtam nevemet báltermek falára, templomok falára.
 Ráírtam nevemet tavaszok kék-selyem sátorfalára,
 (csicsergő fecske rácikkázta magát a kék égre.)
 Ráírtam nevemet telek jégpalotájára,
 (téli varjú nyomot hagyott a folyók jegén.)
 Ráírtam nevemet tapsoló tömegek lelkesedésére,
 (a hold ráírta arany-arcát a zöld tavak vizére.)
 Ráírtam nevemet szegények házára, gazdagok házára,
 Ráírtam nevemet a magyar nemzet várfalára:

ITT VOLTAM. 1927. MÉCS LÁSZLÓ.

Az ember és az árnyéka, 1930

Öreg fák

Az Ősz, a szőrös szívű végrehajtó,
beszedte már a bús adót a földtől:
rezgő nyárfákról ezüst pénzt szedett,
fehér nyírfákról arany pénzt szedett,
nagyságos tallért napraforgó szárról,
a szőlődombon színes szőlőgyöngyöt.
A pezsgő mustból áldomást ivott,
duhaj máglyát rakott a krumpliszárból,
aztán leült egy kertben a sövényre.

Öreg házaspár reszketeg kezekkel
fűrészelte a vénhedt körtefát.
A fa kidőlt. A többi fák felsírtak,
mint emberek, ha egyikük kidőlt.
Halálos csend lett, csak egy szomszédkertben
harkály kopácsolt, odút vájt a fába,
mint lelkünkben a csákány-csőrű gondok.
A két öreg leült a fára mélán,
a verítékük hullt és hullt a könnyük.
A férfi szólt: apám ültette még
szegényt, épp akkor, mikor egybekeltünk.
Jól szolgált, volt virágja és gyümölcse,
de napról napra múlt, mint az ember,
és véle múlt virágja és gyümölcse.
Az asszony szólt: olyan, mint mink vagyunk,
nézd mennyi odva, görcse, forradása,
és olyan, mint az öreg ember lelke,
mit szűk és búk és harkály-csőrű gondok
odvasra vájtak, s bagoly kuvikol
az odvakból az úton elmenőre.

Ne sírj öreg, fájánál még melegsünk
e télen, aztán elmegyünk utána.
Az Ősz kacagni kezdett, mint a vércse,
aztán elindult, varjúraj kísérte,
a szomszéd-kertben harkály kopogott,
mint lelkünkön a csákány-csőrű gondok...

Az ember és az árnyéka, 1930

Ketten a csodafával

Sokat jártam, mendegéltem,
egyszer egy nagy fához értem,
lehetett pár ezer éves,
sok-sok odva: egész méhes,
egész lelke méztől édes.
Sok-sok lombja: egész erdő,
titok-rejtő, fészek-rejtő,
Sok madara: kész dalárda.
Sok szépséges szép virága.

Megállottam bíz én ottan,
s fél-hangosan gondolkodtam.
Én Istenem, de jó volna,
ha e vén fa megbomolna,
megbomolna, elindulna,
elindulna gyökér-lábon,
s ezer lábon a világon
vándorolna, velem járna
egész világ csudájára.

Hát a vén fa meghallotta,
kacagását kibontotta,
minden ága rengett bele,
hullt virágja és levele,
rám esőzött nevetése,
nem maradtam adós én se,
vele együtt jót kacagtam,
hát az ajka szóra pattan:
emberem vagy, amint látom,
veled megyek, kis barátom.
És elindult ezer lábon,
s így vándorlunk a világon.

Járunk, járunk, járdogálunk,
jégesőnek aláállunk,
fény-esőnek aláállunk,
semmi fontost nem csinálunk,
csillagokkal cimborálunk,
itt megállunk, ott megállunk.

Néhol nyomor-házak állnak:
odaállunk kenyér-fának.
Néha vidám szelek jönnek,
viharai jobb jövőnek:
mint a zászló leng a lombunk,
szívből adjonistent mondunk.
Néha délibábot játszunk,

és tótágast állni látszunk.
Könny-tavakba mézet öntünk,
s kinek minden álma eltűnt:
kicszeréljük minden éjjel
bús szívét fülemilével.
Találkozunk siratókkal,
országos nagy koporsóval:
odaállunk remény-fának,
föltámadás példájának,
madaraink dalba fognak,
s költögetjük a halottat.

Járunk, járunk, járdogálunk,
semmi fontost nem csinálunk,
itt megállunk, ott megállunk,
csillagokkal cimborálunk.

Az ember és az árnyéka, 1930

Örök banalitás

Tulajdonképpen nem történt semmi. Kitavaszkodott.
Megjött a fecske, megjött a gólya, megjött a gébics.
Megjött az ibolya, megjött a gyöngyvirág, megjött a tulipán.
Tavaly is így volt, tavaly előtt is. Évezredek óta.

A fák magukat részegre szívták valami borból,
földből gyökérrel, fényből rügy-szájjal lerészegedtek.
A lelkem magát színesre szívtá valami örömből:
ezer gyökere emberben, földben, égen, Istenben.

Mintha most látnék először tavaszt! Ki játszik velem?
Nincs semmi dolgom ezen a dülön. Mit kószálok itt?
Babonázottan kódorgok Isten kék ablaka alatt,
mint a szerelmes kószál kedvese ablaka alatt.

Nincs mit beszélnem, mégis beszélni, dalolni,
mégis fütyülni késztet Valaki, mint a rigókat.
Nincs mit sietnem, mégis sietni kerget Valaki
dülőről dülőre, hegyre föl, hegyről le, nyírfától nyírfáig.

Nincs, kinek virágot vinnék titokban. Mégis virágos
botom, kalapom, s egy nagy virág lüktet szívem helyén.
Nincs mit örülnöm, s hej, haj mégis részeg pacsirtákat
szeretnék csempészni gondvert emberek szíve helyére.

Valaki néz rám: harmat-szemekkel, nefelejts-szemekkel,
pipacs-szemekkel, napraforgó-szemmel Valaki néz rám.
Valaki beszél: fűzizegéssel, lombsusogással,
szél-citerákkal, vágy-hegedűkkel Valaki beszél.

Valami ritmus lüktet az űrben, mint a folyóvíz,
most hallhatóan fény-esők zuhannak, felhők suhannak,
tojások fogannak, tervek fogannak, emberek rohannak,
célok rohannak. Valami ritmus lüktet az űrben.

Tulajdonképpen nem történt semmi. Banalítások.
S mégis csak meg kell kicsit bomolni! A végtelenbe
ablakot vágni: a kék örömet tüdőre szívni,
élni a ritmusban, hinni, remélni s szeretni, szeretni!

Az ember és az árnyéka, 1930

De profundis!

Nem csodálom, hogy már ebbe annyi ember beleőrült,
felüvöltött, mint a holdra bús kutyák és ordított!
Tengerfenék rabja vagy te, tenger tornyosul terajta:
éjnél éjebb ismeretlen, rejtély, rébusz és titok!

Világító halak úsznak, kagylók a magasban,
mondod: Nap, Hold, mondod: bolygók, mondod: csillag-ezerek.
Világítsz a tudománnyal, világítsz a vallásoddal,
s áll a vak, süket sötétség, s önmagad sem ismered!

Hogy ne érezd tenger terhét, kitaláltál pár játékot:
felhőkakukkvárat épít a bölcselgő értelem,
játszol néha háborúcskát, hazát, börszót, forradalmat,
s kéjes-édes játékokskád a vak-macska szerelem.

Játszol a tengerfenéken, szíved mégis nyughatatlan:
vajh'mi van a véghetetlen Ismeretlen felszínén?
Mint a buborék a borban, szállnál fölfelé búvárnak,
ám a Tenger visszanyom, és rád mered a régi rém.

Szárnyas elmék próbálkoznak, költők szálltak fel búvárnak,
eljutottak a tejútig, de már följebb egy se ment.
Hit létráján szentek mentek, de nem jöttek soha vissza.
Hogy mit leltek a magasban, ma se tudjuk idelent.

Játszol evvel, játszol avval, mégis titkon nyugtalan vagy,
hogy valaki számonkéri a te hangya-életed.
Valahol a magasokban egy nagy Kéz egy könyvbe írja,
hogy az elmúlás-homokban egy kis hangya lépeget...

Felelős vagy! Meg kell mondd: van-e Isten, nincs-e Isten,
Bűn-e, hogyha erre lépsz, vagy erény-e, ha arra lépsz?
Isten-szó-e a Biblia, bűvároknak vezérkönyve,
– vagy legenda-gyűjtemény csak, rébusz-rejtő régi férc?

Meg kell mondanod, mert egyszer minden kis játékod elfogy,
s meztelen didergsz, ha eljön a legborzasztóbb: a vég.
Hátan fekszel, s üvegszemmel nézel fel a végtelenbe,
hova lelked száll, száll, mint egy fehér gyöngyös buborék.

Az ember és az árnyéka, 1930

Örök Kolumbus

Megúntam az elaggott Európát,
felmérve már a dombok, völgyek, rónák,
– üzengetnek a végtelen vizek.
– Hiszek!

Felbontva, felboncolva, kiismerve
a föld, a test, az út: nincs menni merre,
s a kisajtott rög álmod nem fizet.
– Hiszek!

Az országok határai lezárva:
a Szerelemnek, Pénznek van határa,
a Tudomány bort papol s nyújt vizet.
– Hiszek!

Nincs merre menni, csak a Végtelennek!
Rongyos hajóján semmi-életemnek
Európából vágyakat viszek.
– Hiszek!

Parton kacag a világ Fejedelme,
kétely-szeleket kacag a fejemre,
de én szelem a végtelen vizet.
– Hiszek!

Valahol lenni kell egy új világnak:
a viharban világító virágnak,
szagos örömnök szirmával izent.
– Hiszek!

Bajtársaim nem egyszer lázadoznak:
a józan ész, a test, de a koboznak
húrján zenélem: újat merni szebb!
– Hiszek!

Valóvá vált már sok vágy, földi álom,
szent ösztön hajt, megyek, míg megtalálom,
s lesem az iránytűvé vált szívet.
– Hiszek!

Abszurdum, észfeletti, lehetetlen,
akár az Isten-kisdéd Betlehemben.
Új földet rejtnek rejtelmes-vizek.
– Hiszek! Hiszek! Hiszek!

Imádság örök gyermekségért

A gyermek: a mi féltett mindenünk,
amerre lép, mindig mesébe indul,
ivóvizébe nem kell hintenünk
álomport, mert legendák hőse így is.

Tökéletlen, de szent és glóriás,
és mindég nőhet, mert befejezetlen.
Uram, maradjak gyermekóriás,
ki mindég nőhet, mert befejezetlen!

És ne legyek se csüggeteg, se bús:
ki szomorú, az nem csinál legendát!
Legyek titán, új gyermek-Orpheus,
ki unokája fünek, fának, fénynek,

tónak, madárnak és farkasnak is.
Aztán mutasd meg álmok erdejében
a fát, melyből kivághatom a kis
varázstilinkót, mit megértenek mind:

a szikla-szívek és farkas-agyak,
fa-lelkek, örvény-lelkek, kígyó-lelkek,
emlékeztén, mikor mint ős-agyag
az édenkerti nagy testvériségben

együtt volt mind, együtt, Ádamban is,
s nem volt még szétvadítva ember, állat,
állat állathoz nem volt még hamis,
s ember-szívben nem adtak még találgát

egymásnak kígyók, rókák, skorpiók:
hogy elpusztítsák az embert!
Emlékeztén értsék a régi szót
a gyermek-szájjal megfújt furulyából,

s induljanak el a gyerek után
folyók, fák, sziklák, mint rég a mesében,
s az állatok az emberek után:
pár percre hátha visszajönne Éden?

Üveglegenda, 1930

Üdvözlégy testvér, szent titok, tükörkép!

Sok ember így van: pillangóra pillant
s eszébe jut: hernyó volt és utálat;
embert lát, kiből a malaszt elillant,
s eszébe jut: gyilkot hord, gyűlöl: állat.

Ó én nem! Vallom: zord magány az élet,
az ágyamnál halálszorongás posztol,
ajtóm előtt halál. Én mindig félek
egy ismeretlen névtelen gonosztól.

S ha így kilépek a magány-barlangból
és embert látok, korcsot bár vagy léhát,
úgy érzek, mint Ádám, mikor barangolt
és felfedezte tükörképét: Évát.

Üdvözlégy testvér, szent titok, tükörkép!
Melledben szintén kis piros madár van?
Dalol, midőn virágzanak a körték?
Szorong, midőn köd-rém jár a határban?

Milyen csoda, hogy jársz, hogy van tíz ujjad,
rejtekek-barázdáin az agy-motornak
átfut a Föld, s így teremthetsz újat.
A vágyaid örök gyöngyöt kotornak.

Szeretlek, és anyádban az anyámat,
arcának száz ráncában ott a jóság,
mint aszúfürtben mámor, és utánad
áldást küld, védje a vágyak hajósát.

Nyugtass meg, ó, hogy te is sejtéd Istent
s egy boldog létet túl a bús halálon,
hogy nemcsak én szeretnék lenni kis szent,
s hogy mind e sejtés nem agyrém, nem álom!

Üdvözlégy Ádám, mert olyan vagy mint én:
síró gyerek a ködben, hős a fényben!
Üdvözlégy Éva, mert másom vagy szintén,
s külön-szépséged gazdagítja lényem.

Nem kérdezem, ki vagy, király vagy kondás,
csak légy velem. Az elmúlás harangja
magányt kongat. Titkon riaszt a kongás,
s jó tudni, hogy százezrek lelke hallja.

Üveglegenda, 1930

Az ismeretlen katona sírjánál

A hős a jó fiú, nincs véle baj:
meghalt szerényen, nem keresve pózt.
A harcmezőn virág lett, itthon tósz.
A béke-bankett jó. Ihaj-csuhaj!

A rokkant él. A rokkant rossz fiú.
Sebét nyíltan mutatja, nem hiú.
Szégyentelen. Tény: vérzett a honért,
de tapintatlan volt és visszatért.

Szépségverseny van – s mutogatja rossz
kezét, lábát, és nincsen Tajgetosz,
hogy letaszítsuk! Tósz, szobor, babér
szemét számára; barbár: enni kér.

Kenyér kell neki: (nem a gazdagok
kalácsa) házalási engedély,
s az utcán, melynek örvény-sodra mély,
árulni óhajt cipőmadzagot.

Ál-páthosz bög: a nép sír, andalog,
édent táncolnak revü-angyalok,
s az álmainkba belenyikorog
millió múlt s éhség, mely korog.

Sok százezer katona menetel,
parádéz Párizs, Moszkva főterén
– s a rokkant, ez a tetű-szürke Rém,
átsántikál köztük: „Mene, Tekel!”

A hőst szeretjük: vers-gőzök kies
páráiban példánk lett, légies.
– A rokkant rothaszt, málaszt, destruál
a szebb jövőbe nyíló kapunál.

A hős felett virraszt a hála-láng,
dicsőség-naptól csókolt kék katáng.
– A rokkant láttán lázad, forr a vér.
A hős meghalt, a rokkant enni kér.

Párizs, 1932 június

Legyen világosság, 1933

Aranyos kicsikém!

Hiszek a véletlenben, mely megett
Isten nevet,
mint én az ablaküvegek megett,
ha maggal tartom télen a cinkéket,
vagy ha az utcán lopakodva lépek,
hol játszanak proletár gyermekek – népek,
és sunyi módon ezüst pénzmagot
veszíték el s magamban kacagok.
Hát így, véletlenül
a pesti pályaudvar tetejéről,
rejtett helyéről
este kilenckor egy szürke veréb leesett.
Nem nagy eset,
de fontos, mert a költő észrevette,
az Út, az Igazság s az Élet
című újság riportere
(mit Isten szerkeszt)
és így az égben nagy tere-fere
leszen, az angyalok sokat beszélnek,
vitatkoznak s nevetnek majd felette.
Lehet, a többiek kimarták,
mert mérgesek a verebek,
akár az emberek,
ebek, rókák hiénák, szarkák.
Az is lehet,
hogyan bírta a nagy telet,
vagy nem evett,
vagy vékonyacskán, és vacsorája meg se kottyant,
s a félkezű vak újságárus táskájába pottyant,
a világhírek kellős közepébe:
a hét főbűnbe, méregbe, epébe,
égbekiáltó bűnök mocsarába,
a franciák göggyébe,
a magyarok öt szent Krisztus-sebébe,
a németek fertőző nyomorába,
a genfi cirkusz tűzijátékába
esett a kis veréb,
s a vak rikkancs megborzongott elébb,
aztán megtapogatta
és csókolgatta, simogatta
s százszor, ezerszer mondogatta:
„Aranyos kicsikém, aranyos kicsikém,
pihenő szivikém,
mesélő forrásból, kristályos vízikén
tartalak, mézezett gyémántbúzán, lencsén,
ébredj fel kicsikém, örööm, szerencsém.”
És betette a pénz közé zsebébe,

s kalaplevéve
valami imát rebegett.
Egy hirdető oszlop megett
álltam, néztem, a szívem remegett,
és lelkemből az ámulat kirobbant:
„Te rezes orrú rongy, te hadirokkant,
vak ágyrajáró, szegényszagú lim-lom,
te verébnél is szürkébb szürkeség.
aranyos kicsikém,
hol rejtőzött és színesült meséd?
Szemétdombodból hogy nőtt ki e lilium?
Aranyos kicsikém,
hol rejtegetted ezt az aranyat,
melyet nemcsak lovas huszár felett
teríthetnél szét aranyfüst helyett,
de a világtelet
bevonhatnád e mázsás arany pénzzel,
szétkalapálva a megmentett kézzel,
s varázsolnál aranynál aranylóbb nyarat!
Aranyos kicsikém,
míg vakszemeddel az Istenre nézel,
engem elhagyott vonatom,
de annyi baj legyen! az apostoli fogaton
végigszáguldtam Budapesten,
és nem töprengtem, nem kerestem
semmit, csak mint ki szerelembe esten
gügyög, gügyögtem láb, fütty ritmusával:
aranyos kicsikém, aranyos kicsikém!”
Szeretném tudniillik én,
ha egyszer haláltusával
lehullunk mint kis veréb,
az Úr lelkünk ütőerét
simítsa s mondja: „Aranyos Kicsikém!”

Legyen világosság, 1933

Hordár!

Határ. Átszállás. Cseh finác. Magyar csendőr. Barbár raport vár az utasokra Motozás. Gyanú! A földön mindenütt! Megszégyenülve távoznak, de gőgösen kiáltva: Hordár! S ő ugrik, mint az inasunk és terheinket fölveszi.

Újhely. Több éve ugyanaz szalad hozzám, ha hallja hangom. Hordár: egy Szám. Két lába van. Két karja van, erős, inas, hogy mások kincsét, szennyesét hordozza. Nem töprengve rangon, valláson. Cseh, zsidó, magyar kiált: fut. Hordár. Semmi más.

Így láttam eddig. S máma jön, pirul, fényképem kéri tiszta, szép emberhangon: ott legyen lakásában mint példakép pályám, küzdő diákkorom! Van két fia, két gimnazista, az egyikből papot nevel, másikból kántortanítót.

Hát ember! Szív-tulajdonos! Éjfélkor törten hazabaktat, a filléreket elteszi, félébren elábrándozik. Majd! Egyszer: rózsák közt pihen, pipáz a papnak apja. Paplak mögötti kertben méhe lesz, és senki „hordárt” nem kiált.

A gyermek nő, nem sejtve bajt, mint fészken a madárfiókák: virágos ágon, kacagó kék ég alatt ring életük, Homér hőskről énekel szív-hangjegyekből zengve nótát – s az apa- és anyamadár tövis közül hord étkeket.

Jönnek-mennek a vonatok: bölcső, tavasz, gyász, nász, koporsó. A gyermek mondja: „Kenyeret!” (És mintha „hordárt” mondana!) Kér labdát, cukrot, örömet; s minden apa, mint legutolsó hordár, a hátán cipeli családjá, népe álmait.

Örök átszállás életünk, de az utolsó állomásig apáink a hordáraink, midőn beszállnak maguk is! Ó, hol van most az én apám, ki poggyászt hordozott rogyásig? Repülj, csókold meg sóhajom a hordár két fáradt kezét.

Legyen világosság, 1933

Szívek közt jó a szívnek

A távolság nem oly nagy, vonat is volna innen,
s autót küldtek értem, hogy vendégségbe vinne.
Piros rózsákat tűztek minden zege-zugába:
hogy a vas feketéje, a kerekek zúgása,
a benzinszag ne fájjon s ne menjek egyedül.

Mert tengerben a könnyek, a füttynek füttyös szélben,
pipacsnak pipacsok közt, méhnek méhrajban délben,
varjúnak varjúvárban, hársak között a hársnak,
szívek közt jó a szívnek! Becsatlakozni társnak
egyhez, ezerhez, népes nemzethez: ez a jó!

Csak menni, együtt lenni, együtt virulni jóban
és hervadozni bajban, aranyhalas folyóban
arany uszonnal úszni, onnét folyam-mederbe,
onnét a mérhetetlen titokzatos tengerbe
s becsatlakozni végleg Istenhez: ez a jó!

Addig pedig bevonni a vasnak feketéjét
virággal vagy holdfényel a bánat barna éjét,
szivárvánnyá szeretni a könnyek keserűjét,
sebekre rácsókolni stigmák piros derűjét
és menni, együtt lenni, szeretni: ez a jó!

Legyen világosság, 1933

Vidám erőkre gondolok

A Nap már megkotlósodott,
fény-szárnya megpihésedett,
a fákon rügyek, báb-tokok,
piros tojások, édesek,
várják a víg feltámadást.

Vidám erőkre gondolok,
miket nem győz le senkisé
és semmisem! Bolond dolog,
de elhiszem, most elhiszem,
hogyan van tavasz; varázsital!

Hörpintsetek fel pár kupát,
s elhisszük, hogy e napokon
a nyúl piros tojást tojik
nevetve, mint a legbutább
húsvéti képeslapokon.

Bolond dolog, de úgy van ez:
ha újulás kell és tavasz,
a züllött, nyúlnyi gyávaság
s a rücskös, odvas, száraz ág
piros tojása lesz szívünk.

Tulipánhagymát televény
pólyáz: s kinő a tulipán.
Szívet pólyáz a telifény,
s kikél a bíbor, túlvidám,
hegyeket mozgató Csoda!

Ecettel él az ostoba.
A hősnek hit kell és csoda!
A szappanbuborék színes
nagy semmijéből is hímes
csodát költ ki a szeretet.

Világ-erőkre gondolok.
Vidám világ-erő a Hit.
A sír is csak egy nagy tojás:
Hit pattantja zárait,
s kikél a szép Feltámadás!

Fehéren és kéken, 1937

Olymposz él és jótékonykodik

Olymposz most is él! Fent magasan,
hatalmi dombon vagy arany-hegyen
istenek élnek tisztán, szagosan,
s vigyáznak, hogy a Földön rend legyen.

Zeusz hatalmas, s tudjuk, hogy bika,
hattyú vagy felleg-maszk megett
hány hajadon s férjes nőt megejt!
Övé a nők legbájosabbika.

Vulkánt, a sánta hadiszállítót
ismerjük s Vénuszt, díjat nyert nejét;
sajtónk suttogja: falhoz állított
férjének hány szarv díszíti fejét.

És Dianát, a karcsú félszüzet,
a férfi-nőt, tempózó sport-ladyt
látjuk, midőn rekord-nyulat űzet,
biciklin vágat, boxban kérkedik.

Hermész, a földi istenek ravasz
diplomatája expresszen robog,
mögötte Mars jár, háborús dobok
szólnak szavában, s meghal a Tavasz.

Apolló rossz gerinccel, részegen
mocsárból Istent sejt, mert zseni
– s lantján oly eszmét cincog félszegen,
milyet Plutosz rendel, ki pénzeli.

Olymposz él és élvez és kacag.
S a többi millió és millió vacak
halandó? Szót se érdemel! Azért
él, hogy tömjént termeljen és babért.

Igaz, a gyomruk néha kiabál,
s bakancsuk talpa tártan vicsorog,
hát jöjjön a jótékonyági bál,
menjünk táncolni, mert a nép morog!

S Olymposz táncol. Pezsgő durrogat.
Ezer cigány zenél, a húrokat
szakítja, s lent a hóban éhesek
imádkoznak, hogy minél fényesebb

legyen a bál! Mert reggel csontokat
s morzsákat seprúz a lakáj-sereg,
s míg mezgerélnek rongyos emberek,
a szemét közt sok gyöngy és konc akad.

Zabálj Nyomor, azután csend legyen!
Tiszteld, ki fent él az arany-hegyen!
– Szegény Jézus az éjben átmegy
s evangéliuma megfagy a jegen.

Fehéren és kéken, 1937

Piros virág a pusztán

Minden falunak van olyan árva földje,
melyben nem nő virág, fű, vetés. Még csöndje
is telve tüskével: hol szúrós bogáncsok
vetnek minden élő lénynek mérges gáncsot.

Itt a hajnaltündér sohasem harangoz
kék harangvirággal meséhez, kalandhoz,
mert harangvirágok itt sohasem nőnek.
Nem való e föld, csak sertéslegelőnek.

S minden falunak van oly árva suhanca,
– ki soha se indul szép mesében harcra,
sosem fog legyőzni semmiféle sárkányt,
nem kap arany tallért, kacagó királynőt.

Egy vágya se szökken gyöngyszemű kalászbá,
nem lesz más belőle, csak szürke kanászka,
csak szürke kanászka, majd még szürkébb kanász,
Isten gazdag telkén lengő, jég-vert kalász.

Egy sertéslegelőn nagy kánikulában
jártomban ily kamasz kondáskát találtam.
Mikor ráakadtam, gyökeret vert lábam,
mert ily kedves képet még keveset láttam.

Amíg a sok disznó a föld testét túrta,
a kis kondásgyerek furulyáját fújta.
Olyan szépen fújta, éreztem, ha mennyben
angyalok közt állna, ott se fűjné szebben!

Mert szép hegedülni hangversenyteremben,
még szebb citerázni angyaloknak mennyben,
de legnagyobb virtus pusztán ázni, fázni
s disznóknak jó szívvel, szépen furulyázni!

Ha jóságot látok, sírnom vagy nevetnem
kell mindég: most sírtam, de rögtön nevettem,
mert nadrágján hátul láttam egy nagy foltot,
a folt piros volt és vidáman rikoltott.

Nevetésem lassan elhalkult. Tűnődtem.
A sáros sertések rőfögtek köröttem.
Ájtatos lélekkel gondoltam a drága
kézre, mely foltot varrt e szurtos nadrágra.

Csak anya tud venni ily nadrágot kézbe!
A folt gondba került, vérátömlesztésbe:
lánykori ujjasát szabdalta szét boldog
szívvel, hogy felvarrja az éktelen foltot.

Hogy jobban megnéztem: szív-formának látszott
e folt, és a pusztán jószágot virágozott.
Ezen piros virág nevetése mellett
mendégéltem haza, s mosolyognom kellett.

Fehéren és kéken, 1937

Fényt hagyni magunk után!

Az élet örök búcsúzás.
Ó bár csak tudnánk távozáskor
fényt hagyni, mint a Messiás,
belészeretni az szívekbe,
apostolokba, mártírokba,
hogy átadják a századoknak,
a századok az ezredeknek!
Fényt hagyni, mint a Messiás!

Vagy legalább, mint az anyák,
kik egyre jobban megragyognak,
minél sötétebb lesz az éj,
és minél jobban porlanak
a bánat-barna hant alatt.
Fényt hagyni, mint a jó anyák.

Vagy legalább is, mint a Nyár,
amely almákba és diókba
szerette édes álmait,
és édességével világít
a hosszú, hosszú tél alatt.
Fényt hagyni, mint a drága Nyár.

Vagy legalább is, mint a Nap,
melyet elnyelt az alkonyat,
de a legbúsabb éjben is
világít még a gyöngyvirágban,
a liliomban, mécsvirágban.
Az életünk olyan tűnékeny.
Ó szent fényt hagyni volna jó!

Fehéren és kéken, 1937

Halott csókok harasztján költ az élet

A gólya fészke holt gallyakbul épül,
a vadkacsáé száraz gólyahír
szárából, őszapóé holt mohából,
a csalogányé erdők holt fűvéből,
a fecskéé meg sárbul, mint a sír.

A boldogság a szenvedésen fészkel,
a szivárvány a vihardúlt borún,
minden mosoly volt kínok holt avarján
kotlik s az édes hangú Béke vész-telt
átkon, borzalmon, bombán, háborún.

Halott csókok harasztján költ az Élet.
Az ember-bölcső: deszka, holt fenyő.
És mint a fecske: síri sárbul épült
test-fészekben költ a fényszárnyú lélek,
bár szenved tőle, s kínja egyre nő.

Azért szent minden Anyaság, barátim,
mert jóságot hord, csókot és pihét
a fészek-mélyre, jó pihenni benne,
kacagni, sok fényt falni, nőni játszani,
s a világ-őszbe evvel menni szét!

Halálfélelmek fészken költ a lelked,
pihézd ki fénnel, dallal, cimborám!
A világot pihézd ki szeretettel,
akkor örökké víg dalt énekelhet
szíved, és nem kutatja: este, reggel
jön-é halálod, későn vagy korán?

Fehéren és kéken, 1937

Beszélgettünk

Ősz volt. A nyírfák téli álmodáshoz
vetkőztek némán. A csend gondoláját
három fekete hattyú-felleg húzta
az alkonyat aranyló kék tavában.

Virágokról beszélgettünk. Minden szó
pirosan, kéken kezdett illatozni.
Beszéltünk a méhekről. Szavaink is
zenélő szárnyon méz után repültek.

Beszélgettünk eltűnt gyermekkorunkról.
Aranykarika lett minden szavunkból,
s vertük, míg Éden ajtajához értünk,
hol az Idő állt láng-kardú kerubként.

Beszélgettünk a nőkről. Szavaink mind
virággá váltak. Bűvös-bájos rajzok
ragyogtak minden szirmon, és alattunk
gyémántos hátú viperák rajoztak.

Beszélgettünk a mártíros anyákról.
A szavaink mind térdre hulltak, himnuszt
rajongtak, angyalszárnyuk nőtt ki sebtén
és csókot vittek minden égi tájra.

Beszélgettünk a népekről. Szavunkban
mérges gáz búzlótt, ágyúk mennydörögtek,
a Nap, mint Isten-szív, átlőve vérzett
a meggyalázott néptestvériségre.

Beszélgettünk az Istenről. Kigyúltunk,
mint csipkebokrok, két kis ibolyácska
kíváncsi lett, s kikandikált a földből,
míg üzenettel Emberhonba mentünk.

Élőket nézek, 1938

Egy hullám elsimult

Fekete Óceán fekete tömbjéből,
örökös nemlétnék örökös csöndjéből,
fehérke, gyereknyi habocska született,
fényt szopott, éjt szopott, nem tartott szünetet,
nyögdécselt, gagyogott, ragyogott, nevetett,
rózsaszín reggelen rózsaszín testecske
bukfencet hányt, mint az ügyetlen kis kecske,
lába nőtt: száguldott, mint a vad kamaszok,
hangja nőtt: kurjantott, énekelt, panaszkodott,
vágya nőtt: külön-vált külön-lényt lázadott,
perc alatt átélni kívánt egy századot,
ezernyi színt játszott e nem-rég tintafolt,
csókhimnuszt zenélő tündéri hinta volt,
gyöngyragylót ringatott, álmokat ringatott,
karja nőtt: ölelőn egekig csapkodott,
csókolni vágyott egy csodaszép csillagot,
Naptól is csillogott, Holdtól is csillogott,
kacagott, jajgatott, tajtékzott, torzonborz
viharban szíveket ringatott, borzongott:
fogyott és zuhant és külön-vált énjéből
illantak álmok és színek, és legvégül
színtelen-ájultan, álmatlan-álmosan,
nesztelen, ahogy egy halk árnyék átoson,
e negyvennyolc évnyi vagy csak pár percnyi Múlt
fekete Óceán fekete tömbjébe,
örökös hallgatás örökös csöndjébe
visszatért hallgatni. Egy hullám elsimult.

Élőket nézek, 1938

Emlékek zengenek

Emlékek zengenek szent ösztöneimben,
hogy mielőtt a Hold, Nap és a Föld lett,
s előtte már a vemhes világ-ködnek,
egy nagy bölcsőben együtt voltam minden
magyarral, szlávval, göndör négekkel
s mindenkivel az Isten-gondolatban,
míg meg nem jött a teremtési reggel.

Mert otthagytuk az ősi világ-bölcsőt,
és leléptünk a kígyó-nyirkos sárba,
és zavart szült a népek tarkasága,
hogy megettük az átkozott gyümölcsöt,
virágos fákról gyilkoló dorongot
váltunk, szétvertük egymást, és a szívünk
vak ezredévek éjében szorongott.

Próféták jöttek s aklot prédikáltak,
nagy filozófok gyártották az érvet,
Xerxes, Sándor, Caesar s más hadvezérek
karddal terelték össze a Családnak
sok-sok csoportját, míg tartott hatalmuk.
Az Életből véres széljegyzet, bűn lett,
s a Bibliából betűrágás: Talmud.

Egyszer új csillag gyúlt a baljós égen,
jöttét jelezve égi újszülöttnék,
három tájról háromkirályok jöttek,
és találkoztak a Gyermekek szívében
a fehér ember, a néger s a sárga.
Majd hazamentek, és nem történt semmi.
A Csillagot emberkéz húzta sárba.

A vágyainkban zeng az angyal-kardal:
„Dicsőség az Istennek a magasban,
s béke a földön a szörnyű ember-kasban!”
De ma is csak bombával, véres karddal
terelik össze az ember-családot.
Könyvből, munkából, Evangéliomból
pokolgép lett, mely mindent összerombol.

Bús emberarcom égeti a szégyen.
A betlehemi csillagot keresve
a sárba hajlok, csókolom tüzesre,
majd felhajítom, ragyogjon az égen!
Én hiszek benne! Hiszem, minden ember
közös, családi ünnepséget szentel:
közös hazánk van az Isten Szívében!

Királyhelmec, 1940 december

Kéziratból

Minden tökélyben ott a torzó

Minden tökélyben ott a torzó,
minden vadász kicsit vadorzó,
a papban ott lapul Júdás,
zenészben vásáros dudás,
a hősben sír a rezgőnyárfa,
a hír fiában sír egy árva,
hibát rejt minden műremek,
miden kacajban könny remeg,
szűzből kikandikál a céda,
tudásból papagáj-planéta,
virágból kísértet-haraszt,
minden dicsekvés rejt panaszt,
a miniszterben ott a tolvaj,
angyalban ott a Mefisztó, jaj,
árnyékot rejt a fénysugár,
és púpot a fenyősudár,
a hit mélyén vigyorog a kétely,
a Bibliából csúnya métely
jöhet: ferdül egy szív-csavar,
s a hitbe ront a zűrzavar,
minden dicsfényben van gyalázat,
így hát szegény szívem: vigyázat!

Királyhelmece, 1941 szeptember

Kéziratból

Karácsonyfát díszítettem

Ki vesz készen karácsonyfát?
Én se, te se, ő se, ők se!
Milyen mámor: üres-nyersen
jött szobámba a fenyőcske,
– s mint királynőt tündérbálon,
most magam is megcsodálom.

Én csináltam! Elmerengek.
Soha senki meg nem érti,
mért vesz nőül üres nőcskét
a nagy álmú erős férfi.
Most megértem: mindhalálig
karácsonyi mámort áhít.

S most megértem, mért megy nőül
halk szépségű, finom asszony
fajankóhoz. Örök vágya,
hogyan szép álmot, szót aggasson
nyers lombokra, s csodafája
lombján magát megcsodálja.

És megértem a szülőket:
kapnak egy csöpp csúnya senkit,
ezt a síró kis porontyot
szív-csengővel körülzengik
– s a földnyers, alacsonyka
fa ember lesz: karácsonyfa.

És megértem most az Istent:
bűn-piszokkal, holló-szennyel,
gyanta-gennyel teli lelkünk
szépítgeti kegyelemmel,
s végül angyal viszi mennybe
dicsőséget énekelve.

Királyhelmece, 1941 karácsony

Kéziratból

Árva csibék

Elnézem őket: ténferegnek
a nagy, százhangú udvaron.
Az anyjuk csak magára gondol,
kárál, pletykáz a trágyadombon,
hol zaj van, kakas udvarol.

Boldog zshivaj! Család-csoportok:
csibék, pulykák, libák, rucák
szent egységekbe tömörülve,
együtt repdesve, játszva, ülve,
zsibongják a lét himnuszát.

Vészjel hallatszik: az azúrban
véstjósloán ring két kánya-árny;
az árvák egy jázminbokorba
szaladnak szinte fuldokolva,
– de a bokor nem anyaszárny!

A lombok közt fény-tócsa csurran,
ott összebújnak a csibék,
a fény finom, bár csak hatujjnyi,
olyan jó benne összebújni,
– de nem pótol anya-pihét!

„Kota, kota”, – szólítja őket
anyám: rohannak boldogan
keresztül a százfajta lármán,
esznek, – majd ottmaradnak árván
megint: anyámnak dolga van.

Fel fognak így is nőni lassan,
az ösztön mindent megtanul,
– de mennyi emléket veszítnek,
hogyan anyjuk így kijátssza Istent,
s elhagyta őket józanul.

A kotlókat mindég csodáltam:
az anyaságot, mely lemond
mindenről Isten célja végett,
ezt a hétszer szent örültséget!
– A józan tyúk: önző bolond.

Királyhelmece, 1943 május
Kéziratból

Szeretne játszani!

Emberke szeretne hársmézet pergetni,
Meséből pillangót életbe kergetni,
felhőkakukkvárat égre bölcselkedni,
ott lakni, megunni, másfele csellengni,
szerelem virágos lombjain hintázni,
kenyérből, márványból hőst, szentet mintázni,
Isten műhelyébe bekíváncsiskodni,
titkok műhelyéből hulladékot lopni,
hulladék-forgácsot hárfává zengetni,
hulladék-szappanból szín-gömböt lengetni,
szeretne szántani, hat ökröt hajtani,
paripát, pegazust, gépeket hajtani,
babákat bámulni, szókének bókolni,
barnának bájait csodálni, csókolni,
bánatot, unalmat színesre kottázni,
Halállal csatázni, Élettel komáznai,
könyveket fundálni, hajókat gyártani,
titkok tengerébe mérő ónt mártani,
földrészek, bajok közt kábeleket rakni,
vénülő világban kamasznak maradni,
föld-ég közt ragyogó rádiót rajongni,
dómok rádióján szerenádöt zsongni
Istennek, szeretne szeretni, szeretni:
a játékos Istent meggyönyörködtetni!

– S parancs jött: kígyóbőr jelmezbe kell bújni,
tilinkón, trombitán halál-marsot fújni,
véres karneválhoz ördög-maszkot öltöni,
hangszórón, rádión rágalmat üvöltöni,
boszorkány-üstökben haragot kavarni,
világvérkeringést örültté zavarni,
májusfából durva dorongot faragni,
népek rokonságát szégyellni, tagadni,
anyáknak, szüzeknek végromlást gondolni,
hajókat, hidakat, dómokat rombolni,
jóságot, irgalmat, Bibliát gyűlölni,
Istent keseríteni: ölni, ölni, ölni.

Királyhelmece, 1943 július

Kéziratból

Szerelmet vall a vándor

Vallom, sok titkú tested
delej volt, mindig tetszett,
gyönyört adtál s keresztet,
szépséges anyaföld!

Csupasz lábbal csalitban
csellengtem néha hittan,
számтан helyett, s felittam
csupasz szépségedet.

Meséden vággyal álltam
esőben, napsugárban,
csupasz szívem kitártam,
szírom-zápor ha vert.

Fürödtem száz vizedben,
kóstoltam száz ízedben,
szépségedből kiszedtem
százféle mézemet.

Majd férfi-nő szerelme,
kis és nagy történelme,
emberszív, emberelme
játéka érdekelt.

Most vénülgetve vissza
vándorlok régi, tiszta,
csupasz láb elemista
szerelmeim felé.

Vadászom boldogságra,
virágra, bolondságra,
szent halhatatlanságra,
s a vadásztér: a Föld!

Bár szivárványunk könnyből
van, gyöngyünk gyötrelemből,
– még Jézus is a mennyből
szeretni földre jött!

Ha szív csodára pezsdül,
csak földön megy keresztül:
szálkás, véres keresztől
lesz szép a szeretet!

A gyapjú bolyhosságán,
a bor vad pajkosságán,
kenyér, kalács jóságán
megy át a szeretet.

Gátak zsoltáros kínján,
sebek mély karmazsinján,
ifjak, leányok csínján
megy át a szeretet.

Szívtől családig ér el,
családtól népig ér el,
s megdönthetetlen érvvel
világcsaládig ér.

Szívem Istennek adtam,
vágyam csillagba pattan,
– de alapul alattam
Föld, biztos tested áll!

Te adtad testem kölcsön,
ihletted szívem: költsön,
te voltál dajkám, bölcsőm,
s te lész a sírom is.

1943

Kéziratból

Ki érti ezt?

A nap rászállt a hegytetőre,
s megitta az éj tengerét.

Galamb ivott a nagymocsárból,
s a fertő forrás-tiszta lett.

Fecskényi jóhír szállt szívemre,
s megitta tenger-bánatom.

1944

Aranygyapjú, 1971

Epercsokor a kormos kalapon

Szombatesti erdőszéli séta.
Pírban ég a sok-sok margaréta.

Szénégető legény jön a hegyről,
ideköszön, de csak úgy foghegyről.

Egész héten nem volt fekete-kelte:
ülve szunnyadt itt-ott. Teste-lelke

kormos lett, míg a boksája égett.
Váltani megy inget, emberséget.

Lázba ejt a nagy fekete ember
kalapján a csokornyai eperrel.

Nem is tudtam, hogy már így megérett!
Hogy ott jártam, csak virág fehérlett.

Piros gyümölcs lett a hósziromból,
mint vérbő csók szűzfehér álomból.

Kinek viszi vajon? Nem anyjának,
nem öccsének, nem harmat hugának!

Valaki más gyönyörködik benne,
s csipegeti, mintha gyöngyszem lenne,

mint galamb a piros búzát,
ő meg áll majd, s bámulja a blúzát.

Elment. Lám csak, az eper megérett!
Ezt forгатom, amíg hazaérek.

Egész éjjel eperről szól álmom:
a nagy hegyet végigszaladgálom.

Az egész hegy eperszínű végig,
az oldalán kis rózsetűz fénylik,

mellette a földdel beszórt boksa,
bent parázslík a holt fa pirosra.

Halott fából fojtott tűzű szén lesz.
Hasonlít e mesterség enyémhez:

holt élményből parázs is lesz, szén is,
magam vagyok, legény vagyok én is.

Hétköznaptól kormos leszek én is,
ünnep előtt inget váltok én is,

fölveszem a Boldog Ember ingét,
s viszek mindég piros csokrot innét.

Emberek közt akkor támad ünnep,
ha jó népek szent dolgokra gyűlnek:

szeretetre, szűz csókra, misére:
kenyér, bor, szív istenülésére.

Egész éjjel így szövődik álmom,
míg a hegyet végigszaladgálom.

Reggel tényleg fölmegek a hegyre,
mosolyogva, epercsokrot szedve.

Fel is tűzöm hetykén kalapomra,
gondok kormát hordó alakomra.

Kinek adjam? Akárkinek adnám:
akkor is csak mindenkinek adnám.

Költő azért van, hogy ízesítsen
álmot másnak, bár senkije sincsen.

Jó illattal teljen meg az ünnep,
ha jó népek szent dologra gyűlnek.

Szagos lesz az út, egy emberöltő,
ha csokrával végigmegy a Költő.

1947

Aranygyapjú, 1971

Megszépül minden, ha valakié

Erdőn kóborlok szálas fák alatt,
 s a gyalogút, mely árnyékban haladt:
 gyorsan, mókuska-vígan kiderül,
 a tisztásra ér. Mély-zöld, meseszerű
 a hangulat, a pár méter közön
 harangvirág hajlong, kéken köszön,
 kakukkfű, zsálya, menta illatos
 lelkét köszönti rám, míg rátapos
 két hófehér, nagy-tógyú nagy tehén.
 – Pár regeemlék integet felém:
 ily szép lehetett, ily elbájoló
 az üszövé bűvölt tündér is, Io,
 Zeus bűnös szerelme, míg Juno,
 Árgus szemével őrző hitvese
 üldözte. – Ámde szűnik a mese
 varázsa: ott ül egy holt hangyaboly
 csonkján egy vén paraszt. Komoly.
 Pipál. Köszöntöm. Bólint. Kérem én:
 „Mitől oly szép e két fehér tehén?”
 Fösvényen szól, míg pipafüstje leng:
 „Hát a mienk!”
 Mily boldog, bölcs e kurta felelet!
 Így felelnének tán a gyökerek,
 ha megkérdezném május hajnalán,
 miért van ennyi új bűbáj a fán.
 Így válaszolna minden méheraj,
 miért van annyi mézzé vált kacaj,
 szépség a kasban. Sírból az anyám
 így válaszolna, hogy én hajdanán
 mért voltam oly szép, oly hős, oly deli,
 örömcsókkolt és boldogságteli,
 míg élt. Így ujjongná mind az igent:
 „hát a mienk, mienk, mienk, mienk!”
 Megszépül minden, ha valakié.
 Be szép egy kiskert, ha valakié!
 Be szép egy asszony, ha valakié!
 Be szép a szívünk, hogyha szeretik!
 Be szép az ország, hogyha szeretik!
 Megszépül minden, hogyha szeretik!
 Elköszönök. A két kövér, fehér
 tehén rámnéz. Megint erdőbe ér
 a gyalogút s árnyékban bandukol.
 Szívem hová mégy?
 Szívekre vágyol, s nem várnak sehol.

1947

Vissza a csendbe, 1976

Nyári zápor

A zápor nem gyengült egy pillanatra!
Az apátságon az esőcsatornák
bomoltak, mint búcsúi csinnadratta.
Indultam. A jó perjel mit se mondott,
de úgy nézett, mint félnótás bolondot.

Bó, gumiból való csuklyás köpenyben
és gumiból való csizmában, agganccs-
fogantyús bottal erdőjárni mentem.
Mentem fekete, nyári Mikulásként,
és mosolyogtam, hogy szívem kilássék.

Miért ne? Csizmám a szeretet adta,
botom, kabátom a szeretet adta,
szemem, jó lábom apám-anyám adta,
a szívemet meg maga Isten adta:
egy ily szegény mosolyoghat miatta!

És mosolyogtak a parasztmenyecskék,
míg muskátlijuk az esőre tették,
és mosolyogtak a virágfejecskék.
Most-lett patakban gyermekek pocsoltak,
és mosolygott a piros papírcsolnak.

Ki az erdőről jött: mosolygott,
ki a tornácon védve állt: mosolygott.
A nyári zápor áldás! Lám, a boldog
Teremtő is egy felleg-résnyi percig
mosolygott, mint kinek tréfája tetszik.

Kaszás legények jöttek szembe sorba
s kapás leányok tapadó ruhában,
min átmosolygott testük játszi szobra.
Mosolygott mind, s velük a föld, a rétek,
mintha nem ittak volna verítéket.

Az erdőn egy kíváncsi tölgyfagomba
kidugta nagy fejét, s törpére várón
bebámult az esős riadalomba.
Egy kis madár harsány éljent kiáltott,
szívem meg visszazengte a vivátot.

1949

Aranygyapjú, 1971

Ne foltozd a tündérköntöst!

Ne foltozd a tündérköntöst
se mosollyal, sem imával.
Bájitallal meg ne öntözd.
Ráolvasás sem használ itt.
Ha ideje lejár: foszlik,
múlik, málik.

Ha meg jókor szét nem málik:
unalommá szürkül rajtad,
míg foltozod mindhalálig.
A bűbája úgy pereg le,
hogy nem lesz se szép emlék, se
szent ereklye.

Szerelmedet langyos csókkal,
ifjúságod festett hajjal,
dicsőséged hamis bókkal
foltozgatva: nyersz pár percet,
– de a halál, mint moly, nyú, szú
benne perceg!

Nézd az Istent: úgy hordozza
a tavaszt, mint hímporos szűrt,
– de ha foszlik, nem foltozza!
Hagyja. Tűnjön. Ha meg tél van,
hó-subában jár, mint illik
s jégpáncélban.

Fogadd meg a jótanácsot:
tündérruhád vedd le, míg szép!
Vidd emlékeid elefántcsont
tornyába, hol felakasztva
átmentheted szent mintának
új tavaszba.

Ott megmarad ereklyének,
lelked föl-fölmelegítő
tarka tündér-köntösének.
A Sójók-Hídján néma
zarándokként mehetsz hozzá
néha-néha

S ha nem bírnád idejében
levetni a varázsköntöst:
hagyd, foszoljon lassan, szépen,
múljon, máljon, mint megoldott
szivárvány – de te ne tégy rá
soha foltot!

1951

Aranygyapjú, 1971

Madárijesztő

Egy széllel-bélelt, mégis józan
madárijesztő térdig áll
a mákban Szent Ferenc-i pózban,
s a madaraknak prédikál
lomhán: ne járjanak tilosban.

Rongyos próféta, Bús, szikár.
A józan jóságról mogorván,
kitárt karokkal prédikál.
Egy nagy pillangó ring az orrán,
s madárfüttyben sincs semmi kár.

Lám: mámor nélkül nem megy semmi!
Szerelem nélkül nincs család!
Őrütség nélkül hősnek lenni:
abszurdum! és sosem lehet
szent téboly nélkül égbe menni!

Ha most kirátná hirtelen
lábát a földből, bort nyakalna
és elrikoltná: „Szerelem!
Szabadság! Szentség! Szüneteljen
most józan ész és értelem!”

Felforrna lepke, csíz vigalma,
zenét lehetne hallani,
mintha mesék virágpor-malma
mozdul, s történne valami:
szűnjék a lét halál-unalma.

– De ő csak áll két tenyerét
kinyújtva álpróféta-pózban;
dongó, darázs, madár, herék,
lepkék lopakodnak a tilosban,
s zsebébe fészkel egy veréb.

1961

Aranygyapjú, 1971

Ökörszem lett a Kék Madárból

Hajszolt vénségem halk nyugalma
te vagy most, ősi Pannonhalma!
A parkban járok, mely kihalt,
és hallgatom a hóvihart.

Mást elriaszt sár s vézna izma,
– engem visz vágy és gumicsizma:
apró csodát vár s dudorász
a volt-vadász, volt madarász.

Vadászni, madarászni annyi,
mint leskelődni! Pillanatnyi
kis élmény is lehet csoda,
ha csodaváron méggy oda

... Fent égbe száll zsolozsma, ének,
– itt lent a Szenthegy szennyvizének
csatornájából fényre ér,
egy kis cigánypurdényi ér.

Ha behunom szemem, a csacska,
cigánypurdényi szenny-patakcsa
úgy zeng, mint bakonyi berek
mélyén a kristály víz-erek.

Csodáltat a csúf szenny-erecske:
mert néki is van nefelejcsse
nyáron! Vizében van zene!
S van titka: víg ökörszeme!

Mert part-odvába bújva bölcsen
telelget itt a csöpp ökörszem:
ha meglát, guggint s elröpül
a zörgő fű s gizgaz közül.

Vén lantos, lám a nagy csodáknak
tűntén e semmi is csodáltat:
ökörszem lett a száz határ
kertjén át űzött Kék Madár!

1962

Aranygyapjú, 1971

Utószó

Kevés huszadik századi lírikusunk van, aki körül ilyen szélsőséges indulatok csaptak össze. Mécs Lászlót ünnepezték és kárhoztatták. Tanulmány jelent meg, amely irodalmunk három legnagyobb költője között említette nevét, s élete egy korszakában még az is kérdésessé vált, irodalom volt-e, amit alkotott. Nála sokkal kompromittáltabb művészek bűnhődésük után elnyerték a teljes megbocsájtást, s megújuló irodalmunknak teljes jogú részesei lettek, Mécs László körül azonban sűrűsödött a csend, s ezt nem törte meg válogatott verseinek gyűjteménye sem.

A felszabadulás után több kötete jelent meg külföldön, mint idehaza. Most, hogy halála óta több mint három év telt el, eljött az ideje, hogy újraolvassuk verseit; rajongás és mindenfajta prekonceptió nélkül megpróbáljuk kijelölni helyét a modern magyar lírában. Ebben pedig keresve sem találunk jobb vezérlőt verseinél.

Életéről, a körülötte gyűrűző vitákról majdnem mindent megtudhat az olvasó az *Aranygyapjú* (1971) című válogatás Rónay György írta előszavából. A Mécs László-kérdés azonban e kötet megjelenésével sem jutott végső nyugvópontjára, így joggal feltételezhetjük, hogy azok az új nemzedékek, melyek már nem ismerhették őt személyesen, s nem hallhatták kivételes sikerű szavatait, ugyancsak szeretnének megismerkedni lírájával, legalábbis annak legkiemelkedőbb, rá legjellemzőbb darabjaival és témaköreivel. E szándék jegyében készült e válogatás, mely nem a teljes Mécs Lászlót akarja bemutatni, inkább kedvet adna olvasásához, ahhoz az elfogulatlan megismerkedéshez, melyet e költő mindenképpen megérdemel.

Életútjáról sok mindent elárul maga is verseiben, melyekben, igazi lírikus módjára, mindig primér hevülettel fejezte ki érzéseit és benyomásait. 1895 januárjában született Hernádszentivánban. Apjára és családi környezetére emlékezve írta később, hogy szerényen éltek, s még gyermekfejjel szinte mitikus kapcsolatba került a természettel, melyet igen alaposan megismert bolyongásai során. Az élet minden jelenségét igyekezett átélni, később is az érzelmek uralma jellemezte tetteit és költészetét is. A költővé érés folyamatában két döntő élményre utalhatunk: 1912-ben a nagy húsvéti zarándoklat alkalmával eljut Rómába, s óriási hatást tett rá az Örök Város hangulata, itthon pedig egyre lelkesebben olvassa az *Életet*, melyben ekkor bontogatta szárnyát a megújuló vallásos ihletésű líra két kiválósága: Harsányi Lajos és Sík Sándor. Mécsset is az *Élet* avatta költővé, gondolkodásmódjának elmélyülését pedig az első pesti egyetemi évnek, ott is Riedl Frigyes óráinak köszönhetette. Az első év végén Jászón jelentkezett a premontrei rendbe. Felszentelése után a kassai premontrei gimnáziumban lett helyettes tanár, majd Nagykapusra helyezték plébánosnak. Itt, a magányban érett igazi költővé, s bármily nagy sikerei voltak is később, bárhány barát vette körül is életében, alapjában véve magányos alkotó maradt, akinek kellett a siker, a taps, de a költészet küzdelmeit egyedül vívta meg. A két világháború között ünnepezt költő volt, a felszabadulás után viszont megritkult körülötte a levegő, a zajos sikerekhez szokott lírikus kis baráti társaságokban olvasta fel újabb verseit, melyeket igen ritkán láthatott viszont az újságokban és folyóiratokban, holott azok korábban díszhelyen hozták műveit, s olykor nevének csengésével kerültk el az anyagi csődöt. Utolsó éveit Pannonhalmán töltötte. Néhány nappal 1978. novemberében bekövetkezett elhunya előtt, Illyés Gyula, a hajdani ellenfél látogatta meg, s ennek emlékére örökítette meg egy megrázóan szép útirajzában.

Hogy mit jelentett Mécs László váratlanul megzendülő „harangszava” a kisebbségi sorban élő magyarság számára, arról részletesen és több ízben is szólt a csehszlovákiai magyar irodalom legnagyobb tekintélye, Fábry Zoltán. A megbékélés, a keresztény szellem hangja szólal meg a *Hajnali harangszó* verseiben, mégpedig szinte ösztönös költői

tehetséggel, áradó líraisággal. Mécs László sosem volt és sosem lett intellektuális költő, egész pályájára, alkotásmódjára jellemző a *Sötétség* négy sora:

Mint gyermek a gyöngyvirág-mezőkön elbűvölten:
 úgy mentem én, nevettem én, pacsirtaként füttyöltem.
 Úgy mentem, mendegéltem én, enyém volt minden ösvény,
 napocska szórt rám aranyat, nem volt irántam fősvény.

Nem fésülte meg verseit, az ihlet első lendületében írta őket, szinte készen születtek tolla alatt, abban a hevületben, ahogy a belső hang sugallta őket. Ebből adódik, hogy mai versízlésünk sok költeményét hevenyészettnek, túlírtnak érzi, ám ugyanakkor gyakran rácsodálkozhatunk képalkotó fantáziájának egy-egy remekére: rendkívül érzéletes képekre, sorokra, melyeket még ma is emlegetnek a verskedvelők. A húszas-harmincas években a „vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld” sor sokak számára az abszolút költészet eszményét revelálta.

Az induló Mécs László elsősorban azzal keltett megkülönböztetett figyelmet, hogy hibátlanul beszélt az expresszionista részvétlíra nyelvét. A „jóság” költője volt, a megértés gondolatát variálta, s telve volt odaadó érzülettel a szegények és elesettek iránt. „Ifjú szívét kongatva” égis akarta emelni a jóság tornyát. Megírta *A nyomor balladáját*, s szinte himnikus erővel dobta ki magából a szeretet himnuszának ígét:

.....
 közös nagy Tenger csöppjei vagyunk.
 Ha arcod eddig vad dühtől vereslett,
 csontos ökölled verd bűnbánó melled,
 hiába, Testvér, emberek vagyunk!
 (*Emberek vagyunk!*)

A „jóság köpenyét” magára öltve indult útjára, de tévednénk, ha azt hinnők, hogy küldetése közben nem figyelt az élet apró tényeire. Olykor megejtő pontossággal és figyelemmel ábrázolta az apró emberi botlásokat, hibákat, a kisemberi létnek azokat az összetevőit, melyet csak századunkban fedezett fel témájául a líra. Miközben szinte látni vélte s felfokozott idegrendszerével átélte a sokszor emlegetett „égi méz” csordulását, arról sem feledkezett meg, hogy a szegények, az elesettek az ég kiválasztottjai. A lét számkivetettjeit, a koldusokat, lázárokat idézte az együttérzésnek és a szájalomnak azon a hőfokán, mely kétségtelenül új volt a kor katolikus lírájában. Azt a küldetést érezte magában egyre erősödni, hogy meg kell tanítania az embereket mosolyogni. A világháború után fénylő könnyeket igyekezett felszárítani, amikor újra meg újra a lélek tavaszának eljöttét hirdette harmatos képekben, melyekben az átélés, az azonosulás lírai érzése a legerősebb és leghatásosabb. A „kacagásból szőtt” palástú Karnevált énekelte, aki mindenhová és mindenkihez elviszi a lélek békéjének egyszerűségét, örömét. S bár erősen hatott rá Szabó Dezső romantikus parasztszemlélete, észrevette a „város érdes részén” élőket is, korai költészetének témavilágát érdekesen bővítik munkás-versei. Gyakran nem a forradalmár érzülete szólal meg ezekben a költeményekben, hanem inkább az Istenhez vezérlő pap hangja:

S hallgasd: mennyi szív zenél a földön és örül körülted,
 munkás szívek milliói, kik kórusba tömörültek,
 hogy kizengjék szebb jövőjük szívük roppant orgonáján,
 mely az Istent ostromolja, legyen végre egy akol,
 s legyen minden ember testvér földünk minden véres táján!
 (A munkás ünnepel)

Mécs László első kötetei azt sugallják, hogy elsősorban a béke és a megbocsájtó szeretet halk hangjait fogta meg legsikeresebben. A „szerep” kísértéseinek azonban már ekkor sem tudott ellenállni, s népszerűsége túldimenzionált érzést keltett benne. Ennek lett következménye az a hibás helyzetérzékelés és önértékelés, amely a későbbiekben egyre szaporodó s egyre retorikusabbá hangolódó „szerep-verseket” ihlette. Ez a túlcsigázott, már-már romantikus pátosz már a *Hajnali harangszó* költeményei között is megszólal, például a *Szegfűben*, ahol így emlékezik egy sikeres szereplésére: „Kuruc-keresztény kultúrestély Kassán. – A pódium deszkáján szónokoltam. – Az ünneplés piros virága voltam – a nagy tömeg zajló, tengerlő tapsán.” E taps, a felé áradó várakozás már az ifjú Mécs László éleslátását, pontos tájékozódását homályosította. Olyan küldetést tulajdonított magának, mely elsősorban szónoki képességeket követelt s nem költői érzékenységet, elmélyülést. A befelé tekintés, a meditációra való hajlam nem hiányzott Mécs Lászlóból. Élete azonban már korán úgy alakult, hogy kifelé élt, dobogóról, dobogóra hurcolták, s volt, hogy csak vásárnap reggel érkezett meg nagysietve plébániájára, hogy elmondja miséjét. Természetes tehát, hogy érzéseit sem a gondolkodás síkján igyekezett általánosítani, hanem természeti képekbe transzponálva. Alapvetően vitális életérzés jellemezte, mely a lét minden rezdüléséből ki tudta olvasni legszemélyesebb gondolatainak megvalósulását. Érzékenység és túlhevített pátosz, a meditációra való vágy és himnikus szárnyalás olvad össze első korszakában. Így lesz például az *Erdőszélen* intim verskezdetéből az élet kiteljesedésének himnusza:

Felszököm s két karom az ég felé kitárom:
 szellő futkoss, felhő suhanj, patak rohanj,
 virág virulj, rigó trillázz, szívem nótázz,
 minden csíra csirázzon, minden erő lendüljön,
 hogy teljesüljön a törvény, hogy teljesüljön az élet!

A lírai transzpozíció, személyiségének meg-megújuló küzdelme a teljességért, másik jellemző megnyilvánulása a világban levő női principium változatos kifejezése. A *Rabszolgák énekelnek*, *Mindég beléjük ütközől* ciklusa ezt az élménykört bővíti, s bár Mécs verseiben is felbukkan olykor a nő, mint a bűn jelképe, valójában inkább az élet ellentéteit igyekszik ábrázolni, s az emberi léleknek azt az összetett voltát, melyet hozzá hasonló nyíltsággal ritkán vállalt papköltő. Hiszen Mécs László is megtehetné volna, hogy e sztereotíp lírai témát misztikus magaslatokba emelve átlényegíti, ő azonban hús-vér embereket ábrázolt, kikben az érzések is valóságosak. Amikor *Egy asszony dicséretéről* ír, biztosak lehetünk benne, hogy ismerte, s hogy komolyan gondolta, amit a vers végén írt:

Asszony! ha fejem nem a csillagokba
 fűrnám Istent-nézőn, most leeresztvén
 lehajtanám kis lábadozó a porba!

Mint minden érzelmi indíttatású lírikus, Mécs László sem azonos hevülettel szólt minden témáról. Nála is tetten érhetjük a csüggedésre, depresszióra való hajlamot, ami nemcsak abból következett, hogy élethelyzete paradox ellentétben volt a felé áradó népszerűséggel,

hanem abból is, hogy az első világháború utáni egyensúlyát és ideáljait veszített magyarság sorsát is érzelmileg élte át. Az Ady Endre emlékének szentelt *Szétszóródás után*-ban „megromlott élet”-et idézte, melyet ő, Mécs László, „Isten szavának trombitája” prófétai erővel és küldetéstudattal igyekezett jobbá s szebbé tenni, ám azt is megsejtette, hogy „ideges korának” nincsen szüksége váteszekre.

Van azonban a húszas-harmincas évek fordulójáig Mécs Lászlónak másik, nem kevésbé jellemző, karakterisztikus arca is. A magány ritka perceiben megfogalmazott versekből következtethetünk ennek meglétére s vonásaira, melyek korántsem olyan hevültek, mint a küldetéses versekben. Halk, már-már elégikus hangon idézi ilyenkor az életet, s benne a maga szerepét is:

Úgy szeretnék sok örömet okozni:
nevet szemem, két türkiszem,
s nem tud meglelni senkisémet.
(*Magánosan*)

Ám nem sokáig tud visszavonultan maradni. Még magános éji töprengéseiből is legszívesebben kitörne az ég végtelenje felé, szárnyalna, repülne a képzelet szárnyán. Alkat kérdése ez. Belőle nyilván hiányzott ekkor még a csendnek, a magányos elmélkedésnek az a képessége, mely oly szépen nyilatkozott meg Sík Sándor sok versében. Jellemző Mécs László magatartására és életérzésére a *Megint barátokozom a Holddal* felütése:

Halálszagú falusi csönd... fojtó csönd, csak a szívem dobog,
aludni kéne, nem tudok, a gyertyaláng libeg, lobog,
Litániás légyzümmögés, mely hosszú cseles szálakat
von át agyamban egy úton... melyben száz gondolat szalad...
Most sántikál a gondolat s fojt a testvértelen magány;
kevés a négy fallal bezártság, a nagy mindenség kell nekem,
alvó szívek felett suhanni, suttogni álmok ablakán...
Most felszakítom ablakom... A holdat hívja énekem:...

Mécs László korai köteteinek legintimebb hangjai akkor csendülnek meg, amikor „leket olt az evangéliomból”, s „jóságos zenéjű verset költ”. Neki is meg kellett vívnia harcát a hivatás kiegyensúlyozott nyugalmaért, mint előtte például Harsányi Lajosnak. De ugyanolyan lírai hevülettel, ahogy az életet, a tavaszt ünnepelte, s ugyanolyan lendülettel, amilyennel új témák felé fordult, odaveti magát az isteni szívre, s annak titkait nem a leborulás halk alázatával, hanem fennszóval, ujjongva hirdeti. Mécs László lírájából is kiolvashatjuk egyfajta misztikus élmény jelenlétét, az ő misztikája azonban rögtön versé lényegül, s szavak segítségével igyekszik megfogalmazni a titkokkal való találkozás révületét. A „tamáskodó tanítvány”-ból kálváriajáró lesz, aki azonban változatlan erővel, primér hevülettel igyekszik kifejezni „a szent vihar” eljöttének apokaliptikus látomását, s adys képekbe öltöztetve a keresztény elhivatottság, a papi sors mítoszát teremti meg legszebb verseiben:

A lábom térdig televényben gázol,
 ezer virággal megköt ifjúságom...
 De egyre többször rángat a vihar,
 könnyűvé éget szent villámival:
 egyszer virágbilincseim lerázom,
 s elszárnyalok az álmok tavaszából...

(*A szent vihar*)

A kezdetektől erősen, sőt jellemzően énközpontú ez a líra. Benne legnagyobb erővel a személyiség alakváltozatai fejeződnek ki. Az én-re való fokozott figyelem magyarázza, hogy egyensúlyértéke, önértékelésének biztonsága olykor még azokban a verseiben is cserben hagyja, melyekben Istennel való viszonyáról ad számot. Túlzásait ezen a téren a *Magnificat* című versében így próbálja megvédeni:

Ha én dicsekszem, hálazsoltárt
 mond színes szóval koldus-voltom,
 dicsekvésemben több szemérem
 van, mint száz álszent hallgatásban,
 ha én dicsekszem, Őt dicsérem!

Talán maga sem veszi észre, hogy önvallomásaiban, melyekben kendőzetlenül őszinte képét akarja adni vívódásainak és a költészetéről kialakított képének, gyakran stilizál, olykor pedig szerepekbe merevül. Jellemző és visszatérő képe a szennyes, megvetett, bűnös világé, melyet, ő, a költő, fehér hajócskáján hasít, a vigasztalás és a béke szózatát hirdetve minden népnek s minden nemzetnek.

„Lelki anyagom, élményanyagom más, mint a *Hajnali harangszónál* volt – írta Mécs László a húszas évek végén, már mint ünnepeelt lírikus, arra utalva, hogy a kezdő kötetek után másfelé fordult érdeklődése és ízlése is változott. – Valami olyan különbség van, mint a körte júniusi és a körte augusztusi íze között.” Az ifjúságnak valóban vége, „férfi lettem –, hogy megint magát a költőt idézzük –, kinek a minden szívek sebe fáj”. De a tűnő időben megfigyelhetjük azt az igényét is, hogy egyre inkább belecsömörlik a zajos és hangos sikerekbe, s feltámad benne a magányra, a csendességre való vágyakozás. Ezt az élményét is stilizálja, hiszen a „bűnös város” képzetével mindúntalan szembeállítja a békés falusi idill hangulatát, hová tékozló fiúként tér vissza kalandozásai után (*A tékozló fiú hazatér*). A „mámorváros” az ő számára nem a felfedezést, a kalandot ígérte, mint két évtizeddel korábban Adynak és nemzedéke legtöbb költőjének. Idegen maradt itt, s nem hódítani akart, hanem menekülni, minél hamarább, minél gyorsabban, vissza a barátok közé, a meghitt beszélgetések feledést kínáló öröméhez. A *Vigasztaló* kötetnek fontos és visszatérő jelképe lesz a kis falusi kerté, hová úgy tér meg, mint a hajdan római lírikus, Horatius, kis szabinumi birtokára. Most tanulja meg igazán szeretni a virágokat, a tavasz és őszt változatos színeit. Lelkében titokzatos fájdalmak ébrednek, s a természet csendjében keresi a vigasztalást. Nála is több változatban felvillan a bujdosó, a helyét nem találó, a hazájában magát idegennek és kismizmizettnek érző magyar jelképe, mely oly hatásos és vitatott alapgondolata lett Prohászka Lajos tipológiájának (*A vándor és bujdosó*). A mesék kisebbik királyfiának jelmezében járja a nagyvilágot, s szomorú kietlen árvaságának érzését több változatban stilizálja:

Eltévedt királyfi fekete mesében,
fekete vadonban, embersűrűségben,
hol idegen zaj halálosra némít:
mit keresek én itt?

(*A prágai Vencel téren*)

Ez lehetett volna az a pont Mécs László életében, amikor a keresett és vágyott magányban végiggondolhatta volna költészetét, számot vehetett volna a körülötte habzó, ellentétektől sújtott világgal, s kiszélesíthette volna azokat a szociális élményköröket, melyeknek jelenlétére már utaltunk. Talán pozitív választ adhatott volna e kegyetlen viviszekció során azokra az egyre türelmetlenebb kritikai hangokra is, melyek azt vetették szemére, hogy felületes lett, megelégszik lírai sztereotípiáinak ismételtetésével. Egy ilyen befelé mélyülő folyamat megtételére azonban nem volt alkalmas impulzív egyénisége. Láta és ábrázolta például „a szegények romantikáját”, de sosem hatolt el magának az állapotnak okaiig, megelégedett a jelenségek színes, de olykor vázlatos rajzával.

A harmincas évek Mécs Lászlója az egyik legnépszerűbb költő, akit azonban a legrangosabb irodalmi folyóiratokban egyre több s egyre súlyosabb kritika ér. A legfájóbb s a legtöbb komoly, esztétikai szempontot is felvető bizonyára Illyés Gyula részéről a kor legtekintélyesebb folyóiratában, a Nyugatban 1933-ban. Mécs Lászlóban egyre határozottabb lett az a meggyőződés, hogy az írástudók, a kritikusok ellenségei, s azok az új költőgenerációk, melyeket az ő lírája jórészt érintetlenül hagyott, „szépséggé hazudják” az életet. *Ars poeticájában* szinte végletesen, árnyalatok híján fogalmazza meg annak a költészetnek az ideálját, amelyet művelt, s amelyet nem akart elhagyni, bárhányan figyelmeztették is egyoldalúságaira:

Szeretnék lenni:
költő, próféta, mint a fecske, pacsirta,
magáról nem tudó, emberről nem tudó,
kottáról nem tudó, könyvekről nem tudó,
vetésről nem tudó, világról nem tudó,
semmiről nem tudó,

csak a dalolásról, mert egyebet nem tud;

Van ebben az önarcképben keserű ironia is. De – anélkül, hogy Mécs László sejtette volna – igazság is. Hiszen lírája, mely kezdetben szociális életanyaggal is telítődött, s a kor jelentős kérdései iránt sem volt érzéketlen, egyre inkább énközpontú lett, megtelt önmagával, s ezzel párhuzamosan kiszorult belőle a kor, amelyben született, s amelynek lélegzetvételt korábban kihallhattuk legsikerültebb darabjaiból. Lehetetlen ki nem hallani versalkotásából az előadásra való készséget, a poentírozást, azt az „orális” poétikát, melynek jelenlétét Sauvageot teljes joggal érezte Mécs László lírája uralkodó elemének. Ha kissé túlságosan keménynek érezzük is Illyés Gyula kritikáját, sok igazság van abban a megállapításában, hogy Mécs „verseinek tarka áradásában helyet kap, ami csak közönségnek tetszhet”. S abban is igaza van, hogy a költő „nem kapott figyelmeztetést”. De amikor kapott – s harmincas években nem egyet –, akkor azokat a konok kiválasztottság hitével, prófétai öntudattal utasította vissza. Ha a figyelmeztetés kemény volt, még élesebben vágott vissza. Így született azoknak a verseknek a vonulata, melyek közül a *Csak azért is dongó!* vagy a *Meseillusztráció* a legkarakterisztikusabbak. Az ösztönösség apológiáját hirdette, s elvetette az intellektus jelenlétét a lírai alkotás folyamatában. Így írhatta le az utóbbi vers berekesztésében:

A Mese megy nagy Gondolat-mederben:
 bölcsek kutatnak titkai után,
 de sokszor gögösen, zagyván, sután,
 s magukat mérik a kis agy-vederben!

Sok hősrünk kotlik Kolumbus-tojáson:
 mit alkotnak, csak illusztráció
 a nagy Meséhez! Mesét látni jó
 és napról napra nő csodálkozásom.

A harmincas években Mécs László körül sűrűsödött a magány. S ezt a magánosságot jórészt ő vonta önmaga köré védekezésül. Verseit a napilapok díszhelyein láthatta viszont – néha azt sem tudta pontosan, melyiket melyik lapnak juttatták el barátai és menedzserei –, katolikus kultúregyesületek olykor eksztázisban ünnepelték, s nem érzékelte azt sem, hogy a vallásos ihletésű líra is nélküle fejlődik tovább. A jelek szerint – legalábbis erről árulkodnak versei – azért érezhette, hogy magányos kiválasztott, de ez inkább költői öntudatát növelte, s arra sarkallta, hogy líránk múltjában, a nagy elődök között keresse a maga rokonait. „Kóborló elődje”-ként idézi Tinódi Lantos Sebestyén, s az a parasztromantika, melyet teremt, világosan visszaüt Szabó Dezsőre:

Komolyak. Konokul kemények. Kevélyek.
 Mintha átaludtak volna ezer évet:
 ma is olyanok még, mint mikor Szent István
 felnégyelte Koppányt, új hitet tanítván.
 A világ hol gyógyul, hol megint megőrül,
 – ők az örök példa a Nagy Magvetőrül.
 (*Parasztok*)

Költészetében egyre tragikusabb árnyakat vet az elidegenedés sejtelve. Nemcsak a magányos emberek a világtól való húzódozása rejlik e költemények mélyén, hanem ugyanaz a költői érzés, mely Kosztolányi Dezsőnek ekkor írt verseit is áthatja. Mécs László idegenül érzi magát a kapitalizálódó, tülekvő életben. A falusi élet társas kapcsolataihoz szokott ember sosem tudja megszokni a nagyváros mohó embervegetációját, s most kezdi átélni az elembertelenedésnek azt az érzését, mely annyi változatban tűnik fel a század lírájában. *Hajnali szerenád*­jában is a bűnös, elvhajhász városi környezetet ábrázolja, a „vágyas Babilont”, mely maga alá temette a nemesebb erkölcsöket. A fővárosban kalandozva megkísérti a nagy sámsoni hőstett emléke: szeretné ledönteni a város tornyait, melyek között oly idegenül kalandozik, hogy helyükbe újakat emeljen, a „szentség tornyait”. Zord verset ír a „naplopokról – hogy kik ők, nem világlik ki pontosan –, kiknek zsebe telve pénzzel, s felheccelik, véres rohamra izgatják az éhezőket. Mécs László verseiben nem egyszer felmerül a társadalombírálat, de inkább érezzük őt a régi erkölcsöt sirató, busongó, átkot kiáltó öreg Toldinak, mint a jelenségeket tudatosan átgondoló elemző elmének.

Bizonytalanságában egyetlen út nyílik előtte, amelyik Jézus felé vezet. Hitét gyermekivé stilizálva, megtartva küldetéses pátozát, egyre többször fordul az ég felé, hogy onnan hallja meg az enyhet és megnyugvást hozó igéket:

Hagytam magam szeretni, mint a gyermek,
a Jézus Krisztus emberideálja.

Hagytam magam vezetni, mint a gyermek.
A gyermekben nincs cél, nincs hősiesség,
csak megy, ha küldik, s nem tudja, miért.
És küdtek. Mentem, Ennyi az egész.

(Csak ennyi az egész)

„A Fény felé” próbál kitörni a mindennapok szorításából és keserűségéből, s „verni kezdi az Arany-hídat”, mely ég s föld között feszül, s innen a kisszerű világból elvezet a nagy álmok beteljesüléséhez. Újabb lírájának kulcsszava és vezérlő elve a hit eszménye. „Valami lesz! – kiáltja, s e várakozása egybehangzik a harmincas évek reform-kereszténységének új irányokba induló törekvéseivel. A hegyeket is megmozgató hitet, erőt érez magában, csak küldetése természetét, irányát nem sikerül végérvényesen tisztázni magában. Jellemző ebben a vonatkozásban *A költő és az emberek* című verse, amelyben a poétát színes tollú madárhoz hasonlítja, aki „elhullatta lelke tarka tollát”, s így hozott vigasztalást. Titkok tudójának vallja magát, s e titkokat igyekszik „szétfütyülni”. Vendég és vándor egy személyben, esendő ember és az ég ajándéka, aki magános szirtként „áll a vártán” (*Vigilia*).

Így aztán, midőn Mécs László is elérkezett a „korfordulóhoz”, inkább idegenül állt szemben vele, s kezdetben még nem találta azokat a hangokat, melyekkel igazán híven kifejezhette volna a világháború felé sodródó emberiség tétova rémületét, vak iszonyatát. A trianoni békeszerződés által megvont határok részleges korrekcióját előbb szinte féktelen örömmel fogadta, úgy érezte, megint „napfényre jött”, de aztán az új felismerések ráébresztették, hogy nem napfényre ért, hanem a „népek éje” sötétlik feje fölött. E felismerés félelmes erejű dokumentuma az *Imádság a nagy Lunatikusért* (1942), melyet a legmerészebb Hitler-ellenes versek között emlegettek kortársai, s a visszaemlékezések egybehangzóan tanúsítják, hogy Mécs László, a Budapesttől fényévnyi távolságban lévő Királyhalmec plébánosa komoly diplomáciai bonyodalmak előidézője lett költeményével. Az *Imádság a nagy Lunatikusért* bizonyára azért is keltett megkülönböztetett figyelmet, mert a Vigiliának abban a számában jelent meg, amelyikbe Horváth Béla intézett támadást „az irodalom alvilága” ellen, s e cikkében denúciálta a többi között Radnóti Miklóst és Vas Istvánt. Az utókor bizonyára nagyobb figyelmet fordított e rosszemlékű és aligha magyarázható-menthető írásra, mint Mécs versére, mely pedig akkor félelmetesen egyértelmű, bátor háború-és Hitler-ellenes kiállásnak számított.

Az *Imádság a nagy Lunatikusért* motívumai a háború első éveitől kezdve készülődtek Mécs László lírájában. A *Tücsök a gyárban* arról rajzol intim képet, hogyan látogatott meg a költő egy gyárat, mint figyelte a gyors ritmusú munkát, miközben egyre erősödtek kétségei, vajon a költészet a maga eszközeivel ábrázolni és kifejezni tudja-e a emberi szenvedést és küzdelmet. A vers befejezése azonban időszerűvé teszi a költő merengését:

Én jóestét kívántam az apró kollegának.
Hisz én is azt csinálom: míg Európa-bábel
tornyán egy Démon ordít, vért ont millió Ábel,
– én szeretetről zengem együgyű mondókámat!

A Molnos Lipótnak ajánlott *Vörösbecy* keletkezésének időpontját is szükségesnek találta megadni a költő: 1939, ősz. Maga a költemény teljesen egyértelmű: a vörösbecy a Hitler által eltaposott Lengyelországból hoz üzenetet:

És jelzed, hogy az élet borzalmas dzsungelében
kiköltötték a Kígyót, az ősit, óriásit,
a nagy sárkánytojásból, és füstöt, kormot ásit,
és elsötétül tőle Nap, csillag, Hold az égen?

Akár Lengyelországból, akár gyerekkoromból
jöttél, kicsiny vörösbegy: intés vagy, hogy a Sárkány
győzőre, legyőzöttre vérgennyet, szennyet, sárt hány,
országokat fal, s minden szépséget összerombol.

Ennek a jelképesen kifejezett témakörnek – melyet a kor lírájába kevesen fogalmaztak meg Mécs Lászlóhoz hasonló nyíltsággal és merészséggel – újabb s még egyértelműbb változatát találjuk az *Imádság...*-ban. Bevezető sorai félelmes hitellel ábrázolják a rémületébe dermedt Európa létérzését:

Népek éje. Halk haláltánc-lanton
játszik a Hold, mint sátáni fantom.

Európa történelme kormos
tornyán egy Holdkóros megy a Holdhoz.

Biztos lépte, mintha szállna szárnyán:
glóriázza vérpárás szivárvány.

A „sátáni Hős”, aki „megszállott milliókat” igéz meg jelszavaival, aki „jajt” hoz a „józanokra”, vért fakaszt minden eszeveszett lépésével, s már arra sem méltó, hogy Isten szóljon hozzá, mert felébred lázas álmából, „s jön a világhalál!”.

Nyílt és egyértelmű beszéd volt ez. Meglehet, sőt bizonyos, hogy Mécs László háború alatt írt egyéb verseiből utókora irredenta hangokat, nacionalista disszonanciát hallhat ki. A mérleg másik serpenyőjébe azonban el kell helyeznünk ezeket a bátor verseket, amelyekben a közéletben nem túlságosan verzátus költő számot adott arról, milyennek látja a háború alatti Európát.

A második világháború befejezése után Mécs László kimaradt a megújuló magyar költészetből. Részben érthető ez, hiszen, mint jeleztük, olykor valóban tévutakra vitte a történelemben való járatlansága és indulatossága. Más eltévedt kortársaival ellentétben azonban neki nem adatott meg a nyilvános helyesbítés lehetősége sem, magányosan kellett végigjárnia emlékezetében élete egyes állomásait, melyeket már nem hódolat-érzésből emelt diadalkapuk szegélyeztek, hanem fájdalmas keresztút stációinak látszottak a költő homályosuló tekintete előtt. A kép teljességéhez hozzátartozik, hogy ő is áldozata lett a törvénysértő pereknek: 1953-ban „koholt vádak alapján” letartóztatták. 1956 szeptemberében rehabilitálták. Évek hosszú során át Óbudán lelkészkedett, majd Pannonhalmára vonult vissza, s itt hunyt el 83 éves korában.

Míg korábbi verseiben, midőn magatartásának és költészetének előképeit kereste, Ady és Szabó Dezső példája volt a legerősebb, öregkorában Krúdy Gyula emlékét idézi, Szindbádöt, a halk hárfaszót, a „végső virágkocsit”. A „nagy emlék-boglyából” húzott ki tűnődő, egyre csöndesedő érzéssel egy-egy emlékszálát, hogy azokban próbálja felismerni hajdani önmagát. Életének tere és közege szűkebb lett, s ezen a tenyérnyi helyen még egyszer és utoljára legendává írta sorsát, hogy a futó időben maradandó emléket hagyjon magáról. Ezek az életrajzi ciklust alkotó versek visszapergetik Mécs László életének történetét, mintegy végső

és őszinte számadásul, s bennük az a töprengő, befelé forduló hang lesz a legerősebb, melyet kritikussai korábban oly sokszor hiányoltak lírájából:

Így élek. Se tűzhelyem,
sem otthonom. Az a tiszttem,
hogymint vén csősz: a jó Isten
játék-nyáját figyelem.
(*Isten csősze*)

Az öregedő Mécs László lírája megérett, mint a verseiben gyakran felbukkanó óbor. Az évek múlásával új jelenségként ironia és önironia hatja át poézisét, s ez sajátos bölcsességgel színezi magatartását. Kicsit kesernyés öregkori verseinek hangulata Arany János öszikéiét idézi, különösen az *Öregúr! Fut a nyúl!*; mely e korszakának egyik legszebb, legkifejezőbb műve:

Tavaszkodni vágytam mint a
téli fák. Ők kivirultak
– s lelkeim nem lett virág-hinta,
fészek-bölcső! Alkonyul.
Tavasz volna – s minden untat.
„Öregúr! Fut a nyúl!”

Hajdani hangos küldetéstudata elcsitul, s átadja helyét a reflexiónak, a belső békességet kifejező, a lélek mélyrétegeibe nyúló verseknek. „Lassan, lépésben” teszi meg önelemző útját, melynek végső állomásaként felismeri, hogy szándék és megvalósulás nem volt arányban pályáján. S bár még ezekben a versekben is feltűnnek a régi jelképek, a „liliput emberkék”, a gáncsosok, akik megbéklyózták szárnyalását, hangja rekedtes, tekintete könnyes, s a számvetése hitelesebb:

Se tova, se té! Nem visz már
mesékbe piros csizmám.
Örökségem verik dobra,
s én nézem mint bánat szobra.

Vagy topogok egyhelyt körbe,
mint pányvás ló mindörökre.
Szívem szállna, mint a darvak,
s vágyon, csizmán könnyes harmat.
(*Piros csizmán őszi harmat*)

E töredezettséget sugalló, valójában az öregséget, a fáradtságot és betegségeket kifejező jelképek áthatják végső éveinek líráját. Most már nem az égbe feszíti szárnyait, hanem lejtőn halad lefelé, ám ez az út mégis fölfelé vezet: az „Örök Csendbe”, ahol megtalálhatja a léleknek azt a békéjét és egyensúlyát, melyet hiába hívott hajdanán. Az Isten csendességének képe villan fel utolsó verseiben, az a csendesség, melyet hívó lelke mindig is áhított, de amelyet az élet zajában nem mindig hallott.

Illyés Gyula, aki hajdan oly keményen bírálta a költőt, így idézte vissza utolsó találkozásukat, melyet már beárnyékolt a közeledő vég: „Most már kéz-kézben állok az ágya mellett. Pehelyfehér, pehelykönnyű és puhaságú kezeket tartok a kezemben. De már mentegetőzve, hogy zavartam, s búcsúzóul szorítva meg azt a csonttalan kezét... Ez

november harmadikán délelőtt volt. Mécs László rá három napra halt meg; szenvedés nélkül; öntudatlanul.” (*Látogatás Pannonhalmán.*)

1978-at írtunk akkor. Mécs László visszaindult a csendbe. Lírája azonban olyan értéke a huszadik századi költészetnek, mely megérdemli, hogy őszinte nyíltsággal vessünk vele számot, s igyekezzünk kiemelni azokat a maradandó vonásait, melyekkel mi is gazdagabbak és teljesebbek lehetünk.

RÓNAY LÁSZLÓ

Életrajzi és könyvészeti adatok

A Magyar Irodalmi Lexikon
(Bp., 1965, Akadémiai Kiadó, II. 205–206.)
adatainak felhasználásával és kiegészítésével

MÉCS László 1895. január 17-én született Hernádszentivánban (Sáros m.), ahol édesapja kántortanító volt. Középiskoláit a kassai premontrei gimnáziumban végezte. 1914 őszen belépett a jászóvári premontrei kanonokrendbe; 1918. szept. 29-én tette le egész életre szóló szerzetesi fogadalmát, 1918. okt. 2-án szentelték áldozópappá. Magyar-latin szakos tanári képesítését a budapesti egyetem bölcsészkarán szerezte meg, de csak nagyon rövid ideig taníthatott 1919 tavaszán a kassai premontrei gimnáziumban. 1920-tól 1929-ig a nagykaposi, 1929-től 1944-ig a királyhelmeci rendi plébániát látta el. 1923-tól kezdve a Felvidéken, később az anyaországban, majd Erdélyben és Bácskában szavaló körutakon adta elő verseit. 1935 tavaszán Berlinben és Párizsban, 1938 márciusában pedig újra Franciaországban, Belgiumban és Hollandiában tartott szavalóesteket. 1944 után az irodalmi életből visszavonulva élt Pannonhalmán, Csornán, Türrjén, Bakonybélben és aztán újra Pannonhalmán, ahol 1953 augusztusában koholt vádak alapján letartóztatták. 1956 szeptemberében rehabilitálták, utána az óbudai plébánián végzett lelkipásztori munkát 1961-ig. Ekkor felvételét kérte az idős szerzetesek pannonthalmi Szociális Otthonába, ott élt haláláig, 1978. november 9-ig. A bencés rend pannonthalmi kriptájában, a Nagyboldogasszony kápolnában temették el november 11-én.

VERSKÖTETEI

Hajnali harangszó. Ungvár, 1923, Földesi Ny.
Rabszolgák énekelnek. Berlin, 1925, Voggenreiter-Verlag.
Vigasztaló. Berlin, 1927, Voggenreiter-Verlag.
Az ember és az árnyéka, Kosice-Kassa, 1930, Kazinczy Kiadó, Athenaeum Ny. Bp.
Üveglegenda. Budapest, 1930, Athenaeum.
Bolond Istók bábszínháza. Illusztrálta: Jaschik Álmos, Bp., 1931, Napkelet Kiadó, Magyar Földrajzi Intézet Nyomdája.
Legyen világosság, Budapest, 1933, Athenaeum.
Válogatott költeményei, Budapest, 1934, Athenaeum
Megdicsőülés, (Legszebb versek.) Illusztrálta Végh Gusztáv, Bp., 1935, Kellner Ny.
Fehéren és kéken, Budapest, 1937, Athenaeum.
Élőket nézek, Budapest, 1938, Révai Ny.
Forgószínpad, Budapest, 1940. Athenaeum.
Összes versei, Budapest, 1941, Athenaeum.
Anya kell! (Válogatott versek.) Budapest, 1943, Athenaeum, Végh Gusztáv illusztrációival.
Válogatott költeményei, Buenos Aires, 1953, Impr. Moderna. Magyar Könyvbarátok Kiskönyvei 4.
A kirándulás elmaradt, (Válogatott versek.) Köln, 1958, Vörösmarty Irodalmi Kör kiadása
Bolond Istók bábszínháza – Forgószínpad (Válogatás.) Astor Park Fla, 1969, American Hungarian Literary Guild.
Aranygyapjú, (Válogatott versek, 1923–1968). Válogatta és szerkesztette Brudi Zsuzsa közreműködésével, valamint a bevezető tanulmányt írta: Rónay György. Hungarian

Cultural Foundation, Buffalo, New York, 1971, Ecclesia Kiadó gondozásában, Egyetemi Nyomda, Budapest.

Vissza a csendbe! (Új versek.) Cleveland, Ohio, 1976, Classic Printing Corp. kiadása

ÖNÁLLÓ KÖTETEK IDEGEN NYELVEN

Holland fordításban:

De Oude en de Nieuwe Woreld. Vertaald door János G. Csányi en Karel Jan Freeland. Bilthoven, Holland, 1933.

Francia fordításban:

Poèmes Choisis par L. Molnos, A. Sauvageot, R. Schwab et traduits du hongrois. Paris, 1938. Editions Emile-Paul Frères.

Poèmes. Préface de Paul Valéry. Traductions de L. Molnos, M. Pomès, A. Sauvageot, G.-E. Tosi, R. Schwab, Daniel-Rops, M. Gáspár, L. Gáldi, J. Hankiss. Paris, 1944. Edition de Luxe publiée Horizons de France.

Poésies. Précédées de la poete et le peuple par Henri Membré. Poésies traduites du hongrois par L. Molnos, G. Tosi, M. Pomès, A. Sauvageot, etc. Paris, 1945. Editions Denoël.

Angol fordításban:

I Want to Graft the Rose. Poems by L. Mécs, translates by Rev. Raymond J. Conard. Manitowo, Wisconsin, (USA), 1963. Bob Frike Printing Service.

The Slaves Sing. Selected poems of L. Mécs. Translated by Watson Kirkconnell. De Pere, Wisconsin (USA), 1964. St. Norberth Abbey Press.

I Graft Roses on Englatines – Vadócba rózsát oltok. Kétnyelvű kiadás. Angol fordítók: Watson Kirkconnell és Raymond J. Conard. Paul Valérynek az 1944. évi francia nyelvű Mécs-válogatáshoz írt előszavát angol és magyar fordításban közli. Toronto (Canada) 1968. Stephen Vörösváry-Weller Publishing Co. Ltd.

Olasz fordításban:

Ladislao Mécs, Poesie. Traduzione dall'ungherese di Lina Linari. 1972. (Kiadói adatok nélkül)

Megjelentek még versei német, spanyol, román, szlovák és eszperantó nyelvű antológiákban és folyóiratokban.

Az illusztrációk jegyzéke

A fiatal Mécs László
Mécs László fényképe 1942-ből
Óbudán, munka közben 1964-ben
Mécs László 1967-ben
Mécs László 1970-ben
A pannonhalmi erdőben, gombázás közben
Túl a nyolcvanon
A hernádszentistváni szülőház
A költő édesanyja, Anna néni
Mécs László édesanyja és édesapja
A „Vadócba rózsát oltok” ihletőjével
A Nyár című vers olasz fordítása
A Hajnali harangszó első kiadásának fedőlapja
Üdvözlét az Erdélyi Helikon 1929. évi találkozásának résztvevőitől
Az Ó, szegény tulipánok című vers eredeti kéziratának fakszimiléje
Szlovák nyelvű meghívó az eperjesi Mécs-estre 1931-ből
A Civis Romanus sum című vers angol fordítása
Az 1935. március 26-i párizsi Mécs-est meghívója
Az első angol nyelvű Mécs-válogatás fedőlapja
Párizsban, 1935. március 29-én: a Sorbonne Richelieu-termében
Paul Valéryval és Molnos Lipóttal (balra) Párizsban (1938)
Részlet Az ismeretlen katona sírjánál című vers francia fordításából
A megzenésített Fényt hagyni magunk után! című vers kottája
A Posta-pillangó című vers eredeti kéziratának fakszimiléje

A verscímek betűrendes mutatója

– A –

A csócselék
A feltámadott Lázár tünődése
A Fény felé
A gyermek játszani akart
A habozások hídján...
A káplán
„A Kárpátokban megvakultam!”
A két kezem: paraszt-ököl
A királyfi három bánata
A kirándulás elmaradt
A közös fészek melege
A lámpásos ember útja
A mesterek utcájában
A Mindenség balladája
A munkás ünnepel
A nyomor balladája
A pisztrángok példája
A szent vihar
A tékozló fiú hazatér
Adok, hogy adj!
Aki szeret
Alázat
Angelus
Apák oly szürkék, mint a nyúl
Aquarium
Aranyos Kicsikém!
Az anya
Az anyánk
Az én családfám
Az ismeretlen katona sírjánál
Az Isten ösvényei
Az Istennek nincs árnyéka
Árva csibék

– B –

Badacsonyi bordal
Bakonyi látomás
Balladás percek
Beszélgettünk
Betyár-módon sors-határon!
Borkóstolás
Búcsúztató
Búzaszentelés

– C –

Cirenei Simon lázadása
Civis Romanus sum
Csak ennyi az egész
Csecsemőszáj a tavaszban

– D –

De profundis!

– E –

Egy bujdosó szegénylegény
Egy hang a népből
Egy hullám elsimult
Egyszerű találkozás
Emberek vagyunk!
Emlékek zengenek
Epercsokor a kormos kalapon
Esti imádság
Ezer szarvas balladája
Ezüstmise
Éjféli vándor egy kolostor tövében
Éjjeli szánút
Én fogyni látom folyton, mint a Holdat

– F –

Falurossza
Fényt hagyni magunk után!
Fohász Jókaihoz

– G –

Genezis

– H –

Hajnali harangszó
Hajnali szerenád
Halott csókok harasztján költ az élet
Harangöntők öröme
Hárman megyünk az úton
Heribald
Hernádszentistvántól Pannonhalmáig
Holdas ég alatt
Hongrie, 1943
Hordár!

– I –

Imádság a nagy Lunatikusért
Imádság örök gyermekségért
Imádság szent tébolyért
Isten csősze
Itt voltam 1927

Írástudók között

– J –

Jártam az ellenség földjén
Játszottam én is!
József
Jövőbe zengő ének

– K –

Karácsonyfát díszítettem
Ketten a csodafával
Két orralógató aszkéta
Ki érti ezt?
Kirándulás
Kubikusok

– L –

Lázár a kapu előtt
Legényesen
Levél egy francia kislánynak

– M –

Madárjlesztő
Magnificat
Májusi legenda
Megláttam a Férfit
Meggzépül minden, ha valakié
Minden magyar vadásszon!
Minden tökélyben ott a torzó
Mindég beléjük ütközöl
Mint a cigány...
Mint a madarász
Mögöttem mindég ott a Hegy!

– N –

Ne foltozd a tündérköntöst!
Nem tudok betelni!
Nézem a menetrendet
Nyár
Nyári zápor

– O –

Olymposz él és jótékonykodik
Ó, szegény tulipánok!

– Ö –

Ökörszem lett a Kék Madárból
Öreg fák
Öreg papok
Örök banalitás

Örök Kolumbus
Őszi alkony

– P –

Parancsolj, Fenség!
Pató Pál: A madár, fiaihoz
Pán
Pesti május elseje (1939)
Piros csizmán őszi harmat
Piros virág a pusztán
Porszem a napsugárban
Posta-pillangó

– R –

Rohanás a tavaszban
Rózsás rádió

– S –

Sínautóbusz (Magyarországon, 1941)
Sírnak a magyar háztetők
Sorozás (1941)
Sötét március

– SZ –

Szegény kereszt
Szent Kristóf legendája
Szerelmet vall a vándor
Szeretne játszani!
Szénaboglya mellől
Szétszóródás után
Szívek közt jó a szívnek

– T –

Tantalus
Tavaszi tanács
Tavaszi zsoltár
Temettünk egy öregasszonyt
Tessék leszállni!
Tücsök a gyárban
Tüskevár

– Ü –

Üdvözlégy testvér, szent titok, tükörkép!
Üveglegenda
Üzenet Milói Vénusznak

– V –

Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!
Vallomás
Vaskó János és kedves családja

Vándorbottal a Balatonnál
Véletlenül
Vidám erőkre gondolok
Vigyázz-állásban
Viharos tavasszal
Világnyelveket tanultam
Vitatkozás Kempis Tamással
Vörösbegy (1939, ősz)
Vörösbegy bogyókat csipeget

Függelék

Mécs László halálhíre a Katolikus Magyarok Vasárnapjában

Mécs László

A keresztény nemzeti magyar líra egyik legkiválóbb lantosa, Mécs László premontrei kanonok 1978. november 9-én, 83 éves korában elhunyt. A külföldi magyarság körében korábban elterjedt halálhírét annak idején még maga cáfolta meg. Mostani távozását az örök hazába csak azzal a megállapítással menthetjük, hogy szelleme, alkotása, irányt mutató minden tanítása köztünk és ivadékaink között marad.

Mécs László a Sáros megyei Hernádszentiván községben, 1895-ben született. Középiskolai tanulmányainak befejezése után a jászóvári premontrei kanonokrendbe lépett, középiskolai tanári oklevelet szerzett, aztán rövid ideig a rend kassai gimnáziumában tanított. 1920. július 1-én az Ung megyei Nagykapos plébánosa lett.

Első költeményei az *Élet* című szépirodalmi folyóiratban jelentek meg. Új kifejezésmódja, a másokkal együttérző szeretetről s a hivatás keresztjét viselő ember belső harcáról tanúskodó versei hamar népszerűvé tették. Sokatmondó költeményei egyre sűrűbben jelentek meg a fővárosi, felvidéki és erdélyi lapokban s amikor kiderült róla, hogy kitűnő előadóművész is, egyre-másra hívták városról városra. Előadói körútjai nemcsak egyéni sikereit fokozták, hanem a Felvidéken és Erdélyben a magyar öntudatot is erősítették, a csonka országban pedig az elszakított területek magyarságának tanúságtevőjévé tették. Szerepe túlzás nélkül hasonlítható össze Tinódi Lantos Sebestyén szerepével, aki annak idején várról várra vitte a küzdő magyarság megpróbáltatásainak hírét. Költői tevékenységével nemcsak az elszakított Felvidéken, hanem az egész Kárpát-medencében felbecsülhetetlen értékű szolgálatot teljesített.

Első kötete *Hajnali harangszó* címmel 1923-ban Ungvárott jelent meg. Második kötetét 1925-ben Berlinben adta ki *Rabszolgák énekelnek* címmel. Három kiadást ért meg. 1927-ben *Vigasztaló versek*, 1930-ban *Az ember és árnyéka*, 1931-ben az *Üveglegenda*, 1933-ban pedig a *Legyen világosság* című kötete aratott sikert. 1934-ben már *Összegyűjtött költeményei*-t is kiadták. Hamarosan a Szent István Akadémia tagja lett; nemcsak országos, hanem európai hírnévre is szert tett. Válogatott költeményeit francia nyelvre is lefordították.

A második világháború eseményei közt ritkán jutott szóhoz, 1945 után pedig el kellett hallgatnia. Szűkebb hazájából, a Felvidékről kénytelen volt elmenekülni; Magyarországon is bujdosnia kellett. Kiszivárgó hírek szerint a Dunántúl plébániáin kapott rövidebb-hosszabb ideig, amíg fel nem ismerték, menedéket. Lírájának termékeit akkoriban kezdetlegesen sokszorosított vagy kézírásos másolatokban névtelenül terjesztették a magyar menekültek ausztriai és németországi táboraiban, ahol vigaszt és reményt, hitet keltettek.

A helyzet viszonylagos enyhülése után a premontrei szerzetes Mécs László a bencések pannonhalmi székházában kapott otthont. Később a rendszertől is engedélyt kapott költeményeinek kiadására, sőt amerikai kiadására; így jelent meg a clevelandi Classic-nyomda gondozásában *Vissza a csendbe* címmel utolsó kötete.

A keresztény nemzeti érzésű magyarság őszinte fájdalommal értesült a kiváló papköltő haláláról.

(F.S.S.)

Emlékezés Mécs Lászlóra

Irányi László Sch. P., a külföldi magyarok püspökének washingtoni előadása Mécs László halálára

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.
Uramisten, add meg nékem, úgy zenéljen kis harangom:
kongásában minden testvér élte titkát lelje meg:
társat sejtse szíve mellett, aki koldusan barangol,
testvért, vele együtt sírót, aki álmokat temet...
Mondogassák a szegények: lelkünk kottájára kongat;
gazdag mondja: bennem is még emberség után kutat,
.....
ifjak, lányok: a szívünkéből szórja szét a hangokat.
.....
szívem hangja égjen minden testvérhívó mondaton,
s aki elhunyt, lágyszemére béke, béke, béke szálljon...

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.”

Ezekkel a sorokkal robbant be a magyar irodalomba egy fiatal premontrei pap, Mécs László, 55 évvel ezelőtt. És ez a szívharang szünt meg kongani – már régóta alig-alig vert – november 9-én Pannonhalma ősi monostorában...

Verselésének első huszonöt évében sikert sikerre aratott. 1923 és 1943 között kilenc verseskötete jelent meg. Valóságos modern Tinódi Lantos Sebestyénként járja be költői estjeivel az országot, Felvidéket és Erdélyt is. Ami Erdélynek Reményik Sándor, az a Felvidéknek Mécs László: a magyar költői apostolkodás terén... De már bemutatkozó nagy versében is megérezte, hogy szava túljut az ország határain...:

Nem vagyok én mesehős, és kis harang az én harangom,
mégis, mégis azt kívánom, minden ember hallja meg,
s Afrikában, Indiában, északsarkon, déli sarkon
minden dühtől sápadt arcot szégyen pírja marja meg!
Kis harang az én harangom, ám ha rája rezonálna
minden szív és összekongna: úgy megnőne szózatom,
mint a végítélet holtat létre keltő harsonája...

Kongatom piros harangom, ifjú szívem kongatom.

„Úgy megnőne szózatom...” – énekelte. És bizony megnőtt költői szózata... Eljutott távoli országokba, előadásokat tartott, és sikerét mi sem mutatja jobban, mint hogy franciául, angolul, hollandul és olaszul is megjelentek válogatott költeményei. „A mai olasz líra egyetlen olyan költővel sem dicsekedhet, mint Mécs László” – mondotta Carlo Calcaterra, az olasz irodalom professzora a bolognai egyetemen, pedig ő csak Lina Linari néhány fordításából alkothatott magának képet a nagy költőről. Röviddel utóbb Paul Valéry írta meg híres előszavát róla egy francia fordításgyűjteményhez. A nyugatos nemzedéknek Paul Valéry a csodált, égis magasztalt költő volt. Mécsről írt sorai még 1969-ben is éreztették hatásukat, amint azt Vas István cikkében is láthatjuk („Mogorva jegyzetek”, Kortárs, 1969 július).

Valóban meglepő, milyen lelkes és fenntartás nélküli dicséretben részesíti Valéry Mécsset. Úgy látszik, Mécs egyénisége teljesen elbűvölte. Találkozásuk olyan rendkívüli hatással volt a francia költőre, amihez nem hasonlítható Leconte de Lisle, Verlaine, Mallarmé, Moréas vagy D'Annunzio barátságának hatása sem. „Alighogy Mécs László közelébe jutottam – írja Valéry – rögtön megragadott személyiségében az a vibráló élelenség, amely olyan lényre vallott, aki a Szó dicsfényében élt és annak szentelte magát. A legeragadóbb és a legnemesebb egyéniség volt. Nemes és megnyerő arcán tükröződött a vágy, hogy meg akar érteni és értetni, amivel azonnal meggyőzi mindazokat, akik szellemi gyónásra képesek...”

Valéryt elbájolja Mécs premontrei kanonoksága, amint tercináiban vallja:

Itt élek a hajdani magyar Felvidéken,
Fehéren és kéken...

bemutatván papi ruhája színeit; de főleg az a tény, hogy Mécs merészen emberi, majdnem botrányosan őszinte is tud lenni költői merészségében, mint pl. Milói Vénuszában:

Mert nemcsak ottan vársz te a Louvre ölén,
– minden Kor s ember álmai távolán
feltűnsz, s a századok homályán
átragyog ős, nevető szent arcod.

Istennő! bort nyakalva a nyári hőn
öreg diófa lombja alatt: sötét,
bús barbár bárd köszönti rád a
régi szerelmesek álom-kelyhét!

A továbbiakban így tapint a lényegre a francia költő, ki csak fordításban ismerte Mécs verseit: „Van költészetében valami különös öröm és szeretet, valamilyen delejes eszme, amely egyaránt kérlelhetetlen és gyenge az EMBER iránt, akit úgy vesz, amilyen – és szeretettel szól hozzá.” Tiszta tekintetét nem kerüli el semmilyen gaz sem, de a költő és a misztikus a szentség valamilyen darabkáját felfedezi minden szívben.

Ó szent élet, szent az Ember!
Itt állunk telve reszketéssel,
hét fájdalom szivünkbe késel
és alkuszunk a jó Istennel.

Napfogyatkozás című versében munkás édesapjának állít emléket, ugyancsak róla énekel a *Hordár* című versében:

Örök átszállás életünk, de az utolsó állomásig
apáink a hordáraink, midőn beszállnak maguk is!
Ó, hol van most az én apám, ki poggyászt hordozott rogyásig?
Repülj, csókold meg sóhajom a hordár két fáradt kezét.

És Édesanyját utolérhetetlen kedvességgel magasztalja a *Királyfi három bánatá*-ban

Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
messiás-mutató különös csillagok,
csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.

Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.

Hogyha a föld minden színmezét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom.

Az ember-testvériség költője:

S hallgasd: mennyi szív zenél a földön és örül körülted,
munkás szívek milliói, kik kórusba tömörültek,
hogy kizengjék szebb jövőjük szívük roppant orgonáján,
mely az Istent ostromolja: legyen végre egy akol,
s legyen minden ember testvér földünk minden véres táján!”
(A munkás ünnepel)

Őszintén hirdeti (papi hivatása szemszögében):

Mindenik leányka: szerelmes nővérünk,
minden kis legényke: féltett kis fivérünk,
minden öreg asszony a mi édes anyánk,
s az emberek szíve nyugodalmas tanyánk...”
(Vigasztaló önmagának)

És

Minden emberben önmagad szeressed:
közös nagy Tenger csöppjei vagyunk.
Ha arcod eddig vad dühtől vereslett,
csontos ököllel verd bűnbánó melled,
hiába, Testvér, emberek vagyunk!!!”
(Vigasztaló önmagának)

Testvériségét hirdető és szolgáló munkáját tekinti főhivatásának, hiszen a rózsát oltogató emberben is önmagát ismeri föl:

Testvéri szánalomból a szívem rádoromból:
Bátyám, én lelket oltok az evangéliumból,
midőn kobzom jóságos zenéjű verset költ:
vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Valéry nagyon helyesen észrevette, hogy Mécs költészetének centruma az Isten. „Mécs Istene, – mondja Valéry – élő Isten, olyan Isten, akivel állandó összeköttetésben áll, akinek a legőszintébb szívből bevallja, ami a lelkében történik. Ebbe torkollik költészete, hivatása, magyarság szolgálata. Ennek egyik legszebb tanúvallomása a Civis Romanus Sum.

Én magyarságom soha nem tagadtam,
de soha nem is kérkedtem vele,
nem pávatoll: egy mártír-pillanatban
csak a bőrömmel együtt jönne le.

Magyarságom nem is átkoztam: könnyen
fizettem az adómat. Tizedem
kálváriajárásban, jajban, könnyben,
kacajban, dalban mais fizetem.

De aztán pont! Nem csempészek dugárut,
se rém-gázt! Római polgár vagyok.
Okmányomon a százszor is elárult
Krisztus-Király pecsétje ég, ragyog.

.....

Némely országban megálllok. Kitárom
a karjaim: rügyezni kezdenek,
s mint mesebeli hőszi fa-titánon,
a lombomon sok kék virág remeg.

És nem hiába vándoroltam, érzem.
Egy-egy országban megrázom magam,
a szél széthordja szirmaim zenésen,
s Isten felé megyek tovább vígan.

Íme dióhéjban Mécs költői és emberi arcéle.... Idekívánkoznak földi állomásainak adatai is. 1895. január 17-en született Hernádszentistvánon, Sáros megyében. Középiskolai tanulmányainak befejezése után a jászóvári premontrei kanonokrendbe lépett, középiskolai tanári oklevelet szerzett s rövid ideig a rend kassai gimnáziumában tanárkodott. 1918-ban szentelték pappá, 1920-ban plébános lett Nagykaposon, Ung megye alföldi részén. 1929-ben királyhalmeci plébános. Két évtizeden át sűrűn járt előadókörutakra a Felvidéken, Erdélyben, Magyarországon, Franciaországban, Hollandiában és Németországban. Megjelenése hatásos, föllépése rendszerint diadal volt. Első kötete: Hajnali harangszó címen Ungváron jelent meg 1923-ban, az utolsó Aranygyapjú, 1971-ben Budapesten és Buffalóban egyidejűleg. 1945 után egy ideig különböző helyeken bujdosott, majd 1953-ban a Rákosi korszak mélypontján a költőt koholt vádak alapján elítélték, de 1956-ban rehabilitálták. Ezután néhány évig lelkipásztorkodott Budapesten, 1961 óta a pannonhalmi monostorban élt.

Alázat című versében írja:

Ezt az aranydrótot kifeszítem magamtól a végtelenig.
Az egyik végén van Isten,
a másik végén egy kis villanylámpa: én.
Megindulnak az örök áramok és kigyúlok a sötétben...
Ha ő akarja, világítok betegek ágya felett;
ha ő akarja, nászi népnek világítok;
ha ő akarja, világítok minden magyaroknak;
ha ő akarja, ívlámpa leszek a beborult Európa felett...

Ha ő akarja, egy fekete kéz kinyúl az éjszakából,
s a lámpát összeroppantja örökre...”

Egyik utolsó versében, az 1968-ból való *Az Isten ösvényei*-ben (mintegy saját sírfelirataként) írja:

Ó Istenem, te Hármás-Egy!
Talán végső ösvényemen
megyek most: kérlek, kegyelem
ragyogjon rám, hogy végtelen
Fényedbe mágnesezze lábom,
ha nem vár több út a világon!

... S a Jó Isten, a Hármás-Egy ragyogtassa reá kegyelmét, mágnesezze végtelen Fényébe
többé nem vándorló lábát!

Idegen nyelven

A Nyár című vers olasz fordítása

Estate

Serietà, ti saluto! Ti saluto umor nero,
Filosofia! Dio sia con te, poesia!
Son venuti i parenti,
Son venuti i bambini.

Sopra i covani sdruciolano e ridono
Nel mio torlile i bimbi si rincorrono e ridono,
In ogni angolo bimbi,
Luce vivente, amore!

Il vecchio presbiterio: bolti che san d'aceto,
Or vi spumeggia il vino, spumeggia la risata,
Di sementi risata,
Di bambim risata.

Per tutto il giorno scherzo, dico sciocchezze, canto,
Mi stringono le braccia dei bimbi: prigioniero
o raggazzaccio, sono,
Prete, poeta sono?

Importa che la Morte adesso non mi trovi:
La semente mi cela, la risata dei bimbi:
Mi celano i bambini,
Luce vivente, amore.

Lina Linari 1972-ben kiadott olasz nyelvű Mécs-válogatásából.

A Civis Romanus sum című vers angol fordítása

Civis Romanus sum

I am a Hungarian. I neither deny it
Nor fail to boast of it.
That peacock-feather, at the moment of my martyrdom.
Would leave me only with my skin.

I am Hungarian. I do not curse it
And I gladly pay my country tribute,
Rendering it my tithes in suffering, in sighs,
In tears, in burst of laughter, in songs.

And that is all. I am not a smuggler
Nor a jester. I am a Roman citizen.
On my passport flames radiantly the seal
Of the Christ-King a hundred times betrayed.

On the map of the world my little finger used to run through
Many countries in a few seconds.
– Now I go by God's World-map
And I blow many-colored soap-bubbles.

It is not by minutes or even by centuries that I think,
But outside of Time altogether.
My foot, when I condescend to travel,
Always moves in the map of the nations.

My country is the Rome that is beyond all countries.
Virgins, martirs and confessors make music there,
A holy perfume arises from it.
I find my own special country everywhere.

My code of laws is found in a single petal
Of forget-me-not, because it never forgets:
„Love all men, even purveyors of poison,
Above all else love God!”

My ways are pure paths of embracing,
I go among people as a messenger.
The dream of Brotherhood can wait
For centuries yet, as it can come tomorrow.

Watson Kirkconnell fordította angolra. (L. Mécs: I graft roses on eglatines – Vadócba rózsát oltok. Kétnyelvű kiadás. Toronto, 1968.)

Részlet Az ismeretlen katona sírjánál című vers francia fordításából

Sur la tombe du soldat inconnu

Le héros est bon garçon, avec lui nul souci,
Il est mort modeste, sans chercher à poser
Sur le champ de bataille, il est devenu fleur; à l'arrière discours.
Vive le banquet de la paix: hip, hip, hourrah!

Le mutilé vit. Le mutilé est un sale individu,
Il montre ses plaies, sans pudeur.
Il n'a pas honte. Il a versé son sang pour la patrie,
Mais il a manqué de tact, il est revenu.

Il lui du pain: non la brioche du riche,
Le droit d'aller de maison en maison
Et dans la rue au tourbillon profond
De vendre des lacets de souliers.

Le faux pathétique hurle, le peuple pleure, rêve
Les anges de revues dansent un paradis,
Et nos rêves sont transpercés du grincement
De millions de jambes de bois et de cris de famine.

On aime le héros: dans l'irisation des vapeurs de sang
Il est devenu idéal, il est éthéré.
– Le mutilé, lui pourrit, se décompose, est subversif
Au seuil de la porte ouvrant sur un avenir plus beau.

Le héros est veillé par la flamme du culte,
Pale anémone baisée par le nimbe de la gloire.
– La vue du mutilé révolte, fait bouillir le sang.
Car le héros est mort, mais le mutilé veut manger.

Az ismeretlen katona sírjánál című verset Aurelien Sauvageot fordította franciára. (L. Mécs: Poésies, Paris, 1945.)

Képek

A fiatal Mécs László

Mécs László fényképe 1942-ből

Óbudán, munka közben 1964-ben

Mécs László 1967-ben

Mécs László 1970-ben

A pannonhalmi erdőkben, gombázás közben

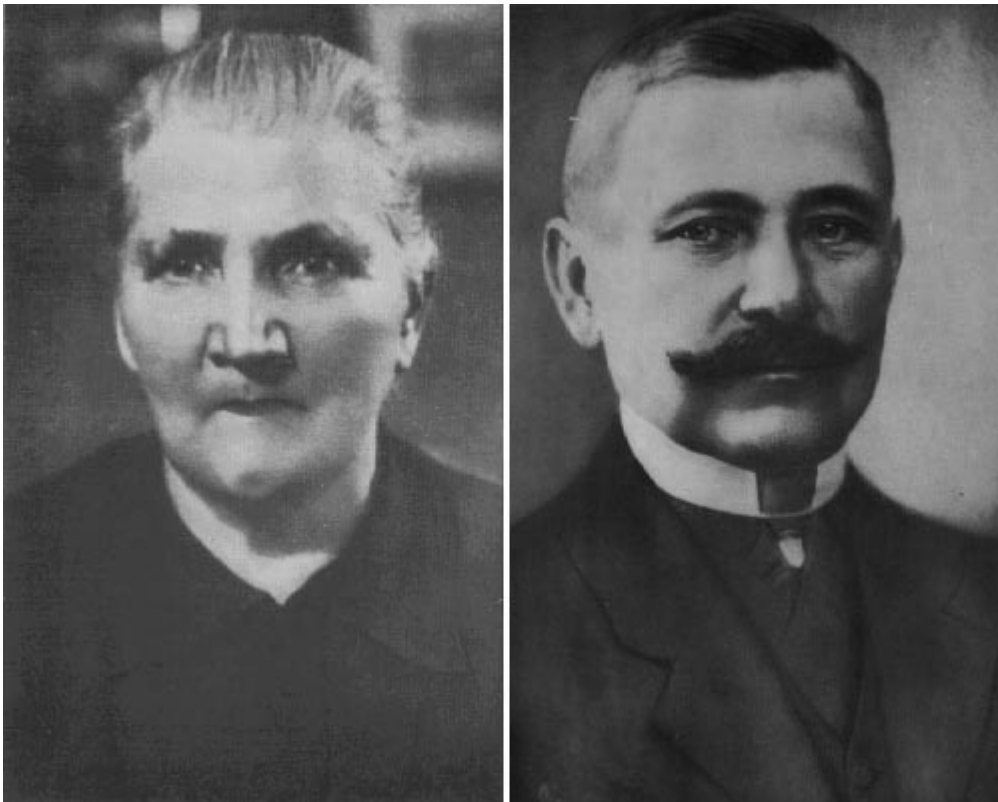
Túl a nyolcvanon

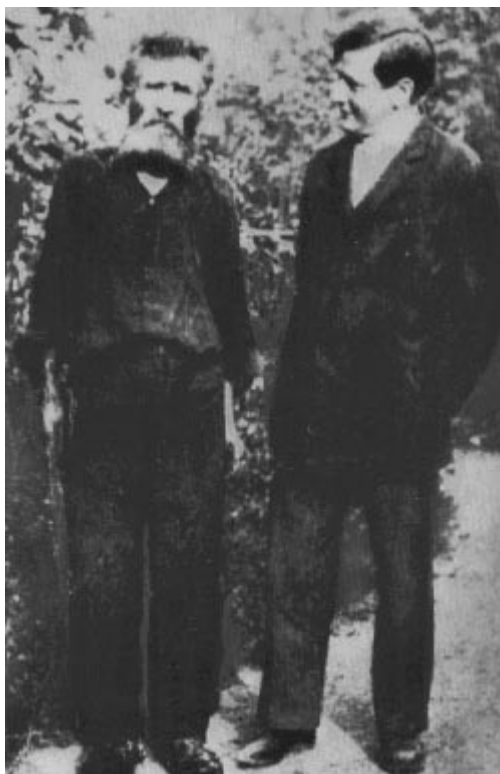
*A hernádszentistváni kántortanítói lakás, Mécs László szülőháza.
Füzesséry Magda festménye*

A költő édesanyja, Anna néni

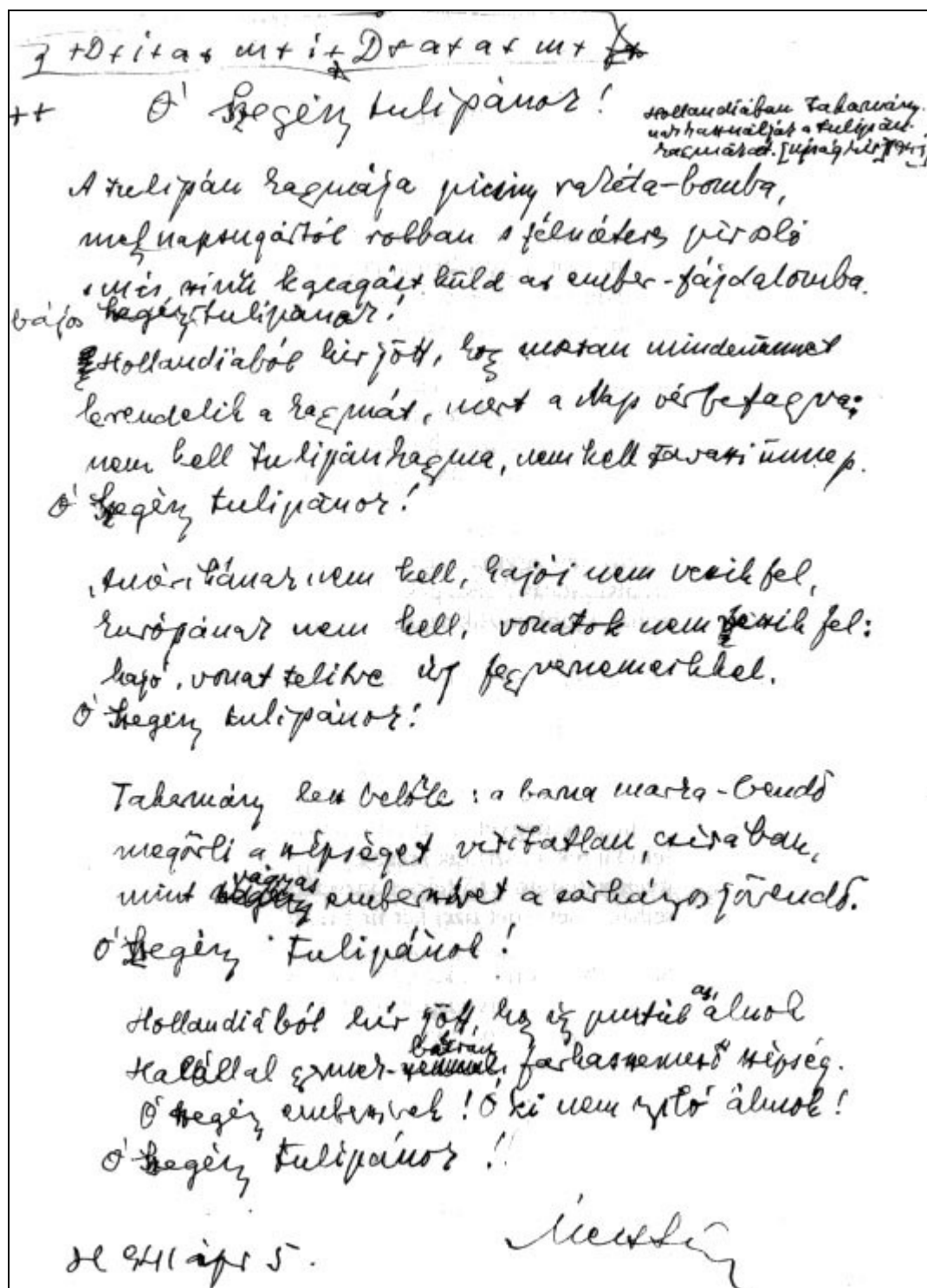
Mécs László édesanyja és édesapja

A „Vadócba rózsát oltok” ihletőjével

*A költő első verskötetének, az 1923-ban megjelent
Hajnali harangszónak fedőlapja; Fodor Béla terve és rajza*

Az Ó, szegény tulipánok című vers eredeti kéziratának faksimiléje

Mécs László zöld tintával írt kézírata. A vers címe felett látható betűsor a latin fohász-ima: „Deus in adiutorium meum intende! -- Domine, ad adjuvandum me festina!” („Istenem, jöjj segítségemre! -- Uram, segíts meg engemet!”) kezdőbetűit kapcsolta össze kis keresztekkel; ugyanez a rövidítés a költő több kéziratán megtalálható (Pannonhalmi Mécs-gyűjtemény.)

OLTÁRNY SPOLOK A MA- RIANSKÉ KONGREGÁCIE

usporiadajú 15-ho februára 1931 večer o
8. hodine v mestskom divadle

MÉCS-ov VEČIEROK

ktorého čistý dôchodok sa venuje na dobročinný cieľ.

*I. Hádoba vicit,
a kárpfi z bairnata
kegy ember
a gnyer fuzai at a
A kárpfi vajar*

PROGRAM:

1. Piesne. — Prednesie Spevokol sv. Mikulása.
2. Prednáška Dr. Františka Sziklayho.
3. Spev. — Spieva Mikuláš Kellő s klavírnym sprievodom.
4. Recituje: Mécs Ladislav.
5. Spev. — Spieva Mikuláš Kellő.
6. Recituje: Mécs Ladislav.
7. Piesne. — Prednesie Spevokol sv. Mikuláša.

*II. Kárpfi
a kárpfi legenda
2. kárpfi kárpfi
Kárpfi kárpfi
Kárpfi kárpfi / a kárpfi
Kárpfi kárpfi / a kárpfi
Kárpfi kárpfi
Kárpfi*

Szlovák nyelvű meghívó az eperjesi (Presov) katolikus egyesületek 1931. február 5-én rendezett Mécs-estjére. Az előadásra kiválasztott verseket a költő emlékeztetőül felírta a meghívóra (Pannonhalmi Mécs-gyűjtemény.)

INVITATION

Le Mardi 26 Mars 1935 à 18 heures précises
à l'INSTITUT CATHOLIQUE DE PARIS
Salle des Cours publics (19, rue d'Assas, Paris (6e))

SOUS LE HAUT PATRONAGE DE

S. EXC. MONSEIGNEUR BAUDRILLART
Archevêque Méliène, Recteur de l'institut Cath. de Paris

ET SOUS LA PRÉSIDENCE DE

MONSEIGNEUR RENÉ DE LA SERRE
Pratonotaire Apostol., Pro-Recteur de l'inst. Cath. de Paris

SÉANCE DE POÉSIE

avec le concours de la Société de Poésie
en l'honneur du chanoine

LADISLAS MÉCS

de l'Ordre des Prémontrés, poète hongrois

PROGRAMME

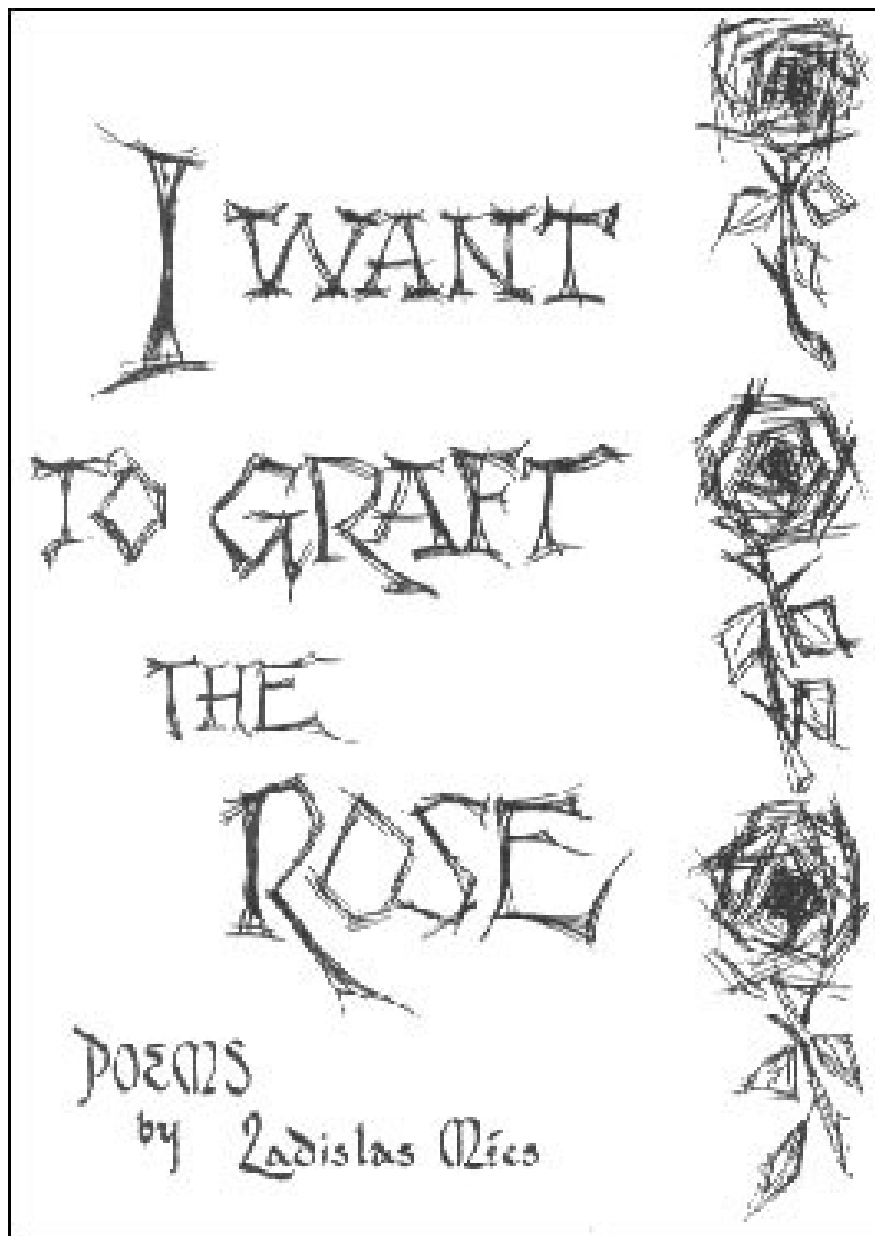
Le R. P. MICHEL OROVITS, bénédictin de l'Archabbaye de Pannonhalma, fera un court exposé sur la Poésie de LADISLAS MÉCS.

Quelques poèmes seront dits par l'auteur et leur interprétation en français sera assurée par Mesdames Marguerite JULES-MARTIN et Antoinette SOULAS ainsi que par Monsieur NICATI de la Société de Poésie.

Les traductions sont dues à Mesdames Mathilde POMÈS et Antoinette SOULAS, à Messieurs Ladislav GALDI, Jean HANKISS, E. TOSI, Aurélien SAUVAGEOT.

Imp. POLGAR, 33, rue Lavoisier, Paris-5^e

*Az 1935. március 26-i párizsi Mécs-est meghívója
(Pannonhalmi Mécs-gyűjtemény)*

*Az első angol nyelvű Mécs-válogatás fedőlapja.
Raymond J. Conard fordításai I Want to Graft the Rose
(Vadócba rózsát oltok) címmel (Manitowo, Wisconsin, USA, 1963.)*

Párizsban, 1935. március 29-én: a Sorbonne Richelieu-termében

Paul Valéryval és Molnos Lipóttal (balra) Párizsban (1938)

A soprán országitárale

FÉNYT HAGYNI!

MÉCS LÁSZLÓ

MK 3710

(M.M. 4-80-88)
molto espressivo (*)

HALMOS LÁSZLÓ

*) $\text{♩} = \text{♩} \text{ } \text{♩} \text{ } \text{♩}$ (Mindenhelyütt a szövegértelmezés így kívánja.)

Copyright 1941. by Magyar Kórus Egyes példány ára 1.-

A megzenésített Fényt hagyni magunk után! című vers kottája

Posta-pillangó!
 (A hűlföldön élő magyar festővéreknél.)

Ha van vers, mely amnyi terhet bír el,
 mint egy galamb,
 mely áll pár kurtá sornyi híressé
 s egy ország sorsát dönti el
 a háború!

És van vers, mely mint egy csöppnyi fecské,
 csak annyit bír el,
 annemnyi egy kis ufelejeske
 számára fér, ha sürgönyöz
 egy nagy ötön.

És dalt nemcsak így felintszék,
 mint posta-lepkét:
 vészi a Föld, Ég minden kincsét,
 ha túrel kimpótára íróm:
 SZERETET!

Mécs László